

Sukupolvisopimus katkolla?

Sukupolvien
kohtaamisia

Kuka maksaa
sun rollaattorin?

Perhe eläkkeenä

Sukupolvisopimus katkolla?

3 Pääkirjoitus Sukupolvisopimus katkolla?

4 Diaari

6 Kuvassa Irja Askola

8 Sukupolvisuhteet, kestävyys ja ikääntyvä yhteiskunta

10 Nuorten kapinasukupolvi?

12 Puolueet ottavat kantaa

16 Sukupolvisopimuksen pykälät vaihtoon

17 Kirkko ja sukupolvisopimus

18 Minkä ikäisten kirkko?

20 Nuorina ääninä kirkossa

22 Vallankumous tehdään valtuustossa

24 Yhteiselo työyhteisössä

26 Sukupolvien kohtaamisia

28 Kuka maksaa sun rollaattorin?

30 Millaisen ilmastoperinnön jätämme jälkipolville?

32 Etäomaishoitajan elämä on huolen värittämää

34 Henttiset

36 Kulttuurien kirjo näkyy perhe-elämässä

38 Perhe eläkkeenä

40 Menninkäinen

41 Kuka on köyhä?

42 Kirkon tehtävä on etsiä syrjäytyneet

44 Porosaamelaiset muutoksen tiellä

45 Opintomatka Roomaan

47 Kirja

48 Iltahartaus Kunnioita isääsi ja äitiäsi

6

20

36

38

JULKAISIJA

Diakonia ry
 Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö
 Suomen Diakonialaitosten Liitto
 Diakoniatyöntekijöiden Liitto
 Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö
 Kirkkopalvelut
 Suomen Merimieskirkko
 Espoon Diakoniasäätiö
 Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö

HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA
 Antti Lemmetyinen

KUSTANTAJA

Kustannus-Osakeyhtiö
 Kotimaa

TOIMITUSKUNTA

Laura Hakoköngäs
 Tiina Laine
 Tomi-Pekka Liias
 Irene Nummela
 Terttu Pohjolainen
 Maija Sankari
 Ilkka Sipiläinen
 Asta Turtiainen

TOIMITUS

PL 185
 00161 HELSINKI

PÄÄTOIMITTAJA

Kalle Kuusimäki
 p. 050 501 2901

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ

Raili Suviranta
 p. 040 1425 166
 raili.suviranta@evl.fi

TOIMISTOSIHTTEERI

Eila Karkkunen
 p. (09) 1802 456
 eila.karkkunen@evl.fi

TAITTO JA KUVANKÄSITTELY

Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

Eila Karkkunen
 p. (09) 1802 456
 eila.karkkunen@evl.fi

TILAUSHINTA KOTIMAAHAN

Tilaushinta kotimaahan 34 €/vuosikerta,
 ulkomaille 36 €/vuosikerta, opiskelijahinta 16 €. Osoitetietoja voidaan luovuttaa kaupallisille ilmoittajille.

KANSI:

Kalle Ahonen

LEHTI ILMESTYY

6 kertaa vuodessa
 Numero 6 ilmestyy 22.12.2010
 Lehden teemana
 Pyhä, diakonia ja arki

ISSN 0355-8797

Kirjapaino Uusimaa, Porvoo

ILMOITUSHINNAT:

mustavalkoisena 1 e / pmm
 nelivärisenä 1,30 e / pmm
 Ilmoitushintoihin lisätään arvonlisävero 22 %.

ILMOITUSMYynti:

Seija Kosunen, puh. 020 754 2270
 seija.kosunen@kotimaa.fi

ILMOITUSTEN VASTAANOTTO JA VALMISTUS:

ilmoitusmyynti@kotimaa.fi
 puh 020 754 2000

Sukupolvisopimus katkolla?

Zacharias Topeliuksen tunnettu opetuskertomus *"Kunnioita isääsi ja äitiäsi"* kertoo perheen vanhemmista, jotka soimaavat isoisää, joka vapinaltaan läikyttelee ruokaansa. He asettavat isoisän syömään oven vieressä olevaan eläimille varattuun loukkoon, ja astiaksi isoisä saa puukaukalon, purtilon. Jumala päättää puhutella vanhempien omaatuntoa perheen nelivuotiaan pojan avulla. Pikkupoika vuoleskelee puupalikkaa, ja kun vanhemmat tiedustelevat, mitä palikasta syntyy, poika vastaa, että siitä tulee purtilo. Ei suinkaan porsaille, vaan isälle ja äidille, jotka vanhoiksi tultuaan pääsevät isoisän tavoin pirtin ovenpieleessä olevaan karsinaan syömään. Tämä saa vanhemmat ymmärtämään kovasydämysyytensä, ja isoisälle annetaan kunniasija perheen ruokapöydässä.

Sukupolvisopimuksella tarkoitetaan yli sukupolvien toimivaa huolenpitoa ja vastuunkantoa, riskien jakamista ja tasoittamista. Me olemme tavallisesti lapsina ja nuorina ja sittemmin eläkeiässä etuuksien ja palvelujen nettosaajia. Työikäisinä taas olemme nettomaksajia. Sukupolvisopimus perustuu luottamukseen. Viime aikoina on epäilty, ettei hyvinvointivaltiossa ole huolehdittu tarpeeksi sopimuksen uusintamisesta. Kuten Topeliuksen kertomuskin opettaa – ja on itsessään esimerkki siitä – huolenpidon eetos ei pysy yllä itsestään, vaan sitä tulee vaalia.

Maailmalla keskustelua on herättänyt Richard Wilkinsonin ja Kate Pickettin tuore tutkimus *The Spirit Level: Why Equality is Better for Everyone*. Siinä he tarjoavat laajaan tutkimusaineistoon perustuen oikeu-

tuksen tasaisen tulonjaon politiikalle. Yhteisön hyvinvoinnin kannalta olennaista ei ole vaurauden taso, vaan millä tavoin se on jakautunut. Mitä pienemmät tuloerot ovat, sitä paremmin ihmiset voivat.

Kun Suomessa luovuttiin tuloerojen pienentämiseen tähtäävästä politiikasta 1990-luvulla, erojen kasvu näkyy nyt siinä, että ruokapöydästä pirtin nurkkaan sysättyjen elämä on esimerkiksi lyhyempi ja sairaampi. Kasvaneet tuloerot lisäävät tutkijoiden mukaan liikalihavuutta, lasten pahoinvointia ja kouluväkivaltaa. Yhteisön keskinäinen luottamus heikkenee. Tutkijoiden keskeinen viesti on, että kasvaneet tuloerot heikentävät yhteiskunnassa kaikkien – myös rikkaiden – hyvinvointia ja vastaavasti erojen pienentäminen hyödyttää kaikkia.

Saa nähdä, nojataanko tähän opukseen myös suomalaisessa yhteiskuntapoliittisessa keskustelussa mm. vaalien yhteydessä. Syytä olisi.

– KALLE KUUSIMÄKI

Puhetta pyhästä on kirja arjen ja pyhän etsijöille

Puhetta pyhästä -kirja herättää huomaamaan, mitä kaikkea pyhä voi sulkea sisäänsä. Kirkkohallituksen julkaiseman kirjan ovat kirjoittaneet **Hilikka Olkinuora** ja **Jaakko Heinimäki**. Kirja on kirkon yhteiseen Pyhä-painopisteseen kuuluvaa materiaalia.

Puhetta pyhästä on kirja arjen ja pyhän etsijöille. Kirjaan on koottu 52 lyhyttä tekstiä, joissa tarkastellaan pyhää erilaisista näkökulmista. Aakkosjärjestyksessä etenevä kirja alkaa pyhästä aamusta ja se kulkee muun muassa pyhän kasteen ja pyhän naurun kautta pyhään yöhön.

Kirjoittajat ovat tunnettuja tavallisen puheen taitajina, ja kirjan teksteissä heidän ajatuksensa punoutuvat yhteen.

– Kirjassa näkyy käsityksemme, miten pyhä koetaan ja nähdään tämän päivän maailmassa. Pyhä on teemana sellainen, josta on vaikea saada otetta. Siksi puhe pyhästä on aina haparointia. Kukaan ei voi omistaa lopullista puhetta pyhästä, Jaakko Heinimäki pohtii.

– Joillekin pyhä on jotain täysin tavallisuudesta poikkeavaa, josta ei oikein

voisi tai pitäisikään puhua. Toisille pyhä ilmestyy päinvastoin juuri pienissä arjen kohtaamisissa. Pyhän teologia ei siis ole yksiselitteinen – ei onneksi pyhä itseäkään, sanoo Hilikka Olkinuora.

Kirja on tarkoitettu paitsi seurakuntien työntekijöille ajatusten virittäjäksi ja toiminnan tueksi, myös kaikille muille, jotka ovat kiinnostuneita niin nykyisestä elämänmenosta kuin ajattomista teemoista. Tuoreesti kirjoitettu teksti herättää oivalluksia ja innoittaa omaan ajatteluun.

Kirjan hinta on 12 euroa ja kirjaa voi tiedustella Kirkkohallituksen julkaisumyynnistä <http://evl.fi/julkaisumyynti>, julkaisumyynti@evl.fi.

Vanhukset vaaliteemana

4.11.2010 klo 13.–16.30
Tieteiden talo, Kirkkokatu 6,
kokoushuone 505

Kutsumme vanhusten parissa työskenteleviä, hoitajia, tutkijoita, viranomaisia, poliitikkoja, seurakunnan työntekijöitä, omaisia tai muuten tästä tärkeästä teemasta kiinnostuneita keskustelemaan järjestämääme seminaariin.

Valmistamme seminaarin annista materiaalia eduskuntavaalikeskustelua varten. Aineisto on tarkoitus saada valmiiksi tammikuussa. Sen pohjalta järjestetään tilaisuuksia Rovaniemellä,

Oulussa, Kuopiossa, Jyväskylässä, Hämeenlinnassa, Tampereella ja Turussa. Osan tilaisuuksista järjestää kirkon diakoniatyö ja osan Senioriliike.

Ilmoittautuminen ja tiedustelu

Seminaari on avoin kaikille. Seminaarin kahvituksen järjestämiseksi pyydämme ilmoittautumisia 29.10.2010 mennessä arja.kunnala@evl.fi.

Järj. Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö,
Hyvinvointivaltion vaalijat ry,
Suomen Senioriliike ry,
Diakonian tutkimuksen seura ry.

Vanhustyön neuvottelupäivä 23.11.2010

Paikka: Kirkkohallituksessa,
Satamakatu 11

Mukana mm. :
Yleislääketieteen professori
Sirkka-Liisa Kivelä,
Emerituspiispa Yrjö Sariola
ja Teatteriryhmä Kutkus

Ilmoittautuminen 15.11.2010 mennessä:

arja.kunnala@evl.fi
Osallistumismaksu 40 € sis. lounaan,
kahvit ja materiaalit

Järjestäjät: Kirkkopalvelut ja KDY
Ohjelma: <http://www.evl.fi/kkh/to/kdy/vanhustyo2010.pdf>

"Köyhänä koko elämä"

Vantaan teemapäivä

18.11.2010 Klo 13-17

KANSALAIŠFOORUMI

Monitoimikeskus

Lumon sali,

Urpiaisentie 14,

01450 Vantaa

Foorumin jälkeen
mahdollisuus jäädä katsomaan
Aki Kaurismäen elokuva
"Mies vailla menneisyyttä".

Tiedustelut:

Pirkko Justander, Invalidiliitto,
050- 525 41 83

Eeva Ahtee, STKL, 040 552 4088

***Euroopan köyhyyden ja
sosiaalisen syrjäytymisen
torjunnan teemavuosi 2010***

Maahanmuuttajille löytynyt lähes sata työ- ja harjoittelupaikkaa

Yhteisvastuun vuoden 2009 keräys-
tuotolla toteutettava, maahanmuutta-
jien työllistämiseen tähtäävä Yhdes-
sä työhön -projekti käynnistyi kevään
2010 aikana seitsemällä paikkakunnal-
la. Kesäkuun loppuun mennessä pro-

jektissa mukana olevissa seurakunnis-
sa ja kristillisissä järjestöissä oli löydetty
90 työ- ja harjoittelupaikkaa maahan-
muuttajille. Työllistämisen lisäksi pro-
jektipaikkakunnilla on järjestetty maa-
hanmuuttajille ja kantasuomalaisille

monipuolista toimintaa kielikursseista
työnantajien infotilaisuuksiin. Näiden
tapahtumien yhteenlaskettu osallistu-
jamäärä on ollut lähes 3000.

– Maahanmuuttajien asema suoma-
laisessa työelämässä puhuttaa enem-
män kuin koskaan. Puheen lisäksi tarvi-
taan tekoja yhdenvertaisuuden puolesta,
mistä nämä 90 työ- ja harjoittelupaik-
kaa ovat konkreettisia esimerkkejä, pro-
jektipäällikkö Sanna-Maaria Tornivaa-
ra tähdentää.

Yhdessä työhön -projekti kannustaa
kaikkia seurakuntia mukaan maahan-
muuttajien työllistämistalkoisiin. Neu-
voja työllistämiseen sekä työntekijöiden
ja työnantajien tarinoita: www.kirkkopalvelut.fi/yhdessa.

Tule mukaan työllistämistalkoisiin!

Ohjeita maahanmuuttajien työllistämiseen sekä
työnantajien ja työntekijöiden tarinoita

www.kirkkopalvelut.fi/yhdessa

KIRKKOPALVELUT YHTEISVASTUU
Toivon Rojia

**Ota maahanmuuttaja
työharjoitteluun!**

"Haluan olla ihmisten
kanssa ja auttaa"

Serge Ngassa
Työharjoittelija, Leppävaaran seurakunta

Osallisuus-koulutus (5 op)

14.–15.2. ja 18.–20.5.2011 Järvenpää,
Kirkon koulutuskeskus,
hintaa 280 eur +
täysihoidotmaksu n.280 eur.

Ajankohtaisiin teemoihin pureutu-
va Osallisuus-koulutus on kehittäjäkou-
lutus, joka on suunnattu jo hiukan pi-
dempään työelämässä olleille. Se on osa
kirkon kasvatustyön erityiskoulutusta
ja se soveltuu nuoris- ja diakoniatyön-
tekijöille, papeille sekä kaikille osalli-
suudesta ja vapaaehtoisuudesta kiinnos-
tuneille.

Koulutuksen aiheina:

- ♦ työtavat ja mallit, joiden avulla voi tu-
kea seurakuntalaisten ja nuorten oma-
ehtoista osallistumista ja vapaaehtoi-
suuden toteutumista
- ♦ vaikuttamisen kanavat ja arvokeskus-
telun uudet muodot ja rakenteet
- ♦ laaja-alainen, työalarajat ylittävä yh-
teistyö
- ♦ koulutuksessa tehdään omaan työhön
liittyvä kehittämistehtävä, joka tukee
seurakuntalaisten osallisuutta omassa
yhteisössä

Kouluttajina toimivat osallisuuteen
ohjaamisen ammattilaiset Nuorten Kes-
kuksesta ja yhteistyökumppaneilta.
Lisätietoa:

<http://www.nuortenkeskus.fi/fi/valineita/koulutus/kaikki+koulutukset/osallisuus-koulutus/>
Koulutukseen ilmoittaudutaan Nuor-
ten Keskukseen, tua.karhu@nuortenkeskus.fi, p.09-6229 6732.
Lisätietoja sisällöstä antaa Minna
Mannert, minna.mannert@nuortenkeskus.fi, p.0400-105072.

Diakoniatyöntekijöiden päivät Oulussa 26.–28.9.2011

Seuraavat diakoniatyöntekijöiden
neuvottelupäivät järjestetään Oulus-
sa syyskuussa 2011 otsikolla Kulisseis-
ta estradille. Tavoitteena on vahvistaa
diakonian näkyvyyttä. Pääosissa ovat
myös Pyhä, vapaaehtoisuus ja työhy-
vinvointi. Neuvottelupäivät alkavat
maanantaina 26.9. klo 15 ja päättyvät
keskiviikkona 28.9. klo 15.

Tässä vaiheessa keskeisintä on huo-
mioida päivien osallistumisen kustan-

nukset ja ajankohta koulutussuunni-
telmissa. Osallistumismaksu on 250€
koko kolmen päivän ajalta, ja se sisäl-
tää kaikki ruokailut ja kahvit. Lisäksi
tulee tarvittaessa huomioida matka- ja
yöpymiskustannukset.

Lisätietoja tulee päivien valmiste-
lun edetessä sivustolle www.diakonia-tyontekijoidenpaivat.fi.

Ilmoittautuminen avautuu e.m. si-
vustolla 10.1.2011.

Omaishoitotyötekevien
neuvottelupäivä

Voimaa omaishoitotyöhön

24.11.2010 Kirkkohallitus, Satama-
katu 11

Ilmoittautuminen arja.kunnala@evl.fi
15.11.2010 mennessä

Kustannukset: 40€ sisältää lounaan,
kahvit ja materiaalin

http://www.evl.fi/kkh/to/kdy/voimaa_omaishoitotyohon.pdf

Sukupolvien opetus oikeudenmukaisuudesta

– Tasa-arvo ei ole staattinen tila, niin kuin ei oikeudenmukaisuuskaan. Niiden eteen on tehtävä töitä. Nainen piispana on taas yksi symboli siitä, että Suomessa ollaan oikealla tiellä. Tämä on kuitenkin vasta kaksoispiste, ei piste, toteaa piispa Irja Askola

Yhdysvaltalainen *Newsweek*-lehti arvioi äskettäin, että Suomi on maailman paras maa. Kriteereinä olivat koulutus, terveys, elämänlaatu, talous ja tasa-arvo.

Suomalaisen hyvinvoinnin syntymisen yksi avaintekijä on ollut se, että kansalaiset ovat saaneet sosiaaliturvan ja mahdollisuuden päästä elämässään eteenpäin, riippumatta siitä, miten varakkaaseen perheeseen ovat syntyneet.

Helsingin piispana syyskuussa aloittanut Irja Askola, 57, on elävä esimerkki tästä. Sukunsa ensimmäinen akateemisesti koulutettu henkilö varttui köyhän äitinsä kanssa Lauritsalassa. Alkoholisoinut isä oli kuollut Irjan ollessa 8-vuotias ja mummo oli mielisairaalas-
sa.

– Olen saanut kasvaa yhteiskunnassa, jossa myös vaatimattomista oloista pääsi oppikouluun ja aina yliopistoon saakka. Tämä perintö on arvokas ja koen sen velvoittavan itseäni toimimaan sen puolesta, että yhteistä hyvää riittää jatkossakin jaettavaksi, sanoo Irja Askola.

Kansaa ei kannattaisi taas jakaa

Lauritsala oli Kaukaan tehtaan varjossa sijainnut työläispaikkakunta, jossa asui sekä vuoden 1918 sodassa haavoittuneita punaisia että herrasväkeä.

– Minulla on tallella Lappeenrannan vankileirillä nälkään kuolleiden sukulaisteni kirjeitä, ja tässä minä nyt istun silkkipusero päällä! Se vetää hiljaiseksi.

– Tätä taustaa vasten minulle on erittäin tärkeää taistelu sosiaalista eriarvoistumista vastaan. Sukupolveni sai mahdollisuuden koulutukseen ja terveydenhoitoon. Kun me olemme päässeet tähän asemaan, niin yhtäkkiä alamme taas kasvattaa yhteiskunnallisia kuiluja. Se ei ole kenenkään etu.

– Meillä pitäisi olla edellytykset ymmärtää, mitä seuraa, jos yhteistä hyvää ei jaeta tasaisesti. Nykyinen kehitys suututtaa, huolestuttaa ja vähän pelottaakin. Kurssin korjaaminen takaisin voi olla vaikeaa, varoittaa Irja Askola.

Keskustelu maahanmuuttajista ja kerjäläisistä on osoittanut asenneilmas-
ton polarisoituvan. Moni puhuu empaattisesti ihmisoikeuksista ja yhteis-
vastuullisuudesta.

Toisaalta kovat ja itsekkäät arvot, piittaamattomuus, ahneus ja alentuva suhde joihinkin yhteiskuntaryhmiin tuodaan yhä häpeämättömämmin esiin.

– Kovuus ja toisten tuomitseminen nousevat usein omasta hätäännyksestä. Turvassa oleva ihminen osaa jakaa omastaan eikä pelkää erilaisuutta. Meidän ei pitäisi kuulla vain näitä tuomion ääniä, vaan miettiä, millaisia pelkoja ja puuttiloja armottoman asenteen alta löytyy.

– Kirkossa on paljon kokemusta ihmisten auttamisesta. Nyt kannattaisi kuunnella erityisesti diakonia- ja lapsityöntekijöitä, jotka tuntevat yhteiskunnan kipupisteet.

Jumala julmuuden vastavoimana

Seurakunta oli Irja Askolalle ratkaisevan tärkeä tukipylväs lapsuuden vaikeina vuosina. Kun yksinäinen, surullinen ja pelokas pikkutyttö muutti isän kuoltua uudelle paikkakunnalle, seurakunnan turvalliset aikuiset ottivat hänet sydämellisesti vastaan.

He osoittivat Irjalle, että Jumalan lähellä elämiseen liittyy aina myös lähimmäisistä huolehtiminen. Dynaamisen käytännön kristillisyyden keskellä hän oppi luottamusta ja yhteisvastuuta.

– Lapsena päätin, että kun kristityt ovat armollisia ja ystävällisiä, niin varmasti Jumalakin on sellainen – turvallinen ja hyvä.

– Lapsuudessani oli monia varjoja: henkistä kipua ja mykkyyttä, ihmisten langettamia tuomioita ja kovuutta. Jumala oli minulle aina myönteinen vastavoima elämän julmuudelle, piispa poh-
tii teologisen ajattelunsa taustaa.

Uskon on tultava lihaksi

Irja Askola luonnehtii teinivuosiansa seurakuntaelämää luovaksi ja mukavaksi ajaksi. Nuoret saivat paljon vastuuta ja tilaa toiminnalleen. He pitivät pyhäkouluu, toimittivat lehteä ja tekivät näytelmiä, vierailivat vankilassa ja vanhainkodeissa.

– Kirjoitimme kirkkovaltuustolle ponnekkaan kirjeen, jossa vastustettiin yömajan lopettamista. Sisäistimme käsitksen, että kirkko on koko kaupunkia varten. Kirkon usko ja teologia vaikuttavat aina arvovalintoihimme.

Irja koki, että koska hän on saanut seurakunnaltaan niin paljon, hän haluaa maksaa sen takaisin sitoutumalla kir-

– Meidän tulisi kristittyinä kääntyä sekä sisään-
päin, syvenevään spiritualiteettiin eli hengellisyy-
teen, että ulospäin maailmaan, jonka muuttami-
seen meidät on kutsuttu. Ihmisillä on tarve saada
kuulla, että Jumala on armollinen ja tarve tehdä
hyvää toisille, Irja Askola linjaa.

kon palvelemiseen. Siksi hän lähti opis-
kelemaan teologiaa.

Opiskeluvuosina hengellinen kas-
vualusta löytyi runoilija-teologi **Anna-
Maija Raittilan** piiristä.

– Anna-Maija auttoi sovittamaan sen
kristillistä opiskelijaliikettä tuolloin re-
pineen ristiriidan, että olisi pitänyt va-
lita joko maailman hätään reagoiva so-
siaalinen kristillisuus tai pietistinen
hurskauselämä.

– Oikeudenmukaisuuden puoles-
ta taistelu ja spiritualiteetti sulivat us-
kossani yhteen: toista ei voi olla ilman
toista.

Naisasia ei vaaranna ekumeniaa

Irja Askola valmistui teologisesta vuon-
na 1975 ja vihittiin papiksi vuonna 1988.
Pappisvihkimystä odottaessaan ja nais-
asiaa ajaessaan hän tuskastui toisinaan
kirkon patriarkaalisiin rakenteisiin.

– Feministiteologiaan tutustuminen
pelasti takaisin intohimoiseen Raama-
tun lukemiseen. Se avasi Raamatun voi-
makkaat ja vereslihalla eläneet naishah-
mot.

– Ymmärsin, ettei minun tarvitse
kompastua miesvaltaisessa kulttuurissa
syntyneiden tekstien historiallisiin ker-
roksiin. En jää kristittynä Vanhaan tes-
tamenttiin vaan kuljen rohkeasti kohti
evankeliumien ydintä: Jeesusta.

Teologina Irja Askola on profiloitu-
nut ekumeenikkona. Tutkijana ja kir-
kollisissa tehtävissä työskennellyt pappi
valittiin Euroopan kirkkojen avustus-
työn ja naistyön sihteeriksi 1990-luvun
alussa.

Kansainvälisissä ekumeenisissa
tehtävissä kirkastui käsitys siitä, että
kaikkien ihmisten, kaukaisimpienkin

lähimmäisten, kohtalot kietoutuvat yh-
teen.

– Löysin intohimon oikeudenmukai-
suuteen ja ihmisoikeuksien kunnioitta-
miseen. Tutustuin myös moniin sisar-
kirkkojemme johtajiin ja opin tulemaan
heidän kanssaan toimeen. En usko, että
naispiispan valitseminen on ekumeeni-
sille suhteillemme suurikaan ongelma.

Kirkon tuettava yhtenäistä kohtelua

Irja Askolan edeltäjä, piispa **Eero Huovi-**
nen väläytti mahdollisuutta, että kirkko
luopuisi vihkimisoikeudestaan, jos suku-
puolineutraali avioliittolaki hyväksytään.

– Kirkkohäät ovat monelle suoma-
laiselle arvokas ja parisuhdetta tukeva
tapahtuma. Soisin sen instituution säi-
lyvän.

Sukupuolineutraalin avioliiton
seuraamuksista Irja Askola ei ole lyö-
nyt lukkoon kantaansa, mutta hän us-
koo toimivan ratkaisun syntyvän, kun
asiasta keskustellaan eri tahojen kanssa.

– Toivon, ettei tämä keskustelu hau-
taa alleen rekisteröidyn parisuhteen siu-
naamista, jonka tahtoisin tulevan lu-
valliseksi niille papeille, jotka kokevat
oikeaksi niin tehdä.

Taannoisen tutkimuksen mukaan
kirkon työntekijät odottavat esimiehil-
tään ja piispoiltaan kaikenlaisen syr-
jinnän sekä eriarvoisuuden jyrkkää
torjumista. Kyselyyn vastanneista 39
prosenttia oli kokenut joskus eriarvois-
ta kohtelua.

– Tulokset olivat hälyttäviä ja jos

asiantila saa jatkua, se ei lupaa hyvää
kirkon kehitykselle. Kirkon täytyy tu-
kea kansalaisten yhdenvertaista kohte-
lua kaikissa asioissa, niin yhteiskunnan
lainsäädännössä kuin kirkon sisälläkin,
Askola kommentoi.

Kristuksen seuraaminen on radikaalia

Irja Askolan mielestä kristinuskon ole-
muksen ymmärtämisessä ja avautumi-
sessa on keskeistä se, millaiset kasvot
Jumala halusi näyttää meille itsestään
Jeesuksen kautta.

– Ne kasvot ovat myötätuntoiset ja
ihmisen puolelle asettuvat, elämisen ki-
pua ja varjoja pelkäämättömät. Jumala
ei karsasta tätä monin paikoin likaista
ja keskeneräistä maailmaa, sillä se on
hänen maailmansa.

– Minulle on ollut radikaalia, inspi-
roivaa ja mukaansatempaavaa tajuta, mi-
ten selkeästi Jeesus asettuu aina syrjitty-
jen, heikkojen ja halveksittujen puolelle.

– Hänellä näyttää riittävän myös kär-
sivällisyyttä, sillä niin silloisissa kuin
meissä nykyisissäkin opetuslapsissa on
kyllä kestämistä. Silti hän ei pestannut
seuraajikseen meitä fiksumpaa poruk-
kaa, Irja nauraa.

Hän ei pelkää piispan tehtävää. Su-
kupolvien saatossa sisäistetty opetus
oikeudenmukaisuudesta sekä omat ko-
kemukset elämästä ja kirkosta ovat val-
mistaneet eli johdattaneet siihenkin
kutsumustyöhön.

– JANNE VILLA

Sukupolvisuhteet, kestävyys

Ovatko suuret ikäluokat ”ahne” sukupolvi? Kyteekö Suomessa

sukupolvikonfliktin ainekset? Missä rintamalinjat kulkevat?

Onko sukupolvisopimus katkolla? Kaikki nämä ovat ajankohtaisia ja ajankohtaistuvia kysymyksiä suomalaisen yhteiskunnan ikääntyessä.

Mutta millaisia ovat vastaukset?

Pirjo Nikander

Ikätutkimuksen näkökulmasta olennainen täsmennys on miettiä, mitä kussakin yhteydessä sukupolvella tarkoitetaan. Me kaikki kuulumme yhtä aikaa moneen sukupolveen: Sijaitsemme josakin tai itse asiassa useammassakin kohdassa perhesukupolvien jatkumoa: olemme lapsia suhteessa vanhempiimme, vanhempia suhteessa lapsiimme. Kuulumme johonkin tiettyyn ikäryhmään, kohorttiin: nyt ehkä keski-ikäisiä, mutta 20 vuoden kuluttua silloisia nuoria vanhoja. Olemme jäseniä josakin tämän hetken ikävaihesukupolvessa: sijoitumme esimerkiksi lapsina lapsuuden ikävaiheeseen täyttäen niitä asemia, joita lapset kunakin hetkenä yhteiskunnassa täyttävät.

Lopulta – mahdollisesti – tunnistamme itsemme osana yhteiskunnallista sukupolvea: olemme osa 60-lukalaisia, sodan jälkeen syntyneitä suuria ikäluokkia. Muistaa tässä toki pitää, että tällaisenakin sukupolvena taustamme ovat varsin erilaiset. 60-luku näytti varsin erilaiselta erilaisista sosiaalisista asemista ja eri alueilta tarkasteltuna. Voimme myös sijoittaa itsemme johonkin elämäntyyli-sukupolveen: rokkareita nuoruudesta aina haudataan asti.

Sukupolvet ja niihin kuuluminen muodostavat jokaisen kohdalla oman omalaatuisensa sukupolvikudelman. Eri sukupolvet aktualisoituvat erilaisissa tilanteissa. Eri-ikäisinä joudumme kohtaamaan tämän kudelman eri tavoin ja eri näkökulmista. Kyse voi esimerkiksi olla perhesukupolvien välisen vuorovaikutuksen, vastavuoroisuuden ja auttamisen tavoista ja mahdollisuuksista. Moni meistä kuuluu elämänsä jossain vaiheessa ns. ”sandwich-sukupolveen”, jossa huolehdittavanamme ovat sekä omat vanhempamme että omat lapsemme. Perhesukupolvina tuskin olemme välinpitämättömiä sen suhteen, millaista kohtelua ja hoivaa saavat niin vanhempamme kuin lapsemme ja lapsenlapsemmekin.

ja ikääntyvä yhteiskunta

Resurssien kestävyys

Ikääntyvästä yhteiskunnasta käydessä keskustelussa on kysymys sen taloudellisesta mutta myös sosiaalisesta ja poliittisesta kestävydestä noussut – aiheellisesti – yhä keskeisemmäksi. Kestävyyden voi lyhyesti määritellä ns. Brundtlandin komitean (1987) klassista määritelmää mukaillen: Kestävyys on ”maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa toimintaa, joka turvaa nyt elävien ihmisten tarpeiden tyydyttämisen vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta tyydyttää omia tarpeitaan.”

Ikääntyvän yhteiskunnan kestävyyskannalta ei ole yhdentekevää, arvioivatko eri-ikäiset ihmiset tilannettaan perhe- vai vaikkapa yhteiskunnalliseen sukupolveen kuulumisen näkökulmasta. Sukupolvien – oli kyse mistä sukupolviulottuvuudesta tahansa – välisiä suhteita voi leimata tasa-arvoisuus, solidaarisuus ja niiden välinen keskinäisriippuvuus. Suhteet voivat olla myös vastakkaisia, mikä saattaa erilaisissa tilanteissa ilmetä avoimena konfliktina, keskinäisenä kilpailuna tai ambivalenssina, jolloin kyseessä on yhtäaikaista yhteydenpito ja vastakkainasettelu.

Hyvinvointi eriytyy

Kestävyyden ulottuvuuksia ei voi irrottaa toisistaan. Tämä käy hyvin ilmi valtionneuvoston vuoden 2004 selonteosta, joka toteaa sosiaalista kestävyttä koeteleviksi haasteiksi muun muassa sen, että ikääntyneiden tarpeet, eläkkeet ja palvelut, syövät tilaa muiden ikäryhmien tarpeilta, esim. muiden sosiaalisten riskien suojaamiselta. Peruspalveluiden tasavertainen turvaaminen on vaarantumassa ja hyvinvointi eriytyy alueellisesti. Sosiaalinen – ja poliittinen – kestävyys eivät kuitenkaan tyhjene näihin haasteisiin. Laajasti ottaen on kyse koko väestön hyvinvoinnista, talouden mah-

dollisuuksista ja sen kestävydestä sekä sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta niin sukupolvien kuin sukupuoltenkin välillä. Kyse on myös kulttuurisesta kestävydestä: missä suhteessa poliittiset päätökset ja tavoitteet ovat meneillään oleviin kulttuuriin kehityssuuntiin.

Niistä osa liittyy myös sukupolviin. Viime vuosikymmenien ikääntyneet ja vielä tämän hetken vanhat vanhat – yli 80-vuotiaat – kuuluvat sodan käyneisiin ja sodan ajan läpi eläneisiin ikäryhmiin. Tämän päivän 65-vuotiaat ovat syntyneet sodan aikana. Tulevina vuosina ja vuosikymmeninä tapahtuu olennainen sukupolvimuutos, kun eläkkeelle ovat jäämässä ja lopulta varsinaiseen vanhuusikään tulossa suuret sotiin jälkeet syntyneet ikäluokat.

Muutoksen merkitys on monensuuntainen. Yhtäältä muutos saattaa merkitä ikääntyneen väestöosan statuksen, arvostuksen, laskua: nythän monia toimia on voitu perustella ja perusteltakin ”kunniavelalla” sotaveteraaneja ja heidän sukupolveaan kohtaan. Suhteessa suuriin ikäluokkiin tilanne todennäköisesti muuttuu, mikä saattaa lisätä myös yhteiskunnallisen sukupolvikonfliktin mahdollisuuksia.

Miten käy solidaarisuuden?

Liian yleinen mielikuva yhteiskunnan ikääntymisestä on nähdä se negatiivisena trendinä, jonka katsotaan tuovan sosiaalisia ja taloudellisia vastoinkäymisiä ja konflikteja. Keskeinen pelkoa aiheuttava tulkinta lähtee oletuksesta, että ikäihmiset nähdään nuorempien sukupolvien taakkana. Heikkenevä huoltosuhde kuormittaa työikäisiä ikääntyvien tarvitsemien eläkkeiden, sairaanhoidon palveluiden sekä sosiaaliturvan lisääntymisen myötä. Mediaakin on osin kasvattanut tätä tulkintaa syyttämällä vanhempia ikäpolvia, nyt ennen kaikkea suuria ikäluokkia, valtionvelasta, hyvinvointiohjelmiin pai-

nostamisesta ja nuorten ikäryhmien yhä huononevasta asemasta.

Keskustelu osoittaa hyvin, miten yhteiskuntien ikääntyminen koskettaa lukuisilla tavoilla myös ei vielä ikääntyneitä sukupolvia, siis lapsia, nuoria ja nuoria työikäisiä. Kyse on kustannusten jakamisesta, mutta ei pelkästään siitä, vaan paljon laajemmista seurauksista. Sukupolvien välisen solidaarisuuden olemassaoloa on toistaiseksi pidetty selviönä moderneissa hyvinvointivaltioissa. Tällä hetkellä hyvinvointivaltioiden sanattoman sukupolvisopimuksen kanssa kilpailee kuitenkin uusliberalistiseksi tulkittu aktiivisuuden ja omavastuun vaatimus.

Tarvitaan sukupolvipolitiikkaa

Ikääntyvän yhteiskunnan kestävyys sisältää myös idean ja vaateen sukupolvittaisesta kestävydestä. John Vincent, englantilainen sosiaaligerontologi, on korostanut tarvetta erityiseen sukupolvipolitiikkaan, jonka keskeisenä tavoitteena olisi sukupolvien välisen solidaarisuuden edistäminen.

Väestön ikääntyminen on taloudellinen, sosiaalinen ja poliittinen kysymys, mutta siihen kietoutuvat myös eettiset ja moraaliset kysymykset siitä, mitä on oikeus ja kohtuus tai hyvä elämä. Yleensä tilanteeseen on halettu suhtautua maltillisesti. Euroopan komission aiemmin esittämä linjaus kysymykseen sukupolvien suhteesta perustuu ajatukseen uusien solidaarisuussääntöjen neuvottelusta. Sen mukaan tulisi sukupolvien välille kehittää uudenlaista solidaarisuutta perustuen molemmipuoliseen tukeen sekä tietojen ja taitojen siirtoon.

– JYRKI JYRKÄMÄ
Sosiaaligerontologian professori
Jyväskylän yliopisto

– Nuorilla sukupolvilla ei ole yhtä vahvoja, koko ikäluokkaa yhdistäviä avainkokemuksia kuin aiemmillä sukupolvilla. Massojen mobilisoiminen yhteisten hankkeiden taakse ei enää onnistu.

Nuorten kapinasukupolvi?

– Nuoria on kasvatettu kovenemaan kilpailumentaliteettiin, mutta se ei ole johtanut kyynänpäätaktiikan yleistymiseen. Nuorten enemmistö ei ajattele, että jos autan sinua, se on minulta pois”, toteaa nuorisotutkija Petri Paju.

Petri Paju, 43, työskentelee toiminnanjohtajana lastensuojelujärjestö Lasten Kesässä. Nuorisotutkimukseen erikoistunut yhteiskuntatieteiden lisensiaatti on virkavapaalla ja ahertaa väitöskirjan parissa.

Pajun tutkimuksiin kuuluu muun muassa **Tommi Hoikkalan** kanssa tehty vierailu hämäläiseen kouluun, jossa kaksikko osallistui vuoden ajan yhdeksännen luokan opetukseen.

Viime aikoina on arveltu, että kuvitteellinen ”sukupolvisopimus” – käsitys siitä että eri ikäryhmät puhaltavat yhteen hiileen ja pelaavat samaan pusiin – olisi kyseenalaistettu ja katkolla; nuoret, keski-ikäiset ja vanhat olisivat

kiinnostuneita lähinnä omien etujensa ajamisesta.

Miltä sukupolvisopimuksen tila näyttää nuorisotutkijasta?

– Väitän, että nuoret eivät juuri mieti, mitä heille tapahtuu vanhana. Sukupolvisopimuksen kysymyksenasettelut tai solidaarisuuden kaltaiset käsitteet eivät ole ensimmäisinä kielen päällä, Petri Paju nauraa.

– Uskon, että sukupolvisopimus – siinä mielessä kuin se arkikielessä ymmärretään – on yhä voimassa ja saa jatkua nuorten mielestä tästä eteenpäin. Pohjimmiltaanhan kyse on kaikkien kannalta järkevästä systeemistä, jossa ihminen vakuutetaan yhteiskun-

nan yhteisillä sopimuksilla tapaturmien ja työttömyyden sekä eri ikävaiheiden ongelmien ja vaivojen varalta.

Nuorisotutkija arvioi, että Suomen keskus- ja reuna-alueiden sekä hyvin ja huonosti toimeentulevien ihmisten väliset kirjoittamattomat sopimukset ovat lähempänä irtisanomista kuin sukupolvisopimus.

Ahne sukupolvi

Nuori demari **Osku Pajamäki** on kirjoittanut pamfletin ”ahneesta sukupolvesta”, suurista ikäluokista, jotka ovat joukko-voimallaan kahmineet itselleen kaikki mahdolliset yhteiskunnalliset etuisuudet ja säätäneet eläkejärjestelmänkin omaan pirtaansa parhaiten sopivaksi. Ovatko nuoret tietoisia näistä syytöksistä?

– Nuoret sukupolvet eivät tunne mitään laajamittaista katkeruutta suuria ikäluokkia kohtaan. Enemminkin purnaus kohdistuu työmarkkinajuttui-

– Sukupolvien kiulu kaventu kaveri-
vanhemmuuden myötä. Isä ja poika saattavat
näyttää suurin piirtein samanlaisilta ja
ottaa samat tatuoinnit.

hin, esimerkiksi siihen, että vanhemmat ihmiset voivat olla tulppana työelämässä.

Eikö pinnan alla ole yhteiskunnallista kapinamieltä?

– Ei ainakaan järjestäytyneitä tai kovin yleisiä. Katkeruus kuuluu ennemminkin keski-ikäisten kuin nuorten nautintaoikeuksiin, ja hyvä niin. Yksittäisiä tapauksia on tietysti.

– Kun 16-vuotias tajuaa, että luokkakaverilla on oma huone, rahaa ja mopo, joihin hänen perheellään ei ole varaa, varmasti se on katkera tunne. Mutta onko tässä jotakin uutta – varmaan sama asetus on esiintynyt aina.

Petri Paju on huolissaan tasa-arvosta. Syrjäytyneiden joukko eristäytyy entisestään niistä, joilla menee hyvin. Yhteiskunnallisten ääripäiden välimatka kasvaa muutoinkin: asuinalueet profiloituvat hyvin- tai pahoinvoiviksi, koulujen tasoerot kasvavat ja terveyserot lisääntyvät.

Historiaton sukupolvi valmiissa maailmassa

Petri Paju viittaa Sirkka Ahosen tutkimukseen *Historiaton sukupolvi* (1998). Sen mukaan 1980-luvulla syntyneiden nuorten historiallinen identiteetti on ohut. Kollektiivinen muisti ei ulotu kovin pitkälle.

Paju huomauttaa, ettei tämän päivän parikymppisillä ole omakohtaista käsitystä siitä, kuinka hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu raskain ponnistuksin ja uhrauksin tai kuinka eläke- ja työttömyysturvajärjestelmät on joskus tapeltu nykymuotoonsa.

– Edeltävät sukupolvet saivat tavaltaan hyvinvointiyhteiskunnan valmiiksi. Eteenpäin menemisen tunne ja dynamiikka on karissut.

– Nuoret kohtaavat valmiin koneiston, jonka tarjoamat edut, tuet ja palvelut he ottavat vastaan ikään kuin itseltään selvänä nautintaoikeutena. Tämä on tietysti heidän historiallisen kokemuksensa kannalta ymmärrettävää. Eiväthän tämän päivän nuoret tunne myöskään Neuvostoliittoa, Petri Paju muistuttaa.

Välittämisen määrä vakio, kohde vaihtuu

Solidaarisuus tai vähäosaisten auttaminen eivät ole ensimmäisinä nuorten asialistalla.

– Ilmastomuutos ja ympäristökysymys ovat kaapanneet suuren osan siitä huolesta ja huomiosta, joka on perinteisesti kohdistunut köyhyyteen ja vähäosaisuuteen. Moni nuori miettii tarkkaan, mitä maapallo kestää.

Petri Paju arvelee, että välittämisen määrä on vakio, kohteet vain vaihtuvat. Tällä hetkellä oma lähipiiri – kaverit, ystävät ja yllättäen myös suku – merkitsevät enemmän kuin takavuotina.

– Veri on edelleen vettä sakeampaa. Nuoret ovat kiinnostuneita siitä, mistä he ovat tulleet. Sukukokoukset ja sukututkimus ovat muodissa. Yhteiskunnalliset kysymykset ja politiikka innostavat vain harvoja, kun luokkaidentiteetti on hiipunut.

Poliittinen vaikuttaminen ymmärretään siihen erikoistuneiden ammattilaisten hommaksi. Valveutuneet nuoret osoittavat vastuunkantamisensa kulusvalinnoillaan: jokainen ostos on poliittinen valinta, joten tuoteselostukset ja tieto lapsityövoiman käytöstä kannattaa tarkistaa.

Petri Paju summaa, ettei nykynuoriso ole sen vastuuttomampaa tai epäsolidaarisempaa kuin ennenkin.

– Nuorten enemmistö on varsin rehellistä ja oikeudentuntoista. He sietävät kaikista vähiten epärehellisyyttä ja epäoikeudenmukaisuutta. Näin on ollut varmaankin aina ja tulee olemaan.

Kirkko paranee kapinan hiipuessä

Miten luterilainen perinteemme vaikuttaa nuorten yhteisvastuullisuuteen?

– Kristillinen opetus muhii varmaankin nuorten alitajunnassa, mutta harva sen perusteella päätöksistään tekee tietoisesti. Luterilaisuus on niitä asioita, joita suomalainen huomaa yhtä vähän kuin kala vettä. Onhan tämä maa toki edelleen luterilaisittain järjestäytynyt, nuorisotutkija näkee.

– Luterilaisuus vaikuttaa esimerkiksi työn ihannoimisena. Oma identiteetti hahmotetaan ammatin kautta. Työtä pidetään parhaana sosiaaliturvana ja jokaisen kunnan kansalaisen on tehtävä sitä elääkseen.

Petri Paju kiittää kirkkoa siitä, että diakoniatyö auttaa köyhyyteen liittyvissä ongelmissa, joiden hoitamisessa kunnat ovat menettäneet toivonsa. Hänestä kirkko voisi keskittyä ponnekaamminkin heikoimmista huolehtimiseen.

Petri erosi kirkosta 1990-luvulla. Hän tympääntyi sinkkuna siihen, että kirkko tuntui perheellisten edunvalvontajärjestöltä, joka ei hyväksy muita elämänmuotoja. Lasten ristiäisten ja seurakunnan kerhojen myötä kirkko tuli lähemmäs.

– Itse kunkin kapina alkaa iän myötä vähän laimeta. Kaikkien omien kapinavaiheiden jälkeen olen kahlannut viime vuosina läpi joulukirkot ja muut kirkolliset perinteet. Minulla on itse asiassa ollut jo pitkän aikaa tekemistä vaille valmis projekti palata kirkon jäseneksi.

– Nuorten pitää saada aina kapinoida jotakin vastaan. Kirkko on hyvä kohde, koska se pitää päänsä, vaikka toinen kuinka vikuroisi. Nykyään ajattelen, ettei luterilainen kirkko ole täydellinen, mutta se on ihan riittävän hyvä sellaisenaan.

– JANNE VILLA

Puolueet ottavat kantaa

Eläkeikäisten määrä on kasvussa. Jotkut ovat huolissaan siitä, että jatkossa nuoret joutuvat maksamaan suurten ikäluokkien eläkkeitä ja huolehtimaan myös heidän hoivastaan. Jotkut kokevat suurten ikäluokkien kahmineen itselleen etuuksia, joista nykyisten nuorten aikuisten on mahdollisuus vain haaveilla. Työelämässä tunnutaan suosivan nuoruutta. Toisaalta kaikille ei riitä palkallista työtä. Ja mitä tuleville sukupolville jää, jos maapallon luonnonvarat kulutetaan loppuun?

Kenen tulee kantaa vastuuta ja mistä? Onko eri sukupolvien välillä syvää vastakkainasettelua vai kannetaanko vastuuta yhdessä? Entä mikä on kirkon rooli tulevaisuuden haasteissa?

Diakonia-lehti kysyi poliittisten puolueiden näkemyksiä teemasta. Ohessa kahden hallituspuolueen ja kahden oppositiopuolueen näkemyksiä. Tarkoituksena oli löytää eri sukupolvien näkökulmia, joten vastaajina on puolueiden nuorisojärjestöjen edustajia ja hieman varttuneempia poliitikkoja.

Timo Kontio Demarinuorten puheenjohtaja

Nuoret tiedostavat, että tulevaisuudessa edessä on vaikeita aikoja. Perusvire on silti optimistinen. On vain oikeudenmukaista, että kukin sukupolvi kantaa oman vastuunsa vuorollaan. Vanhempiemme hyvinvointi on voitava turvata myös silloin, kun he eivät siihen itse pysty.

Tästä olemme kaikki yhteisesti vastuussa, sillä asia koskettaa jokaista. Hyvinvointivaltio pitää huolen heikoimmista jäsenistään. Nykyiset eläkeläiset ja nyt eläköityvät ovat nostaneet Suomen sodan pölyistä hyvinvointivaltioksi. Vastaavaan suoritukseen uskon nykynuorienkin pystyvän, kun heidät päästetään töihin.

Hyvinvointia ei voi laskea rahassa. Kun kyseessä on terveys ja toimintakyky, keskustelun ei sovi pyöriä vain eläkerahastojen kestävyyydessä. Kaikenikäisten hyvinvointia tukemalla voidaan paran-

taa suomalaisten kollektiivista toimintakykyä. On syytä ymmärtää, että työ on muutakin kuin palkkasuhteessa tapahtuvaa oman ajan ja asiantuntemuksen vuokraamista työnantajan käyttöön. Kirkko on näyttänyt koko historiansa ajan hyvää esimerkkiä – yhteisesti pidetään huolta niistä, jotka eivät yksin pärjää. Seurakuntien vapaaehtoistyöllä helpotetaan tänäkin päivänä köyhimpien asemaa esimerkiksi ruokaa jakamalla.

Yhteiskunta on murroksessa – valtioiden rajat narisevat eurooppalaisen yhteiskunnan syntyvaiheessa. Uskon, että "hyvinvointivaltio" muuttuu arvoyhteiseksi, joka valtaa tilaa laajemmin Euroopassa. Kristityt ovat muodostaneet jo pari vuosikymmentä tällaisen arvoyhteisön. Joskin aina välillä sen ydintehtävä, lähimmäisenrakkauden ja anteeksiannon levittäminen, tuntuu olleen hukassa.

Ekumeniaa ja pitkämielisyyttä tarvitaan jatkossa yhä enemmän. Ihmisarvon näkökulmasta ei ole väliä sillä, mihin kirkkoon toinen kuuluu tai mikä on sukupuoli, ikä tai etninen tausta. Näinhän Jeesus osoitti vertauksessaan laupiaasta samarialaisesta.

Jacob Söderman SDP:n kansanedustaja

Yhteiskunnallista kehitystä ei pidä katsoa sukupolvien välisenä ristiriitana vaan mahdollisuutena kehittää tasapainoista ja oikeudenmukaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Tässä poliittisilla toimijoilla ja lainsäädännöllä on keskeinen asema.

Olennaista on tasavertaisten mahdollisuuksien luominen koulutukseen ja työelämään. Koulutuksen tasa-arvoa on lisättävä ja työelämän pelisääntöjä muutettava vastaamaan kehitystä, johon liittyy muun muassa työelämän pirstoutuminen.

Jokaisella työikäisellä sukupolvella on velvollisuutena – ei taakkana – huolehtia sekä lasten, nuorten, että ikääntyvien hyvinvoinnista. Kaikella todennäköisyydellä myös tulevaisuudessa sivuun siirtyvä sukupolvi jättää nuoremille paremman ja vauraamman yhteiskunnan kuin minkä se itse on saanut vastattavakseen.

Lähipuosisikymmenien ansioeläkkeiden maksamiseen on varauduttu keräämällä eläkerahastoihin varoja, joilla turvataan eläkeläisille luvattu eläkkeiden taso ja kevennetään työssä olevien

eläkemaksurasitusta. Laskelmien mukaan seuraavan kahdenkymmenen vuoden aikana palkkasummasta pitää siirtää 0,2 prosenttia vuodessa nykyistä enemmän eläkerahastoihin.

Maapallon luonnonvarojen riittävyys, käyttö ja saastuminen ovat asioita, joihin tulee etsiä ratkaisuja kansainvälisellä yhteistyöllä. Kotimaassa on tehtävä kaikki voitava. Tähän liittyvät varsinakin ravinnon tuottamiseen ja käyttöön liittyvät kysymykset. Valtiolla on keinoja lainsäädännöllä ohjata kansalaistensa käyttäytymistä esimerkiksi tupakkaan, alkoholiin ja huumeisiin liittyen. Terveellinen ruoka voidaan hinnoitella halvemmaksi ja epäterveellinen kalliimmaksi.

Kirkko voi herättää yhteiskunnallista keskustelua tärkeistä aiheista ja tehdä aloitteita asioiden eteenpäin viemiseksi.

Vesa-Matti Saarakkala **Perussuomalaisten nuorten** **puheenjohtaja**

Työeläkkeellä olevien edut on kohtuullisesti turvattu, mutta nuorten tulevat eläke-etuudet näyttävät vähintäänkin epävarmoilta. Pääosa tämän päivän nuorista on saanut nauttia materiaalsen hy-

vinvoinnin noususta. Mutta 1990-luvun alkupuolelta lähtien olemme huomanneet, miten tuloerot ovat kasvaneet, eikä hyvinvointi suinkaan ole noussut kaikilla mittareilla mitattuna.

Mielestäni tämä huomio on saanut nuoret ajattelemaan enemmän arvoja kuin materiaa. Nuoret eivät halua olla samalla tavalla materian vankeja kuin ennen vanhaan oltiin, vaan he ovat opineet eläkeikään tulleen sukupolven virheistä. Nyt eläkeiässä olevien sukupolven ansio on ollut luja ahkeruus. Toisaalta ne ovat samaan aikaan laiminlyöneet poliittista yhteiskuntavastuuta peilaamalla politiikan hyvyyttä vain siihen, kuinka paljon enemmän on saatava vuosittain lisää ostovoimaa ja kuinka paljon palvelut ovat parantuneet.

Nyt me nuoret joudumme olemaan se joukko, joka puuttuu kansalaisten palvelutarpeiden hillitsemiseen. Tarvitaan kollektiivisten arvojen yhtenäistämistä ja paluuta populistiskonservatiiviseen yhteiskuntaan, jossa palvelujen ja tulonsiirtojen vastineeksi kansalaisilta myös edellytetään enemmän. Yhteiskunta on kansainvälistynyt ja globalisoitunut. Tämä on tarjonnut ennen näkemättömiä mahdollisuuksia niille, joilla jo on hyvät lähtökohdat toimia yhteiskunnassa. Samaan aikaan osa kansasta syrjäytyy entistä helpommin. Tällä tiellä ei voida jatkaa.

Kirkolta odotan ennen kaikkea sitä, että se johtaisi jäseniään ja keskittyisi nostamaan vanhat kunnan perusarvot kunniaan. Tällä hetkellä luterilainen kirkko punnitsee ratkaisujaan liikaa siitä näkökulmasta, mitä se olettaa enemmistön jäsenistään haluavan. Kirkko ei ole todellinen arvojohtaja, vaan tarjoustalo. Tähän saattaa vaikuttaa myös kirkon harjoittama poliittisen eliitin nöyrystyksen kirkon ja valtion läheisten suhteiden takia.

Reijo Ojennus **Perussuomalaisten** **Pirkanmaan piirin** **puheenjohtaja**

Nuoremmat sukupolvet eivät joudu maksamaan suurten ikäluokkien eläkekeitä. Monet suurten ikäluokkien edustajista ovat palkkatuloistaan maksaneet eläkevakuutusmaksua jopa 18-vuotiaasta. Eläkekertymä on kuitenkin alkanut vasta 24-vuotiaasta ja myöhem-

min 21-vuotiaasta. Suuret ikäluokat ovat maksaneet niiden eläkkeet, joilta eläkevakuutusmaksua ei ole koskaan kerättykään. Jokaisen tulee maksaa omat eläkkeensä kerätyillä eläkemaksuilla. Suuret ikäluokat ovat kerryttäneet vielä melkoisen eläkemaksuvarannon, joista eläkkeitä maksetaan vielä tulevillekin eläkkeensaajille.

Suurten ikäluokkien eläkeläisillä on työvuosia takanaan jopa 40–50. He pitävät oikeutetusti loukkaavana puheita siitä, että nuoret joutuisivat kärsimään heidän tuhlailustaan. Suurten ikäluokkien kulutus on suhteellisen kohtuullista siihen nähden, mihin nykyisten sukupolvien kehitys on johtamassa. Suurella osalla nuoria on tänä päivänä ”kaikki mulle heti” -asenne.

Luonnon säästämisen tulee olla konkreettista. Luonto on tarkoitettu ihmisen käyttöön. Jos kaikki pysyvät kohtuudessa, ei ongelmia synny.

Mitä löysempi moraalinen, sitä välinpitämättömämpää ihmisten käyttäytymisen on. Kirkkokin on ajautumassa tällaiseen löysemään moraliin. Kirkon tulisi toimia enemmän kasvattajana ja valistajana.

Liikakansoitus on maailmanlaajuisesti suurimpia ongelmia. Sitä ei Suomessa ratkaista. Kirkon tulisi toimia myös kansainvälisesti niin, että hyviä arvovalintoja elämän jatkuvuutta tukevaan kehitykseen löytyisi myös kehitysmaista. Ei se riitä, että Suomessa yritetään säästää luontoa. Sama ajatus tulee saada nopeasti kehittyviin teollisuusmaihin, esimerkiksi Kiinaan, Intiaan ja Venäjälle. Siinä olisi kirkkoillekin työskarkaa.

Paloma Hannonen **Vihreiden nuorten ja** **opiskelijoiden liitto (ViNO)** **puheenjohtaja**

Niin työurien pidentämisessä, työttömyyden torjunnassa kuin ympäristökykyisyyksissäänkin huomaa usein, että sukupolvien välillä tehdään pesäeroa tai vastakkainasettelua. Puhutaan eläkeiän nostamisesta eikä oteta huomioon sitä, kuinka paljon työuria voitaisiin pidentää parantamalla vastavalmistuneiden työllistymistä tai muuttamalla nykyistä asevelvollisuusjärjestelmää, jossa osa ikäryhmästä tavallaan maksaa ylimääräistä veroa ilmaisen työn muodossa.

Marjut Hentunen

Puhutaan huoltosuhteen heikkenemisestä ja samaan aikaan osa haluaa sulkea rajat ulkomaalaiselta työvoimalta.

Ristiriitojen synnyttäminen ryhmien välille heikentää kunkin ryhmän vaatimuksien voimakkuutta sen sijaan, että koko työikäinen porukka muuttaisi yhdessä järjestelmää. Nuoret vastaavat tämän hetken poliitikkojen päätöksistä tulevaisuudessa. Silti politiikassa valta on iäkkäämmillä. Heidän ratkaisunsa esimerkiksi ydinvoimakysymyksessä osoitti, ettei tulevaisuutta haluta ajatella riittävän pitkälle.

Tärkeää olisi pohtia, mikä on se iso kehys, jossa kaikkea muuta tarkastellaan. Tämän hetken ongelmista ilmastonmuu-

tos ja siihen tiukasti liittyvä kuudes masasukupuuতোতোতো ovat asioita, joiden ratkaisemiseksi ei ole tehty tarpeeksi. Jos näitä kriisejä ei onnistuta ratkaisemaan, kaiken muun pohtiminen saattaa jossain vaiheessa olla tarpeetonta.

Kirkko voisi omalta osaltaan kuunnella nuoria ja osoittaa muuntautumiskykyä ja kykyä vastata ajan haasteisiin. Kuinka luoda yhteiskunnastamme rauhaa, välittämistä ja ymmärrystä rakastava sekä ympäristön huomioon ottava?

Erkki Pulliainen Vihreiden kansanedustaja

Maapallon väestön nettolisäys on 70–80 miljoonaa uutta kuluttajaa vuodessa.

Jo nykykulutuksesta kolmannes on leikautuva pois tahdomme sitä tai emme. Finanssikriisi jatkuu talouskriisinä, jossa keskeiseksi muodostuu uusiutumattomien luonnonvarojen varantojen ehtyminen. Selviytymistäistelu kohdistuu aiemmasta poiketen tasaisemmin kaikkiin sukupolviin. Köyhtyvät väkijoukot kääntyvät muun muassa kirkkojen puoleen, mikä lisää yhteis- ja yhteiskuntavastuuta. Henkinen anti korvaa aineellisessa annissa menetettyä.

Inkeri Kerola Keskustan kansanedustaja

Elämän kulku on jokaisella ihmisellä, kansalla ja sukupolvella omanlaisensa. Meidän jokaisen erilainen sormenjälkemme kuvastaa oman elämämme erilaisuutta ja ainutlaatuisuutta. Jokainen ihminen ja hänen elämänpolkunsa on uniikki. Näistä lähtökohdista jokainen ihminen on yhtä arvokas.

Vanha opetus lähimmäisen rakastamisesta ja huomioimisesta on enemmän kuin totta tänään. Meitä on jo pienestä pitäen opetettu jopa makeisia jakaessamme siihen, että kaverille jätetään osa. Olemme oppineet jakamaan omas- tamme. Kysymys ei voi olla siis jakamisesta pelkästään yksilöiden välillä, vaan myös sukupolvien välillä tapahtuvasta yhteisen hyvän jakamisesta.

Kirjoittamaton tavoite on myös ollut se, että jätämme maalla tilamme ja talomme parempaan kuntoon kuin missä kunnossa olemme sen saaneet. Vaikka vauraus koetaan yleensä omana ansiona ja hyveenä, sen hankkiminen ei saa olla itsetarkoitus.

Sukupolvilla on aina myös opittavaa toisiltaan. Nuoremmat eivät välttämättä arvosta kokemuksensa perusteella samoja asioita kuin vanhempansa. Tämä ilmenee esimerkiksi ajan käytössä, työn arvottamisessa tai perhe-elämän priorisoinnissa. Jokaisella sukupolvella on taipumus kyseenalaistaa kokemustensa perusteella edellisten sukupolvien toimintatapoja ja arvostuksia.

Tänä päivänä yhä useammalla on huoli koko maapallon tilasta ja ihmisistä. Tämä on omiaan loitontamaan ajattelua pelkästään vaurauden tavoittelusta. Kirkolla on tässä oma haasteellinen tehtävänsä.

– JUHANA UNKURI

Marjut Hentunen

Kaikkea maan ja taivaan väliltä.

Kotimaakauppa uudistui.
Kirjautumalla seurakunta-asiakkaaksi
saat heti näkyviin seurakuntien omat
tuoteryhmät ja seurakuntahinnat.
Seurakunnan työntekijänä saat myös
omat ostoksesi seurakuntahinnoin.

Ritva Kostamo (toim.)
**Sinua kantavat ikuiset
käsivarret**
Luottamus ja toivo elämän
voimaksi – isotehtinen
lahjakirja ikääntyneelle.
18,80 (20,90)
yli 20 kpl 16,80

Anna-Mari Kaskinen
Siunaus sinua kantaa
1-19 kpl 14,40 (16,00)
20-49 kpl 10,60
yli 50 kpl 9,90

NYT
MYÖS
CD!

alkaen
10,80

Eeva Eerola
Kätesi avaavat meille
Lahjakirjan punaisena lankana ovat Martti Lutherin
aamu-, ilta- ja ruokarukouksen sanat. Lämpimät tekstit
myötäilevät näitä rukouksia, yhtä ajatusta kerrallaan.
1-19 kpl 12,80
20-49 kpl 11,80
yli 50 kpl 10,80

16,10

Hartausäänite!
CD-levy, jolla Eeva
Eerola lukee kirjan
tekstit.

Hanna Ekola
Kiitos elämän lahjasta
1-19 kpl 13,77 (15,30)
20-49 kpl 12,00
yli 50 kpl 11,20

Hinnat ovat seurakuntahintoja.

Eija Harmanen
Pyhän valossa
Levähdystuokio vuoden
joka sunnuntailla.

23,20
(norm. 25,90 €)

29,7

Edusta

kotimaakauppa.fi

KIRJAPAJA

SACRUM

KAIKKEA MAAN JA TAIVAAN VÄLILTÄ.

Sukupolvisopimuksen pykälät vaihtoon

Vuosina 2003–2004 Sitra kokosi yhteen parikymmentä silloista suomalaista tulevaisuuden vaikuttajaa. Parasta ennen 2015 -kurssin osallistujat tarkastelivat Suomen tulevaisuutta nuoremman sukupolven näkökulmasta. Sitran raportti nostaa esille useita epäkohtia, joita nuoret kokevat kohdalleen osuvan. Monet näistä epäkohdista eivät ainakaan vaikuta lieventyneen viimeisen viiden, kuuden vuoden aikana.

Suomalaiset nuoret ovat nyreänä. Töitä ei ole, ja jos onkin, niin ne ovat pätkätöitä, eläkkeelle pääsee myöhemmin, ja silloinkin eläke on pienempi kuin suurilla ikäluokilla. Luonnonvarat ehtyvät ja ilmastonmuutos etenee. Tuntuu, että suuret ikäluokat ovat hamstranneet itselleen joukon etuisuuksia, joista myöhemmät sukupolvet voivat vain haaveilla, eikä nykyinen politiikka tunnu kaikista hyvistä puheista huolimatta ottavan huomioon sitä, että myös viidenkymmenen tai sadan vuoden päästä maailmassa ja Suomessa asuu ihmisiä.

Mikä ihmeen sukupolvisopimus

Mitä sukupolvisopimuksella tarkoitetaan? Tähän astihan tilanne on mennyt suunnilleen näin: tämä sukupolvi maksaa seuraavan sukupolven koulutuksen, kasvatuksen ja saattamisen aikuisikään ja työelämään. Vastapalveluksena tuo seuraava sukupolvi maksaa tämän sukupolven eläkkeet ja vanhustenhuollon. Heidän lapsensa maksavat sitten heidän eläkkeensä, kunhan ovat ensin itse kasvaneet ja kouluttautuneet, ja niin edespäin. Tämän kirjaamattoman sopimuksen peruskivi on sukupolvelta toiselle periytyvä luottamus siitä, että yhteiskunnan turva kulkee läpi elämän.

2000-luvun yhteiskunnassa suuri kysymys on kuitenkin, päteekö tämän hetkinen sopimus enää ollenkaan vaiko vain osin. Väestön ikääntymisestä johtuvien yhteiskunnallisten kustannusten noustessa tämänhetkisen keski-ikäisen työssä käyvän sukupolven rahallinen taakka kasvaa. Suuria ikäluokkia ra-

hoittaa heitä paljon pienempi ikäluokka. Rahoitusongelmat voivat jatkua tulevaisuudessaakin: tänä vuonna Suomessa on alle 15-vuotiaita vähemmän kuin viimeiseen sataan vuoteen. Nuoren sukupolven epävarmuus omasta tulevaisuudesta lisääntyy jatkuvasti. Kuka silloin lapsia tekee?

Mitä myöhemmin elät, sitä vähemmän saat

Vuonna 2005 voimaan tullut eläkeuudistus ei ainakaan vähennä soraääniä nuorempien sukupolvien riveistä. Vaikka eläkettä karttuukin nykyisin jo 18 ikävuodesta lähtien ja sitä saa sekä opiskeluajalta että pienten lasten hoitovapaalta, saavat ennen 1960-luvun loppua syntyneet eläkemaksuistaan silti enemmän hyötyä kuin heidän jälkeensä tulevat. Esimerkiksi uudistuksen yhteydessä käyttöön otettu elinaikakerroin tarkoittaa, että kunkin ikäluokan eläke lasketaan sen mukaan, kuinka pitkään heidän oletetaan elävän – mitä vanhemmaksi, sitä vähemmän. Eikä kerroin tietenkään koske ennen vuotta 1948 syntyneitä.

Lisääkin löytyy. Suuren ikäluokan edustajan keskimääräinen eläke on reilut 55 prosenttia työuran palkasta. Seuraavan sukupolven edustajalla määrä on vain noin 51 prosenttia työuran palkasta. Jos nuorempi työntekijä haluaa enemmän eläkettä, hänen on jatkettava työuraansa. Närää aiheuttaa ajatus, että vain nuorten pitää joustaa. Suomen kilpailukyvyyn säilyttämiseksi tavoitteellinen työllisyysaste on 75 prosenttia; tähän asti ratkaisuinahan on esitetty lähinnä

nuorten aiempaa tuleamista työmarkkinoille sekä rakennetyöttömyyden ongelman ratkaisua.

Parasta ennen 2015 -raportti peräänkuuluttaa sen sijaan joustavuusajattelua, joka koskee kaikkia ikäryhmiä. Koska suomalaisten keskimääräinen eliniänodote on noussut huomattavasti, myös eläkeiän nostoa 70 vuoteen voitaisiin harkita niillä aloilla, joissa ei tehdä ruumiillista työtä. Tosin jo viime vuonna ilmoitettu eläkeiän nosto 63 vuodesta 65 vuoteen aiheutti niin suuren haloon palkansaajajärjestöjen keskuudessa, että viittä lisävuotta työelämässä ei varmaankaan lähiaikoina nähdä. Ei ainkaan suurten ikäluokkien keskuudessa, jotka hiihtelevät kaikessa rauhassa pariaikaa 63-vuotisina eläke-etujensa pariin.

”Me syödään kuormasta jo ensi vuoden satoo”

Rahan lisäksi painaa ympäristö. Jotta sukupolvelta toiselle siirtyvät oikeudet ja velvollisuudet tuntuisivat reiluilta, tulisi luonnonvarat ja yhteiskunnan resurssit pyrkiä jakamaan niin, että sekä nykyiset että tulevat sukupolvet voisivat niistä hyötyä. Ihmiskunta kuluttaa kuitenkin tällä hetkellä vuosittain noin puolentoista maapallon verran luonnonvaroja. Yhteiskunnan resursseja ei näytettäisi jakavan kovin hyvin tulevien sukupolvien näkökulmasta katsottuna.

Nuorempien polvien joukosta kuuluu-kin alati kovenevaa kyselyä siitä, miksi heidän pitäisi pitää oma osansa sukupolvisopimuksesta, jos edellisenkään sukupolvi ei sitä näytä tekevän.

Chris Phillipson kuvailee kirjassaan *Reconstructing Old Age. New Agendas in Social Theory and Practise* (1998) sukupolvikonfliktia, joka juontuu työssä olevien vastahakoisuudesta maksaa veroja, joista he eivät itse koskaan todennäköisesti tule saamaan hyötyä. Phillipsonin mukaan ongelma on se, että suuret ikäluokat ovat aktiivisesti luoneet hyvinvointiyhteiskunnan, joka hyödyntää suurimmaksi osaksi heitä itseään, mutta kasvat-
taa taloudellista epävakautta, kun he vanhenevat ja siirtyvät eläkkeelle. Kun nuoremmat ymmärtävät asian näin, he alkavat vastustaa tätä eriarvoistumista. Onko tämänhetkinen tyytymättömyyden kare vain esiaste oikealle sukupolvien väliselle sodalle, vai voidaanko tilannetta vielä muuttaa?

Uuden ajan oikeuksia ja velvollisuuksia

Suomalaiset elävät pidempään kuin ennen ja meillä on myös enemmän rahaa kuin ennen. Sitran raportin mukaan Suomi on pian täynnä pirteitä, hyväkuntoisia kuusikymppisiä eläkeläisiä, joilla on aikaa ja rahaa. Mutta onko heillä myös halua viettää aikaa lasten ja nuorten kanssa? Käyttäisi-
vätkö he rahaansa yhteiskuntaa parantaviin palveluihin tai lastensa ja lastenlastensa sukupolvien olojen parantamiseen?

Eläkeläisillä on oikeus elämään ja nautintoon työuransa jälkeen, mutta heillä on myös velvollisuus tehdä kes-
täviä ratkaisuja tulevia ikäluokkia ajatellen. Nuorten taas tulee kunnioittaa edellisten sukupolvien saavutuksia, mutta heillä on oikeus maailmaan ja tulevaisuuteen, jota ei ole jo valmiiksi pilattu. Nuoremmat ja vanhemmat sukupolvet voisivat oppia toisiltaan paljon, esimerkiksi sen, miten nykyisestä järjestelmästä saataisiin muokattua uusi sukupolvisopimus, joka kestäisi muuttuvan yhteiskunnan paineet ja loisi aidosti vastavuoroista vuoropuhelua sukupolvien välille.

– AURA SUVIRANTA

Kirkko ja sukupolvisopimus

Ikärakenteen muutos sukupolvisopimuksen haastajana

Suomi on yksi Euroopan nopeimmin ikääntyvistä maista. Vanhusväestön suhteellinen osuus koko väestöstä kasvaa ja samalla yhä suurempi osa ihmisistä elää entistä vanhemmaksi. Seurauksena on erilaisten palveluiden ja hoivan tarpeen kasvu. Ikääntyneiden määrän kasvu johtaa myös vanhustyön toimintamuotojen ja lähestymistapojen variaatioiden tarpeen lisääntymiseen.

Ikärakenteen muutos yhdessä niukenevien resurssien kanssa on nostanut esiin huoleen siitä, kuka vanhuk-
sia hoitaa. Suomessa aikuisilla lapsilla, toisin kuin useassa muussa Euroopan maassa, ei ole lakisääteisiä velvoitteita ikääntyneitä vanhempiaan tai muita sukulaisia kohtaan. Valtaosa vanhus-
ten hoivasta tapahtuu silti meilläkin perheen, suvun ja puolison toimesta. Hoivan vastuita ollaan määrittelemässä uudelleen, korostaen entistä enemmän yksilön omaa ja perheen vastuuta ikääntyvistä. Mihin ja kenelle niuk-
kevia resursseja kohdistetaan ja miten turvataan kansalaisten vanhuus tasa-
puolisesti?

Suomessa julkisen sektorin terveys- ja hoivapalveluille antama rahoitus perustuu pitkälti sukupolvisopimukseen. Sukupolvisopimuksesta ei ole olemassa kirjoitettua muodollista mallia, vaan kyse on vallitsevasta toiminta- ja ajatusmallista, jota ihmiset ja instituutiot noudattavat. Sopimuksella on kaksi eri puolta: institutionaalinen eläkesopimus ja henkilötasolla tapahtuva sukupolvien välinen tukeminen.

Keskeisiä ajatuksia sukupolvisopimuksessa ovat vastavuoroisuus ja solidaarisuus. Ikääntyneet käyttävät palveluita työikäisiä enemmän, jotka kuitenkin rahoittavat ne. Sukupolvien välistä solidaarisuutta säädellään eläkesysteemin kautta. Maksassamme vanhempiemme eläkkeet luotamme siihen, että tulevat sukupolvet maksavat omatkin eläkkeemme.

Sukupolvisopimukseen liittyy läheisesti myös sukupuolisopimus. Edellä mainittu sukupolvisopimuksen toinen puoli, henkilötasolla tapahtuva sukupolvien välinen tukeminen, on perheiden ja sukujen sisällä yhä enemmän naisten tekemää.

Kirkko vanhustyössä

Valtion vastuun rajojen määrittäminen ei ole uusi ilmiö, vaan sitä tehtiin Suomessa jo 1500- ja 1600-luvuilla. Vaivaishoitoasetus v. 1879 poisti papistolta velvoitteet yhteiskunnallisiin tehtäviin. Lain takaamaa vaivaishoitoa ei kuitenkaan pidetty riittävänä, ja sen rinnalle haluttiin tuoda täydentävä diakoniatyö. Diakoniatyön merkitys oli jo tuolloin toimia julkista sektoria täydentäen. Vuoden 1972 kansanterveyslain myötä kirkon diakoniatyön kohteeksi vakiintuivat vanhukset, ja se sopeutettiin laajenevaan yhteiskunnalliseen sosiaalipolitiikkaan sopivaksi.

Taloudellinen lama 1990-luvulla siirsi diakoniatyön painopisteen pois vanhuksista, kohti työttömyyden kanssa kamppailevia kansalaisia. Samalla

kirkko joutui pohtimaan omaa yhteiskunnallista vastuutaan kasvavan ja monipuolistuvan autettavien joukon edessä.

Kirkko toimii tunnustettuna toimijana hoivan tuottamisen kentällä. Kirkkoa on kuitenkin hankala sijoittaa viralliseen tai epäviralliseen, mistä on seurannut epäselvyyksiä myös vastuunjaossa. Vanhustyö jakaantuu kirkossa osaksi yleistä seurakuntatyötä ja diakoniatyötä. Kirkon oma vastuualue on perinteisesti ollut ikääntyneiden henkinen ja hengellinen tukeminen. Kirkon suuntaan on esitetty toiveita, että se ottaisi vastuuta tietyistä, vielä määrittelemättömistä vanhuspalveluista. Julkisella sektorilla onkin lisääntynyt tarve saada lisäresursseja ja tukea kirkolta kolmannen sektorin ja yksityisten palveluntuottajien ohella.

Muuttoliike, kustannustehokkuuden kasvattaminen ja kuntien ja seurakuntien yhdistymiset aiheuttavat haasteita hyvinvointipalveluiden järjestämiselle. Mahdollinen julkisen vastuun vähentäminen jakaa ihmiset eri arvoiseen asemaan, sillä kaikilla ei ole perhettä tai taloudellisia resursseja turvanaan. Onko kirkko ainoa näistä kansalaisista huolehtiva toimija, ja millaiseksi kirkon yhteiskunnallinen rooli tätä kautta muotoutuu?

Kirkko visioi omaksi vastuukseen huolehtimisen siitä, että toiminta ja palvelut säilyvät kaikkialla. Aikana, jolloin vanhuspalveluita todennäköisesti leikataan tai vähintäänkin kohdistetaan uudelleen, tämä on haastavaa.

Kirkon toimintaan palveluntuottajana liittyy monia avoimia ja tärkeitä kysymyksiä. Kuka määrittelee kohdeyhmän: diakoniasääntö vai maallinen yhteiskunta? Miten käy hengelliselle auttamiselle aineellisen hädän edessä? Kasvava maahanmuutto tarjoaa vanhustyössä paitsi työvoimaa, myös haasteen niille vanhusten hoivapalveluille, joita valtio mahdollisesti toivoo kirkon tuottavan. Saattaa olla, että tulevaisuudessa kirkko nähdään vain yhtenä hyväntekeväisyyttä harjoittavana laitoksesta vanhustyössä.

Kirkon vanhustyön strategia ”Usko, toivo, rakkaus – voimavaraksi vanhuudessa” korostaa tarvetta kehittää uusia työtapoja niin, että seurakunnat olisivat osa kunnan vanhustyön palve-

lurakennetta. Kirkossa diakoniatyöllä nähdään olevan tulevaisuudessa merkittävä rooli osana yhteiskunnan sosiaaliturvajärjestelmää. Diakoniatyön vahvistumisen kautta myös kirkon arvostus yhteiskunnassa nousee.

Kohti uutta sukupolvisopimusta?

Elämäntapojen ja asenteiden eroista huolimatta suomalaisia ovat yhdistäneet arvot, muun muassa solidaarisuus. Kirkko näkee tärkeäksi yhteiskunnalliseksi tehtäväkseen juuri solidaarisuuden ylläpitämisen. Tätä kautta se myös vahvistaa sukupolvisopimusta ja sen jatkuvuutta. Ikääntyvän väestönosan tarpeisiin vastaaminen muuttuu kuitenkin koko ajan haastavammaksi. Suurin osa vanhuksista haluaa asua kotona mahdollisimman pitkään, mikä myös tulee pääsääntöisesti laitoshoivaa halvemmaksi.

Julkisessa keskustelussa on Suomessakin vaadittu uutta sukupolvisopimusta. On kuitenkin syytä pohdita, mitä uutta sopimukseen halutaan tuoda ja kuka sopimuksen tekee. Vaikuttaa siltä, että vahvistusta ei haeta vain eläkesopimukselle vaan samalla erityisesti naisten tekemälle epäviralliselle sukulaisuusavulle. Saattaa olla myös, että tämä puoli sopimusta halutaan ottaa julkisen vallan säätelyn alle korostamalla yksilöiden ja perheiden vastuuta. Sukupolvisopimuksen uudistaminen vaikuttaa kirkkoon ja sen tekemään vanhustyöhön. Kirkko on sopeutunut mukailemaan yhteiskunnallista kehitystä ja sovittanut oman vanhustyönsä osaksi sitä. Näin kirkko on ollut vahvistamassa ja tukemassa sukupolvien välistä solidaarisuutta ja sukupolvisopimusta. Vastuiden uudelleen määrittelyssä myös kirkon tekemän vanhustyön merkitys ja rooli tulevat kasvamaan.

– PÄIVI PÖYHÖNEN
TM, tohtorikoulutettava
Helsingin Yliopisto

Teksti pohjautuu Teologisessa Aikakauskirjassa 3/2010 julkaistun artikkeliin ”Kenen vastuulla vanhuksat. Kirkon vanhustyön kehitys hoivan vastuunjaon muutoksissa.” Kirjoituksessa käytetään sanoja vanhus ja ikääntynyt synonyymeina toisilleen.

Katsotaanpa seurakunnan toimintaan osallistuvien ihmisten ikäjakautumaa. Siitä tulee u-kirjaimen muotoinen käyrä. Meillä on lasten ja ikäihmisten kirkko.

Politiikan rakastama Pelastakaa edes lapset -hätähuuto on totisesti kuultu seurakunnassa, sillä panostamme lapsiin ja nuoriin monin kerroin enemmän kuin mihinkään muuhun ikäryhmään. Lapsityöntekijöitä on vähän enemmän kuin pappeja ja lähes kaksi kertaa niin paljon kuin diakoniatyöntekijöitä. He pyörittävät perhekerhoja, päiväkerhoja ja muuta alle kouluikäisten toimintaa. Lisäksi muutkin työntekijäryhmät osallistuvat näihin, erityisesti papit ja osa nuorisotyöntekijöistä.

Leijonanosa panostuksesta menee alle kouluikäisten viikoittaisiin päiväkerhoihin, joihin osallistuu noin kolmannes 3–5-vuotiaista lapsista. Prosentuaalisesti valtava määrä nuoria kirkon jäseniä saa säännöllistä palvelua, ja vielä hyvää sellaista. Tosin käyrä on laskeva, vuonna 1990 peräti 60 prosenttia lapsista osallistui päiväkerhoihin.

Toinen merkittävä säännöllinen varhaisnuorten toimintamuoto ovat aamu- ja iltapäiväkerhot eli lapsiparkit, jotka pehmustavat vanhempien vaikeita työaikoja. Näihin osallistuu reilut 10 prosenttia 7–8-vuotiaista. Suuri määrä tämäkin prosentuaalisesti.

Kouluikäisistä nuorista vastaavia nuorisotyöntekijöitä meillä on yhtä paljon kuin diakoneja. He pyörittävät leirejä, nuorten kerhoja ja tekevät yhteistyötä koulujen kanssa. Näihinkin tilanteisiin nuoret osallistuvat kiitettä-

Minkä ikäisten kirkko?

västi. Varhaisnuorten säännöllisiin ryhmiin tulee reilut 10 prosenttia 7–14-vuotiaista lapsista.

Rippikoulu liikuttaa suurta joukkoa nuoria. Vajaa 90 prosenttia ikäryhmästä osallistuu puoli vuotta kestäväan ripariprojektiin. Lisäksi isoskoulutukseen ja muuhun nuorten toimintaan osallistuu säännöllisesti noin 13 prosenttia 15–18-vuotiaista.

Sallimme lasten tulla

Resurssioimme siis massiivisesti lapsiin ja nuoriin. Lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden armeija palvelee aika lyhyttä ikäsektoria, 3–18-vuotiaita eli 15 vuoden ikäsektoria. Muut työntekijäryhmät palvelevat lasten ja nuorten lisäksi kaikenikäisiä välillä 0–100.

Osallistujaluvutkin osoittavat, että lapset ja nuoret todellakin saavat tulla, kuten yllä olevista prosenttiluvuista kävi ilmi.

Lapsiin ja nuoriin on panostettu näin rajusti jo useamman kymmenen vuotta. Silti nämä parhaiten hoidetut jäsensemme ovat nyt juuri niitä nuoria aikuisia, jotka eroavat ahkerasti kirkosta. Puhtaasti euroissa laskettuna heistä saadaan melko kalliita hoidokkijäseniä firmalle: he ovat käyneet säännölliset kerhot ja riparit, minkä jälkeen juuri kun olisi aika alkaa maksaa kirkollisveroa, he jättävät kirkon.

Tästä opimme ainakin sen, ettei kirkon työntekijöiden kannata kantaa huonoa omaatuntoa silloin, kun joku kysee, eikö kukaan tee mitään nuorison hyväksi. Me teemme, voimme vastata. Ja vielä lisätä, että mikään yleishyödyllinen firma ei prosentuaalisesti panosta lapsiin ja nuoriin yhtä paljon kuin me. Olemme lasten ja nuorten kirkko.

Ja harmaahapset myös

Lapsi- ja nuorisotyöntekijät on nimetty palvelemaan tiettyä ikäryhmää. Muut työntekijät ”hoitavat” kaiken ikäisiä,

joskin ikäihmiset ovat yliedustettuja heidän kontaktistallaan.

Ajatellaanpa seurakunnan kokoaavaa toimintaa: diakoniatyöntekijöiden ryhmät, raamattupiirit, muut piirit, sururyhmät, luennot ja pääkallo tapahtumana jumalanpalvelukset. Valtaenemistö näihin tulevista on eläkeikäisiä, sillä he ehtivät osallistumaan. Seurakuntatoiminta onkin joillekin eräänlaista ajanvietettä ja sosiaaliterapiaa, on paikka, minne lähteä ja missä saa nähdä ihmisiä.

Eikä kannata vähätellä hengellistäkään syytä osallistua. Eläkeikäisten nuoruudessa Pyhä Henki vielä liikkui perussuomalaisten keskellä eikä Heran sana ollut harvinaista maassa. Siksi kirkko ei ole aivan vieras henkinen ympäristö eläkevuosien harrastetoinnille. Nyt ehtii elämään sitä jumalasuuhdetakin vahvemmin.

Mahdollisesti tulevaisuudessa toimintaamme osallistuvien ikäihmisten määrä tulee kuitenkin vähenemään. Kun lapsuutta ei enää vietetä kovin uskonnollisessa ilmapiirissä, ei ole mitään hengellisyyttä, joka palaisi elämään eläkevuosina. Näin muutaman vuosikymmenen kuluttua ”aikuistoiminnassamme” näkyvä joukko saattaa olla tuntuvasti pienempi kuin nyt.

Tätä taustaa vasten näyttää siltä, että meillä on jatkossa hyvinkin varaa vähentää henkilökuntaa: sulkeutuvan rahahanan kanssa samaan tahtiin ohenee toimintaan osallistuvien virta.

Missä työläiset?

Missä ovat työikäiset, tuo 20–65-vuotiaiden suuri joukko? Heitäkin näkyy kirkolla muutama kourallinen, mutta suurin osa käyttää vapaa-aikansa muihin asioihin. Pääsyy lienee se, että ei olla uskonnollisia ihmisiä, tälle emme voi mitään.

Lisäksi osa uskonihmisistäkin jää toiminnan ulkopuolelle. Ei vain ehdi

tai jaksa osallistua työpäivän päälle. Tai ehkä ei haluta liikkua ikäihmisten joukossa. Sitten on vielä se joukko, jonka mielestä kotiseurakunnan hengellisyys ei ole kunnollista, joten uskoa hoidetaan säätiössä ja Radio Deitää kuuntelemalla.

Olemme lasten ja ikäihmisten kirkko, ja jatkossa vielä enemmän lasten kirkko.

Henkinen kulttuuri seuraa ikäjakaumaa

Mitä tällainen toimintaikäjakauma merkitsee kirkon henkiselle ilmapiirille? Lasten ja nuorten sektorilla liikutaan tietenkin keskellä elämää ja usein vielä keskellä arjen kysymyksiä. Sen sijaan puhe kirkon omasta asiasta, uskosta, liikkuu melko alkeistasolla, anteeksi vain. Työntekijöiden teologinen ymmärrys ei syvene vuosienkaan saatossa, kun seurakuntalaisten puolelta ei löydy kunnollisia keskustelukumppaneita. Olemme tässäkin mielessä lasten kirkko.

Onko ajattelupuoli sitten tuntuvasti syvällisempää ikäihmisten parissa? Ehkä on, vaikka eivät seurakunnat mitään uskontosivistyksen kehoja ole. Ehkä se ei ole tarkoitukseen, hengellinen yhteisöhen seurakunta on, ei teologinen keskustelufoorumi.

Silti ainakin allekirjoittanut on vähän pettynytkin tiettyyn älylliseen tylsämielisyyteen seurakuntatoiminnassa. Istumme mahtavan teologisen perinnön päällä, mutta silti ryhmiemme keskustelukulttuuria leimaa yhtäaikaan lapsenikäisyys ja dementia. Näin ikäjakauma painaa leimansa henkiseen kulttuuriimme.

Älköön kukaan pahastuko tästä sormituntuma-analyysistä. Ehkä siinä on ripaus liioittelua, mutta kollegat varmasti tunnistavat perusidean.

– KARI KUULA
Pastori

Nuorina ääninä kirkossa

Kaksi nuorta teologian opiskelijaa tapasi Helsingin Kaisaniemessä kahvikupin äärellä. Keskustelu rönsyli vilkkaana kirkon olemuksesta, kirkon mediakuvasta, opista, kirkosta työyhteisönä sekä kirkon tulevaisuudesta. Kohta on heidän vuoronsa astua työelämään; mitä kirkko heille merkitsee ja mihin suuntaan kirkkoa tulisi heidän mielestään kehittää?

Teologian opintojen anti

Henrika Hyttinen, 23, ja Jonna Olkkonen, 24, ovat teologian opintojensa loppupuolella.

Hyttiselle alkava syksy on viides, Olkkoselle neljäs. Henrika Hyttinen on dogmaatikko, Olkkonen on taas uskon-totieteilijä.

Henrika Hyttinen kertoo, että papin ammatti ei ole ollut haave vaan kutsumus.

– Haaveilin monista ammateista, kuten insinööriin tai toimittajan, mutta tulikin tiedekuntaan papin kutsumuksen perässä, sanoo Hyttinen.

Jonna Olkkonen taas on kiinnostunut toimittajan ammatista.

– Minua kiinnostavat uskonnolliset ilmiöt ja uskonnollinen ihminen. Voisin ajatella olevani jossain hengellisessä lehdessä toimittajana, kertoo Olkkonen.

Molemmat kokevat, että teologian opinnoista on ollut hyötyä työelämää ajatellen.

– Opinnoista on saanut saarnoihin sellaista tietopohjaa, josta on hyvä lähteä tulkitsemaan saarnatekstii. Kaikkea ei voi kuitenkaan sellaisena esimerkiksi rippikouluoppitunneille ottaa, mutta opinnot antavat pätevyyden ihan perusasioiden opettamiseen, kertoo Henrika Hyttinen.

– Esimerkiksi kirjoittaminen ja jäsentämisentaito on kehittynyt opintojen aikana, kokee Jonna Olkkonen.

Kirkko työpaikkana

Henrika Hyttisellä on positiivinen kuva kirkosta työpaikkana.

– Kirkko on periaatteessa työyhteisönä samanlainen kuin muutkin. Kir-

kon työyhteisö eroaa hengellisyytensä takia kuitenkin muista työyhteisöistä ja voi sitä kautta rakentaa sen hengellistä elämää.

– Toisaalta hengelliset käsitykset voivat erota niin radikaalisti, että sitä kautta voi syntyä vakaviakin ristiriitatilanteita, Hyttinen kertoo.

Jonna Olkkonen kokee kirkon tekemisen erikoisen arvokasta työtä.

– Vahtimestarina ollessani tutustuin kahvitauoilla diakonia- sekä perhetyötä tekeviin. He olivat tosi mukavia tyypejä ja heidän työnsä on raskasta ja koha-taamisen taitoja vaativaa.

Henrika Hyttinen näkee, että papin työssä esimerkiksi työajattomuudella on sekä hyvät että huonot puolensa.

– Toisaalta on vaarana ajaa itsensä loppuun, mutta toisaalta se antaa vapauden suunnitella omat aikataulunsa, kertoo Hyttinen.

Olkkonen näkee, että kirkon työ-kulttuurissa on parantamisen varaa.

– Mediassa on viime aikoina puhuttu työelämässä esiintyvistä sitoutumisen pelosta. Tämä pelko kohtaa niin työntekijöitä kuin työnantajia. Erityisesti määräaikaisessa työssä olevien keskuudessa tämän pelon huomaa. Joh-tamiskulttuureissa on myös parannettavaa, mutta nämä ongelmat koskettavat työelämää yleisesti, eivätkä pelkästään kirkkoa, sanoo Jonna Olkkonen.

Kirkon olemus

Henrika Hyttinen ja Jonna Olkkonen hahmottavat kirkon olemusta eri näkökulmista.

– Näen uskontieteen opiskelijana Suomen evankelisluterilaisen kirkon

yhtenä uskonnollisena yhteisönä muiden joukossa. Toki kristinuskko on merkittävin uskonto Suomessa ja myös maailmassa, ainakin mikäli tilastoihin on uskomista.

Jonna Olkkonen näkee, että kirkon olemusta on hankala hahmottaa.

– Kirkkoa on vaikea yrittää hahmot-taa kokonaisuutena, sillä jokaisella kir-kon jäsenellä on erilaisia näkemyksiä Jumalasta ja hyvästä elämästä. Tämä johtaa erilaisiin näkemyksiin myös siitä suunnasta, johon kirkon tulisi kul-kea.

– Kristinuskon oppia ei välttämättä enää ymmärretä, tunnusteta tai tunnis-teta. Silti tässä ajassa on tarvetta hen-gellisyydelle, jossa ei olisi sitoutumisen tai määrittämisenpakkoa, jatkaa Olk-konen.

Henrika Hyttinen kokee kirkon raa-matullisten mielikuvien kautta.

– Suomen evankelisluterilainen kir-ko on mielestäni osa Kristuksen ruu-mista. Se on ensisijaisesti uskonyhteys ihmisten välillä ja halki sukupolvien, mutta se on myös instituutio, jossa on omat rakenteensa ja erilaiset jäsenensä.

Kirkon ääni ja sanoma

Molemmat nuoret naiset sanovat, että kirkon rikkaus on sen moniäänisyys.

– Piispat ja monilla eri aloilla toimi-vat papit ovat julkisuudessa kirkon ää-nenä. Katsoin telkkarista Irja Askolan vihkimisseremoniaa ja hänestä välittyi

Jonna Olkkonen (vasemmalla) ja Henrika Hyttinen suhtautuvat luottamuksella kirkon tulevaisuuteen ja sen merkitykseen yhteiskunnassamme.

hyvin ihmisläheinen, ymmärtäväinen sekä ihmisiä arvostava kuva, sanoo Jonna Olkkonen.

Hyttinen näkee myös piispojen sekä pappien edustavan kirkon ääntä.

– Olisi hienoa, jos kirkolla olisi yksi arkkipiispa, joka edustaisi katolisen kirkon piispan tavoin kirkon ääntä. Toisaalta kirkon rikkaus on se, että sillä ei ole yhtä äänitorvea. Jokainen kirkon jäsen on osa kirkkoa; kirkko ei ole joku muu kuin me.

Toisaalta Olkkonen näkee myös moniäänisyyden vaarat.

– Moniäänisyys hajaannuttaa kirkosta syntyvää kuvaa. Sekä kirkon sisällä että ulkopuolella moni saattaa ihmetellä, mikä tämä kirkko oikeastaan on, pohtii Olkkonen.

Henrika Hyttinen näkee kuitenkin, että kirkon sanoma ei ole muuttunut.

– Kirkon sanoma on Kristuksen sovitustyössä, Jumalan rakkaudessa meitä kohtaan. Meidän tehtävämme on välittää tätä rakkautta lähimmäisiä kohtaan sekä Jumalaa kohtaan. Sanoma ei siis ole muuttunut, mutta ehkä kirkossa on moniäänisempiä mielipiteitä siitä, mikä keskeinen sanoma on.

Jonna Olkkonen kertoo, että elämme yksilöllisyyden aikaa, joka vaikuttaa kuvaan Jeesuksesta.

– Mielestäni Jeesus on aina voitu kokea hyvin eri tavoin, mutta erityisesti nykyajan ihmiset saattavat kokea Jeesuksen eräänlaisena ”Design-Jeesukse-

na”. Individualisti kokee hänen Jeesuksensa tekevän, mitä hän itse haluaa.

Uusavuttomien yhteisö

Aikaamme määritetään usein yksilölliseksi, juurettomaksi, pirstaleiseksi sekä yhteisöjä ja sääntöjä vieroksuvaksi.

Olkkonen kertoo, että nykyaikana kysytään enemmän neuvoja kuin koskaan aikaisemmin.

– Individualismin kääntöpuoli on se, että ihmiset eivät lopulta osaa tehdä mitään yksin. Nykyään kysellään jatkuvasti neuvoja ja etsitään aina vaan parempaa elämää, kertoo Olkkonen.

– Nyt on tilaus tahoille, jotka sanoisivat, mitä mieltä voisin olla asioista. Ihmiset haluavat kuitenkin itse valita, mitä pitää totena. Ihmiset eivät välttämättä halua pakettiratkaisuja vaan he haluavat kuitenkin tilaa miettiä ja valita, Hyttinen jatkaa.

Olkkonen sanoo, että yksilöllisyys on välttämättömyys sekä mahdollisuus.

– Uskontotieteessä on eräs kognitiivisen psykologian malli, jonka mukaan ihminen on aina halunnut liittolaisen, joka on kaikkietävä ja parempi. Toisaalta on otettava huomioon, että Jeesuksen tai jonkun muun uskonnollisen henkilön löytäminen ei saa oikeuttaa perustelemaan omia pyrkimyksiään. Tämä voi johtaa vaarallisiin asioihin, sanoo Olkkonen.

Hyttinen näkee, että uskontoja tulisi kohdata kokonaisuutena eikä pilkkoa niistä valitsemiaan osia.

– Uskonnot ovat kokonaisuuksia. Otamalla niistä sattumanvaraisia asioita, ei ehkä tavoita sitä, mikä siinä uskonossa on keskeistä. Uskon, että kristinusko on totta.

– Kaikki ei ole vapaasti valittavaa, vaan on myös jotain, mikä on totta. Toisaalta kyllä kristinuskossa on paljon, mikä on vaikea käsittää ja pitää olla tilaa miettiä, miten ymmärrän tämän, pohtii Hyttinen.

Kirkko markkinoilla

Puhuttaessa nykyajan hengestä, yksilöllisyydestä, päästään väkisinikin pu-

humaan rahasta. Ilman sitä ei kirkkokaan pärjää.

– Talouskasvu nähdään nykyään itseisarvona, kertoo Henrika Hyttinen.

Hyttisen mukaan kirkosta ei tulisi puhua markkinatermein.

– Se, joka ei tuota tai tuottaa heikommän, näyttää vähemmän arvokkaalta. Kirkko on yhteisö, mutta hengellisen yhteisön kannalta on ongelma, jos siellä on palvelun tuottajia ja asiakkaita. Markkinatermien tuominen kirkkoon ei ainakaan edesauta kirkon erityisosaamista, nimittäin evankeliumin välittämistä. Toki taloudelliset asiat ovat tärkeitä kirkolle, sanoo Hyttinen.

Hyttinen näkee, että maallikkotoimintaa voitaisiin aktivoida seurakunnissa, jossa samalla myös säästettäisiin.

– Toimintaan ei tarvitsisi sitoutua loppuelämäksi ja siihen tulisi olla helpo osallistua. Mielestäni toimiva idea on se, että työntekijät kouluttavat, kooridinoivat ja ovat mukana maallikoiden kanssa työssä, esimerkiksi jumalanpalvelusten suunnittelussa tai vaikkapa vanhusten ystäväpalvelussa.

Olkkonen kertoo, että omassa seurakunnassa esimerkiksi laiturimessut ovat lyöneet läpi.

– Hämeenkylässä on ollut laiturimessu muutaman kerran. Ensimmäisellä kerralla oli viitisen kymmentä henkeä, mutta toisella kerralla oli jo parisataa, kertoo Olkkonen.

Kirkko tulevaisuudessa

Jonna Olkkonen muistuttaa, että nykypäivän nuoret ovat huomispäivän vanhoja.

– Jokainen sukupolvi tuo jotain uutta kirkkoon, mutta myös samalla menettää jotain. Tämä aika ohjaa liiaksi, miten kirkon tulisi näkyä ulospäin. Koen, että koko yhteiskunta on muutoksessa ja kirkko sekä hengelliset arvot ovat myös myrskyn silmäkkeessä.

Kirkosta eroamisesta on puhuttu viime vuosina paljon.

– On hyvä ottaa huomioon, että valitsevaa uskomusjärjestelmää on kritisoitu kautta historian ja siitä kirkko on myös selvinnyt. Aika näyttää, miten kirkolle nyt käy, kertoo Olkkonen.

– JENNY MÄKELÄ

Vallankumous tehdään valtuustossa

Tavoite taivaassa? Kirkko etsii palvelukseen nuoria naisia ja miehiä. Aikaisempi kokemus ei välttämätöntä.

Asetu nyt ehdokkaaksi syksyn seurakuntavaaleihin.

Ensimmäinen kerta. seurakuntavaalit.fi

”Se mitä nyt tarvittais olis sukupolven-
vaihdos, tai oikeastaan kahden. Jos totta
puhutaan, niin meidän valtuusto taitaa
olla vanhempi kuin mun vaari.” Seurakuntavaalien julkisuuskampanjan
’10 syytä äänestää’ -videossa esiintyvä
nuori nainen on oikeassa. Seurakunnissa
valtaa käyttää ikääntyvien eläkeläisten
joukko. Ehdokkaiksi on aiemmin
ollut vaikea saada keski-ikäisiä nuorempia
henkilöitä.

Kirkko yhteiskunnan veturina

Nyt muutos on mahdollista. Kirkkolain
(689/2008) muutoksen myötä 1.1.2009
äänestysikärajaa laski seurakuntavaaleissa
18 vuodesta 16 vuoteen. Näin kirkko
antaa äänen yhdelle aktiivisimmista
ikäluokistaan. Nuorten äänioikeuden
myötä äänestäjien keski-ikä ei silti laske
dramaattisesti. Ratkaisun merkitys
on kuitenkin nuorille itselleen ja kirkon
sekä yhteiskunnan demokratiak-
hitykselle tärkeää. Nuorten äänioikeus
ei ole keneltäkään pois, se on kaikille

lisää. Sen sijaan ikääntyminen ja suur-
ten ikäluokkien korkeampi äänestysak-
tiivisuus voivat aiheuttaa sen, että nuor-
ten ääni kuuluu kirkossa ja muussakin
yhteiskunnassa yhä vähemmän. Äänes-
täminen on aito vaikuttamismahdolli-
suus myös niille nuorille, joiden ääni ei
muuten kannu.

Kirkko, joka yleensä on resiinaas-
toa, on tässä äänioikeuden ikärajan
alentamisessaan yhtäkkiä yhteiskun-
nan veturina. Pääministeri Mari Kivi-
niemi arvelikin blogissaan, että kirkon
päättös alentaa äänestysikärajaa voi levi-
tä muualle yhteiskuntaan.

– Valtiollisella puolella tulevia seurakuntavaaleja seurataan nyt hyvin tarkasti, Kiviniemi kertoo. Hän pitää hyvänä, että yhteiskunnallisesti aktiiviset ihmiset ovat aktiivisia myös kirkon luottamustehtävissä.

Vaalien ehdokaslistojen perusteella ehdokkaiden keski-ikä on laskenut selvästi ja on nyt 51,2. Alle 30-vuotiaita on ehdokkaista 9,5 %, nousua siinäkin luvussa muutama prosentti. Varsinkin suurissa seurakuntayhtymissä luvut ovat vieläkin korkeampia. Seurakuntalaisilla on nyt tuhannen taalan paikka muuttaa kirkkoa. Marraskuun seurakuntavaalit voivat tarjota verettömän vallankumouksen ja uudistaa valtuutettujen joukkoa kertaheitolla.

Nuoret äänestävät tuttuja ehdokkaita

Äänioikeusikärajan muutoksen merkitys suhteessa valittaviin luottamushenkilöihin on vielä avoin, mutta jotain voidaan toki nostaa esiin. Kirkkolain siirtymäsäännöksen perusteella uutta äänioikeusikärajaa sovellettiin Salossa ja Uudessakaupungissa järjestetyissä seurakuntavaaleissa maaliskuussa 2009, joissa 16–8-vuotiaat olivat ensimmäistä kertaa mukana äänestämässä. Tietoa salolaisten ja uusikaupunkilais-

ten nuorten vaalikokemuksista kerättiin Diakin oppilaiden kyselyssä, johon vastasi 222 nuorta Salon ja Uudenkaupungin toisen asteen oppilaitoksista.

Kyselyn tavoitteena oli löytää tietoa, jota voitaisiin hyödyntää nuorten aktivoimisessa valtakunnallisissa vaaleissa. Kyselyssä selvitettiin esimerkiksi ehdokkaan valintaan ja äänestämiseen vaikuttaneita tekijöitä. Tärkeintä nuorille oli, että ehdokas oli heille entuudestaan tuttu (53,8 %). Toiseksi tärkeintä olivat ehdokkaan arvot (46,2 %) ja kolmantena ehdokkaan ikä (30,8 %). Nuoret eivät siis äänestä automaattisesti nuoria. Uskonnollista taustaa piti merkittävänä vain vajaa kymmenesosa (7,7 %).

Kyselyn mukaan äänestämisen syyksi reilu neljännes (26,9 %) nuorista ilmoitti mahdollisuuden vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Vanhempien kehotuksen ilmoitti äänestämisen syyksi 19,2 %, ja 15,4 %: n mielestä oli hienoa päästä kokeilemaan äänestämistä.

Vaalit ovat vain jäävuoren huippu

Vaalit eivät voi kuitenkaan olla ainoa ratkaisu nuorten vaikutusmahdollisuuksien vahvistamiseksi. Vaikuttaminen seurakunnassa on muutakin kuin äänestämistä ja luottamushenkilönä toimimista. Vaikuttamisessa on kyse siitä, että nuori voi osallistua oman arkinsa ja toimintaympäristöjensä muokkaamiseen, että hänen mielipiteitään kuullaan ja että hän voi itse toimia yhteisönsä hyväksi. Kirkon jäsenten tulisi jatkuvasti voida vaikuttaa seurakunnan toimintaan – ei ainoastaan vaalipäivinä.

Kirkolliskokoukselle jätettyyn aloitteeseen nuorten osallisuuden lisäämisestä kirkossa on pyydetty kirkkohallituksen selvitystä. Selvitys jätetään marraskuussa kirkolliskokoukselle,

mutta siitä on tihkunut jo tietoa. Vaikka nuorisotyöohjaajat itse kuulevat nuoria nuorisotyön suunnittelussa, niin muutamaa seurakuntaa lukuun ottamatta seurakunnissa ei ole minkäänlaisia rakenteellisia nuorten kuulemisjärjestelmiä. Jos kirkon taloudellisesta panostuksesta kolmasosa menee lapsi- ja nuorisotyöhön, niin kuinka voidaan ohittaa niiden ikäluokkien kuuleminen, joita satsaus koskee?

Lapsen oikeus on aikuisen velvollisuus

Kuulemisen lisäksi kirkossa tulee tunnistaa vaikuttamisen esteet, joihin nuori helposti törmää, ja poistaa niitä. Vaikuttamisen esteitä ovat mm. päätöksenteon hitaus, hallintorakenteen monimutkaisuus sekä toiminnan työntekijäkeskeisyys. Teologisena lähtökohtana vaikuttamisen esteiden poistamiselle voidaan pitää jokaisen yksilön muuttumatonta ja yhdenvertaista arvokkuutta Jumalan luomana ja kastettuna kristittyinä, lasten asemaa Jeesuksen opetuksessa sekä nuoren konfirmaatiossa saamaa täysivaltaista jäsenyyttä seurakunnassa. Vaikka nuoren osallisuudelle on kirkossa vahvat teologiset perusteet, on käytännön toteutuksessa ollut useita ongelmia. Seurakuntaa rakennetaan edelleen useimmiten aikuisten näkökulmasta.

Demokratiassa on kysymys oikeudesta vaikuttaa. Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyy kohta ”osallistuminen – participation”. Mistä muusta äänestämisessä on kysymys kuin mahdollisuudesta osallistua itseä koskeviin päätöksiin? Lain mukaan alle 18-vuotiaat ovat lapsia, ja sallimalla 16-vuotiaiden äänestää kirkko kunnioittaa lapsia. Jos eväämme nuorilta oikeuden äänestää, näemme nuoret ikään kuin häiriönä, jolta pitää suojautua. Unicefin entisen pääsihteerin J.M. Grantin mukaan

”lapsen oikeus on aikuisen velvollisuus”. Äänestämisestä tulee tehdä siis kiinnostavaa, helppoa ja merkityksellistä.

Vaalien julkisuuskampanjassa on ollut kaksi päämäärää. Ihmisten tulee tietää vaalien olemassaolosta ja on kerrottava, miksi äänestää. Tätä kynnystä on pyritty alentamaan julkisuuden keinoin. Jaana Pelkosen aloittama ’Minäkin äänestän’ -julkiskampanja pyrkii osoittamaan, että kirkon aktiivijäsenten lisäksi seurakuntien toiminta todellisuudessa koskettaa isoa osaa suo-

malaisista. On huonosti tiedossa oleva tosiasia, että seurakuntavaaleissa äänestämällä voi oikeasti vaikuttaa esim. nuorille tärkeän kerhotoiminnan resursointiin ja painotuksiin tai vaikkapa seurakunnan tarjoamiin hengellisen kulttuurin ulottuvuuksiin. Seurakuntavaaleissa on myös kysymys muista kuin hengellisistä päätöksistä.

– KARI KANALA
Seurakuntavaalit 2010 projektisihteeri
Kirkon tiedotuskeskus

Pistä tikku ristiin.

Äänestä ennakkoon 1.–5.11.

Auta heikompia. Kanna vastuuta äänestämällä. Samalla olet mukana muuttamassa kirkkoa toivomaasi suuntaan. Ennakkoäänestys 1.–5.11. Seurakuntavaalit 14.11. Ehdokkaat ja äänestyspisteet löydät netistä: seurakuntavaalit.fi

Ensimmäinen kerta.
seurakuntavaalit.fi

Nuorempien ja vanhempien työntekijöiden yhteiselo työyhteisössä

Olen nuori työntekijä. Nuori olen paitsi iältäni myös työvuosiltani. Olen ensimmäisessä vakituksessa työpaikassani ja ensimmäistä kertaa virallisesti seurakunnassa töissä. Toki kesätyöt, opiskeluun liittyneet harjoittelut ja erinäiset sijaisuspätkät ennen valmistumista ovat antaneet osviittaa siitä, millaista on työelämä, työyhteisön osana oleminen ja vuorovaikutus työpaikalla. Tämän vuoden joulukuussa voin juhlia kaksivuotista työtaivaaltani. Ja aika, se menee nopeasti!

Mielestäni ikä on yhteiskunnassamme kovin puhuttava aihe. Toisaalta ihannoidaan nuoruutta ja sitä, että elämä on vielä edessä kaikkine ratkaisuihineen ja mahdollisuuksineen. Nuoruuteen liitetään helposti energisyys, osaavuus, kätevyys ja uuden oppimisen taito. Joillakin aloilla työelämässä 50-vuotias saattaa olla jo auttamattomasti liian vanha ja ”vaikeasti työllistettävä”. Vierasta nyky-yhteiskunnassa ei myöskään ole erilaisten ulkonäköpaineiden keskellä eläminen. Kaikkien olisi syytä näyttää samalta kuin parikymppisenä. Kosmetiikkayhtiöt tienaavat lupaamalla sileitä poskipäitä, tuuheata tukkaa ja pussittomia silmäanalusia. Eletty elämä ei saisi näkyä meissä millään tavalla tai jos se näkyy, sitä tulisi ainakin osata hävetä.

Toisaalta taas nuoruus voi olla myös haitaksi. Ei ole kokemusta, ei niin elämästä kuin työstäkään. Esiintyy työtötelyä tai pojittelua tai ”rauhoituu se sinunkin intosi” -tyyppisiä lausahduksia. Melkeinpä jokainen työpaikkahakemus sisältää vaatimuksen työkokemuksesta juuri kyseiseltä alalta. Mielellään se saisi olla vielä rautainen. Kokemattomuus, epävarmuus, tietynlainen naiivius ja sinisilmäisyys koetaan nuoruuden negatiivisina puolina.

Millaista sitten on olla nuori työntekijä? Se on mukavaa, kivaa, haastavaa, uuvuttavaa, kasvattavaa, ilahduttavaa ja opettavaista. Varmasti siis hyvin paljon samanlaista kuin työntekijänä oleminen ylipäänsä. Toki sitä on kovin epä-

varma omasta osaamisestaan ja omista taidoistaan. Omia voimavaroja tai erityispiirteitä ei myöskään ehkä osaa arvostaa tai tuoda esille. Enkä oikein tiedä, olenko niitä vielä edes löytänyt. Myös sana ammattilainen on jotenkin aivan valtavan ”suuri” ja ehkä myös hie- man pelottava.

Työ opitaan tekemällä

Vanha sanonta Työ tekijäänsä neuvoo on näiden parin vuoden aikana osoittautunut erittäin paikkansapitäväksi. Onneksi kaikkea ei kuitenkaan tarvitse oppia kantapään kautta. Koen, että jokainen työtoverini on ollut minulle oppiäitini tai -isänä vuorollaan. Joka päivä olen saanut murun siitä työkalvereiden hiljaisesta tiedosta, joka heille on vuosien myötä kertynyt. Tiedemies ja filosofi Michael Polanyi totesi, että ihminen voi tietää enemmän kuin mitä osaa ikinä kertoa, ja loi näin käsityksen hiljaisesta tiedosta. Hiljainen tieto on jotakin sellaista, jota ihminen ei osaa ilmaista, mutta joka näkyy hänen toiminnassaan erilaisina tapoina, rutiineina, käytäntöinä tai tuntemuksina. Siis tietoa, joka kertyy eletyn elämän ja sen kokemusten kautta.

Hiljaisen tiedon erityispiirre on se, että se välittyy vain vuorovaikutuksessa. Opettavaisempia hetkiä tähänastisella työurallani ovat olleet keskustelut työtovereideni kanssa. Keskusteluja on käyty niin työtehtävistä kuin ylipäänsä työelämää liittyvistä asioista. Tärkeä oli myös ensimmäisen työvuoteni

aikana oman työyhteisön ulkopuolinen mentori, jonka kanssa sain käydä läpi kokemuksia ja tuntemuksiani. Työn opettelu on loppujen lopuksi raskasta ja herättää paitsi monenlaisia kysymyksiä, myös monenlaisia tunteita. Se, että niitä saa käydä läpi ihmisen kanssa, joka tekee samaa työtä, mutta on kuitenkin ulkopuolinen, oli hyvin vapauttavaa.

Uusi työntekijä tuo työpaikalle mukanaan ikään kuin ulkopuolisen silmät. Työtavat, käytänteet, organisaation toiminta ovat vielä uusia. Epäkohtia ehkä huomaa helpommin kuin se, joka on elänyt niiden keskellä ja tehnyt työtään monia vuosia. Niitä on ehkä myös helpompi kyseenalaistaa. Uusi, nuori ja vieläpä vastavalmistunut työntekijä tuo mukanaan myös sen tuoreimman tiedon, joka koulusta on saatavilla. Ehkä mukaan on tarttunut uusia työskentelytapoja, metodeja tai käsitteitä. Joka tapauksessa opiskelu ja opetettavat asiat muuttuvat jatkuvasti.

Uutta kannattaa kokeilla

Toki konfliktejakin tulee. Niinkuin ihmisten kesken yleensäkin. Tapamme toimia ovat erilaiset, sehän on ihan itsestään selvää. Joskus niihin voi vaihtaa myös ikä. Esimerkiksi minä olen kasvanut maailmassa, johon tietokone on kuulunut itsestään selvyys. Minulle tietokone on apuväline, joka helpottaa elämää, jollekin toiselle se on välttämätön paha, josta itse asiassa aiheutuu enemmän työtä. Välillä nämä ajattelutavat törmäävät. Törmäyskursseille joutuvat myös joskus ajatukset siitä, tehdäänkö niin kuin ennen on tehty vai kokeillaanko jotain uutta. Jos liikaa korostetaan sitä, että tämä on toiminut viimeiset kaksikymmentä vuotta, voivat nuoremmat työntekijät tulla aroiksi edes ehdottamaan toista tapaa. Ainahan on se mahdollisuus, että uusi tapa onkin aivan täysi katastrofi. Rakentavaa olisikin se, että asioista ei muodostuisi

kilpailutilanteita vaan vahvuuksien ja erilaisten ajatusten esiintuomista.

Osana ketjua

Eri-ikäisten ihmisten kanssakäyminen on mielestäni rikkaus. Niinpä se on sitä myös työpaikalla. Elämme erilaisissa elämäntilanteissa ja näemme asiat eri kantilta. Sukupolvien ketju jatkuu myöskin työpaikalla. Jotakin, jonka vanhemmat työtoverini ovat aikoinaan oppineet omilta kollegoiltaan ja omasta työstään, siirtyy minulle, ja varmasti minä omalla vuorollani siirrän sitä taas seuraaville. Loppujen lopuksi samojen tilanteiden kanssa me täällä painimme, toisaalta kukin ikäluokka vuorollaan ja toisaalta taas koko ihmiskunta jatkuvasti.

Tunnen oloni turvalliseksi työn tekemiseen, koska on aina joku, jolta asiaa voi kysyä tai ainakin sitä voi yhdessä pohtia. Ehkäpä minä olen tuonut työyhteisööni sitä raikasta tuulahdusta, josta nuoria työntekijöitä usein kehuutaan. Joka tapauksessa toivon, että sitten kun koittaa minun vuoroni olla vanhempi työntekijä, osaan ottaa uudet ja nuoret ihmiset yhtä ihanasti ja arvostavasti vastaan kuin mitä minut on otettu. Kertaakaan en omalla työpaikallani ole kokenut ikääni liittyvää vähättelyä tai kokemuksen puutteen korostamista.

Tunnen kuuluvani tähän yhteisöön. Lopuksi lainaus työpaikkani perehdytyskansion alkulehdiltä: ”Meidän tehtävämme ovat erilaisia. Yhteinen tavoitteemme on evankeliumin julistaminen. Tämän päämäärämme toteutumiseen tarvitaan jokaisen työpanos. Kaikkien työ on siinä yhtä tärkeää ja arvokasta. Toivottavasti viihdyt työyhteisössämme ja koet työn iloa!” Kiitos, olen viihtynyt ja kyllä koen!

– JENNI VALTA

Diakoni

Hämeenlinna-Vanajan seurakunta

Sukupolvien kohtaamisia

Maailma ympärillämme on muuttunut. Maassamme elettyyn yhteiskunnalliseen rakennemuutokseen liittyy muun muassa kaupungistuminen, aikuisväestön lisääntynyt työssäkäynti kodin ulkopuolella ja voimakas tekninen kehitys. Yhteiskunnallinen muutos on omalta osaltaan purkanut perherakennetta, jossa eri sukupolvet elivät samassa yhteisössä. Jo pitkään ovat eri ikäryhmät, lapset, nuoret, aikuiset ja vanhukset toimineet oman ikäryhmänsä parissa, omissa instituutioissaan. Näitä instituutioita ovat esimerkiksi päivähoito, koulu, työelämä ja erilaiset vanhusten palvelut.

Vanhemmat sukupolvet välittävät yhteisössä vallitsevaa kulttuuria kasvavalle sukupolvelle. Kulttuuri ei kuitenkaan siirry sellaisenaan, sukupolvien toiminta muuttuu jatkuvasti. Tutkijat **Betraux ja Thompson** korostavat, että muutoksesta huolimatta on olemassa muuttumattomia, ikuisia totuuksia ja perinteitä, jotka säilyvät kulttuurissa lähes entisellään sukupolvelta toiselle. Kasvatus on yhteisön kulttuurin siirtämisen keskiössä, sen kautta välitetään arvoja, tietoja, taitoja ja sosiaalisia käytäntöjä.

Myös aikuisten ja lasten välinen suhde, sukupolvisopimus, on muuttunut. **Merja Korhonen** kuvaa sukupolvisopimuksen muuttuneen perinteisestä tottelevaisuus- ja kuuliaisuuskulttuurista keskustelu- ja neuvottelukulttuuriksi. Varttuneemman, aikuisen auktoriteettiin uskovien sukupolven voi olla vaikea hyväksyä tämä muutos. Vai onko?

Lasten ja vanhusten yhteinen arki

Olen valmisteilla olevassa väitöstutkimuksessani tarkastel-

lut eri sukupolvien, lasten ja vanhusten, kohtaamista yhteisessä palvelukeskuksessa. Palvelukeskuksessa lasten päiväkotia ja vanhusten asumis- ja tukipalvelut ovat samassa rakennuksessa, osittain yhteisissä tiloissa. Tutkimukseeni tuloksissa kuvaan kohtaamiseen liittyviä toimintakäytäntöjä, kohtaamisen tilanteita, lasten ja vanhusten sosiaalisia suhteita sekä kohtaamisen merkityksiä mukana oleville toimijoille.

Lapsilla ja vanhuksilla oli useita mahdollisuuksia tavata päivän aikana palvelukes-

kuksen arjessa ja juhlassa. Osa kohtaamisista oli päivittäisiä spontaaneja tapaamisia ja osa suunniteltuja ja ohjattuja yhteisiä toimintoja ja vuorovaikutustilanteita. Arkipäivän tapaamisia olivat esimerkiksi kohtaaminen käytävällä ja yhteiset leikkitalanteet. Ohjattu- ja vuorovaikutustilanteita olivat lasten ja vanhusten yhteiset aamupiirit, työpajat sekä erilaiset yhteiset juhlat ja tapahtumat.

Kun lapset ja vanhukset tutustuivat toisiinsa paremmin, heidän välilleen kehittyi sosiaalisia suhteita. Vanhukset saattoivat ystävystyä joidenkin lasten kanssa paremmin ja lapset kertoivat, että heillä oli ”lempimummoja” ja ”pappakaveriteita”. Vaikutti siltä, että lapsia kannusti ystävystymiseen palvelukeskuksen vanhusten kanssa läheinen suhde omiin isovan-

Arja (1 v. 3 kk.) papan sylissä 1960-luvulla

hempiin. Niin ikään vanhusten aikaisemmillä kokemuksilla ja perhesuhteilla oli merkitystä heidän kiinnostukseensa lasten kanssa yhteiseen toimintaan. Esimerkiksi eläkkeelle jääneet ammattikasvatit solmivat mielellään ystävyyssuhteita lasten kanssa.

Lasten ja vanhusten kohtaamisen merkityksiä

Tutkimukseni kohteena olevassa palvelukeskuksessa vanhukset suhtautuivat lapsiin hyvin myönteisesti, pelkkä lapsena oleminen riitti vanhuksen hyväksyvään katseeseen. Tällä voidaan ajatella olevan myönteisiä merkityksiä lapsen itsetunnon kehittymisen kannalta. Lisäksi lapset saivat kokemuksia erilaisista ihmisistä ja sosiaalisista tilanteista. Kohtaamisen tilanteissa välittyi kulttuuria sukupolvelta toiselle, oikeastaan useamman sukupolven yli. Vuorovaikutuksessa vanhusten kanssa lapset pääsivät elämänmakuisesti osalliseksi perinteistä ja suomalaisesta tapakulttuurista. Lapset saivat myös monipuolisen kuvan ikääntymisestä ja elämäncyklistä.

Vanhusten elämään lasten kohtaaminen toi emotionaalista sisältöä. Lasten kohtaaminen voi herättää vanhuk- sissa sekä ilon että surumielisyyden tunteita. Tutkimuksen tulosten mukaan vaikutti myös siltä, että vanhukset olivat ylipäätään hyvinvoivista lapsista, kasvavasta sukupolvesta. Vanhuksilla oli monia taitoja, kuten leipominen, käsityöt, piirtäminen tai verkon kudonta, joita lapset ihailivat. Näiden taitojen esittelemisen sekä ohjaustehtävien yhteisen toiminnan järjestelyssä toivat vanhuksille myönteisiä kokemuksia omasta osaamisesta.

Muuttumattomien perusasioiden äärellä

Vaikka sukupolvien kulttuurin muuntuminen on hidasta, ero tutkimukseni kohteena olevien lasten ja vanhusten kokemusten välillä on suuri. Verrattuna tämän päivän lapsuuteen vanhukset ovat eläneet hyvin erilaista lapsuutta ja olleet myös vanhempina erilaisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa. Vanhusten arvomaailmaan liittyvät edelleen työn kunnioittaminen, vaatimattomuus, rehellisyys, tottelevaisuus ja vanhempien ihmisten kunnioittaminen. Lasten hy-

vinvointia ja tapakasvatusta pidetään arvossa. Kokemusten ja kasvatuskulttuurien erilaisuus eivät kuitenkaan tuota ongelmia lasten ja vanhusten yhteisessä, päivittäin, vanhukset suhtautuivat ymmärtäväisesti lapsiin. Hyvinkin erilaisista kokemusmaailmoista huolimatta sukupolvien välillä ei ollut havaittavissa vastakkainasettelua.

Vaikuttaa siltä, että lapset ja vanhukset viihtyvät hyvin saman katon alla yhteisessä palvelukeskuksessa. Perheen sisäistä isovanhemmusta institutionaalinen kohtaaminen ei luonnollisestikaan korvaa, mutta sitä kautta avautuu mahdollisuus eri ikäluokkien päivittäiseen, luonnolliseen ja rikkaaseen kohtaamiseen, vuorovaikutukseen ja yhteiseen toimintaan. Voisiko lasten ja vanhusten keskinäinen ymmärrys olla jopa muuttumaton, inhimilliseen elämään liittyvä totuus, joka säilyy sukupolvelta toiselle?

Ajatusten erilaisuus on luonnollista

Toinen muuttumaton inhimilliseen elämään liittyvä totuus lienee sukupolvien välinen kuilu, etenkin nuorten ja aikuisten välisissä sukupolvisuhteissa. Kautta aikojen ollaan oltu huolissaan nuorista, kurittomasta sukupolvesta ja ihmetelty, mihin tämä maailma on menossa. Ojakankaan mukaan sukupolvien vä-

linen kuilu ei ole nykyisellään isompi kuin aikaisemminkaan ja se on tavallaan sukupolvien välisen kommunikation ehto. Perinteisen elämänmuodon siirtäminen sellaisenaan seuraavalle sukupolvelle ei liene mahdollista tai edes tavoiteltavaa.

Keskustelussa sukupolvikysymyksistä ei voida ohittaa väestön ikääntymistä niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Ikääntyneiden määrän kasvu on nostanut esiin huolen vanhusten hoidosta. Kuitenkin on syytä muistaa, että eliniän piteneminen on merkki hyvinvoinnista. Amerikkalainen sosiologi **William Corsaro** tarjoaa ikärakenteen muutoksen mukanaan tuomille haasteille syntyvyyden lisäämistä sekä investointia laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Rikas ja monipuolinen lapsuus tarjoaisi uudelle sukupolvelle mahdollisuuden kasvaa vastuutuntoisiksi ja välittäviksi aikuisiksi. Aikuisiksi, joilla olisi mahdollisuuksia, ymmärrystä ja halua pitää huolta vanhenevista sukupolvista. Pohdittaessa lasten ja vanhusten palveluita sekä niihin investoitaessa ei olisi syytä kilpailla vaan tiedostaa, että eri sukupolvet ovat sekä luonnollisessa että yhteiskunnallisessa suhteessa toisiinsa.

– TUULIKKI UKKONEN-MIKKOLA

Lehtori

Lahden diakonian instituutti

Kuka maksaa sun rollaattorin?

Jatketaanko sukupolvisopimusta vai
syttykö sukupolvien välille sota?
Porilaiset nuoret kertoivat ajatuksiaan.

Tutkijoiden mielestä sukupolvisopimuksen haasteita ovat mm. lasten määrän väheneminen sekä työhön siirtymisiän nousu. Kaikki työikäiset eivät ole työssä ja työurat ovat epätyypillisiä, eläkkeelle siirtymisikä on varhentunut, eläkeläisten määrä on kasvanut ja eläkeikä on pidentynyt.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli tämän vuoden elokuun lopussa 33 700, 3 100 vähemmän kuin vuosi aikaisemmin. Pitkäaikaistyöttömien määrä lisääntyi 15 900:lla viime vuoden elokuuhun verrattuna. Pitkäaikaistyöttömiä oli elokuun lopussa 57 000.

Kuka jaksaa katsella teitä?

Porin kirjaston läheisyydessä kävelee vastaani nuori mieshenkilö, joka kertoo olevansa 25-vuotias kirjoittaja ja opettaja, jolla on filosofian maisterin tutkinto loppusuoralla.

Hän pelkää väestön ikääntymisestä koituvan laskun lankeavan hänen ikäluokalleen.

– Suurten ikäluokkien eläkelaskun maksamme me ja mitä me saamme? Huonon koulutuksen, epävakait työt ja heikot palvelut.

Hän ei säästele sanojaan arvioidessaan suuria ikäluokkia.

– Keski-ikäinen keskiluokka on pulamössöä, pahimmillaan konservatiivista, kaksinaamaista, ylipainoista. Tuollaisten pelkureiden elämää ei mielellään maksa, hän älähtää.

– Toisaalta on parempi, että he menevät eläkkeelle ja valittavat sitten kaikesta jossain mielipidefoorumilla. Ei niitä työelämässäkään jaksu katsella. Antaisivat meidän opiskella vapaasti, toimia ja kokeilla niin, että pystyisimme tulevaisuudessa maksamaan heidän rollaattorinsa.

Hyvinvointivaltion pitäisi hänen mielestään tarkoittaa enemmän jakamista, yhdessä huolehtimista ja vapautta. Nyt se merkitsee omien etujen vartiointia, normatiivista pakkopullaa ja epänormaalin ja epävarmuuden pelkoa.

– Syntyykö sukupolvisopimus vai syttykö sukupolvisota? kysyn.

– Riippuu päättäjistä ja päättäjiin vaikuttavista ikäpolvista, kuka nuolekelee ja ketä. Eduskunnan toiminta on naurettavaa suhmurointia, hän vastaa nopeasti.

Oman sukupolvensa tilannetta hän pitää vakavana.

– Opiskelijat ovat niin ahtaalla, että sieltä tulee pian valmista tavaraa sairaseläkkeelle. Kyllä suurten ikäluokkien kuuluisi ajatella muita kuin it-

seään, jotta muilla olisi sitten varaa ajatella heitä.

Hän toivoo, että kymmenen vuoden kuluttua hänellä olisi vakiotyö opettajana tai sitten taloudellinen mahdollisuus harjoittaa kirjailijan ammattia. Tulevaisuuteen kuuluvat myös perhe ja lapset sekä asuminen ulkomailla.

– Kirjoittaminen, ihmiset, eläimet, kirjat, polkupyörä, vapaus, huumori, haastateltava luettelee elämänsä tärkeimpiä asioita.

Kuka vaihtaa sun vaippasi?

Samoilla kumilla tapaan 27-vuotiaan naishenkilön, joka kertoo olevansa assasihteeri ja tekevänsä työnsä ohessa maisteriopintoja tradenomikoulutukseensa.

Hänelle palkkatyö merkitsee toimeentuloa. Pelottavana hän kokee työelämän raaistumisen ja arvelee sen entisestään heikentävän hänen elämänlaatuaan.

Hyvinvointivaltiota ei hänen mielestään enää ole, koska tuloerot kasvavat.

– Meillä on leipäjonoja, asunnottomia, pitkäaikaistyöttömiä ja koko ikänsä työkyvyttöminä olevia ihmisiä.

Hyvinvointivaltiossa pitäisi ennaltaehkäistä mahdollisia riskejä ja huolehtia ihmisen sitouttamisesta takaisin yhteiskuntaan eikä sysätä häntä yhteiskunnan ulkopuolelle.

Vastajan mielestä sukupolvisota syntyy, jos meno ei muutu.

– Mikäli tämän hetken kuusikymppiset haluavat tulevaisuudessa jonkun vaihtamaan heidän vaippojaan tarpeeksi tiuhaan tahtiin, tulisi nyt viimeistään sosiaalipoliittisten toimenpiteiden

Johanna Sointula

taan luonnon, hitauden, kirjallisuuden, lähimmäisen ja itsensä kehittämisen. Hän haaveilee perheestä ja lapsista, taisesta ja kestävästä kehityksen vuosista, mutta pelkää olevansa itse eläkeikänsä kynnyksellä työn ja taloushuolien runtelema raato.

Kuka täällä päättää?

Lukiolaisten ryhmää keskusteluaihe ei kiinnosta. Loppuvuodesta valmistuva sairaanhoidon opiskelija, 23, kertoo ajatustensa pyörivän vain päättötyössä, keikkahommissa ja rahahuolissa.

Työttömäksi hitsaajaksi itsensä esittelevä nainen, 23, kertoo valmistuneensa vuonna 2006 levyseppähitsaajaksi ja olleensa nyt reilut kaksi vuotta työttömänä.

– Metallialalla ei ole ollut viime aikoina työpaikkoja, ja nekin joita on, menevät ulkomaalaisille.

Hän on lukenut sanomalehdestä firmojen johtajien perustelleen tekoaan sillä, että kotimaista työvoimaa ei ole riittävästi saatavilla.

– Ei minulla ole mitään ulkomaalaisia vastaan, mutta minäkin haluaisin tehdä töitä!

Palkkatyön eduksi hän nimeää säännölliset tulot ja että palkka on ”rehellistä rahaa”.

– Omalla työllä ansaittu raha on rehellistä. Silloin ei tarvitse tuntea syyllisyyttä siitä, että elää yhteiskunnan elättinä. Vihaan työttömänä olemista myös siksi, että tunnen olevani täysin hyödytön.

Hyvinvointivaltiota ei ole hänen mielestään olemassa.

– Työttömyys-, itsemurha- ym. tilastot ovat pilvissä, alkoholin kulutus vain kasvaa ja terveystilanne on sen mukainen. Eläkeläiset ja muut vähävaraiset saavat tyytyä Pirkan tonnikalaan, samalla kun herrat nauttivat lohta risteilyillä. Minun käsitykseeni hyvinvoinnista se ei mahdu.

Hänen mielestään yhteiskunnassa pitäisi jakaa rahaa oikeudenmukaisemmin.

– Suurituloisille suuremmat verot, joilla sitten voitaisiin kustantaa palveluja ja koulutuksia. Asehankinnat, poliitikkojen ja kansanedustajien ökyristelyt voisi jättää vähemmälle.

Haastateltava ihmettelee rahan käyttöä muutenkin.

– Nykyään säästetään palveluissa ja koulutuksen tasossa, mutta esim. Kreikkaan syydetään rahaa, ja kaiken maailman vaalikampanjointiin. Ilmeisesti tavallisella kansalaisella ei ole väliä.

Hänelle on tärkeää oma terveys ja toimeentulo ja musiikki. Tulevaisuutta hän ei uskalla ajatella kuin viikon kerrallaan.

– Elän hetkessä, tai ainakin niin pitkälle kuin työttömyyskorvaus antaa myöten.

– JOHANNA SOINTULA

Johanna Sointula

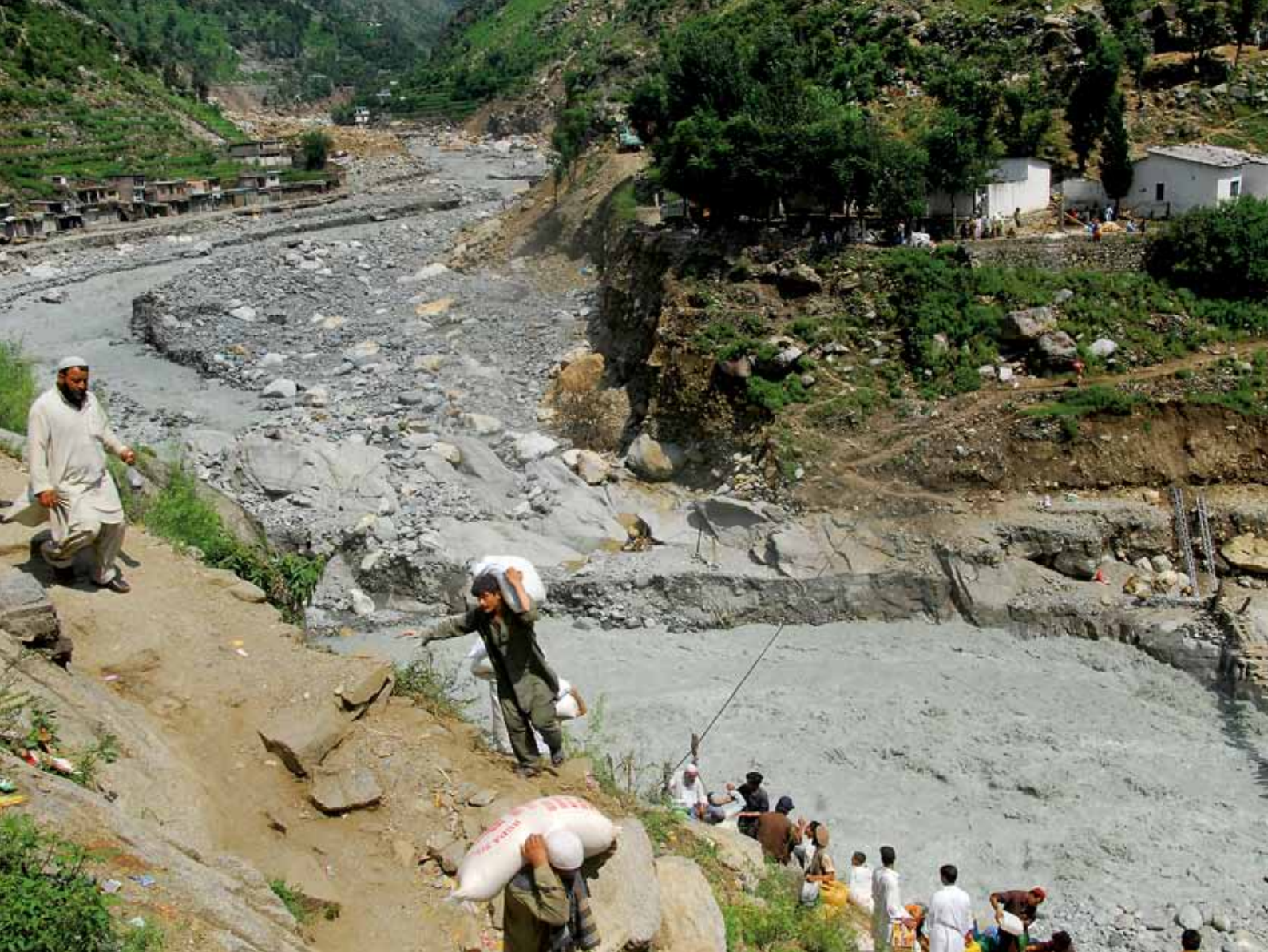
muuttua. Ehdottomasti pitäisi panostaa ennaltaehkäisyyn, lapsiin ja nuoriin.

– En usko, että sukupolveni suostuu enää kauaa tähän touhuun, ellei jotain muutosta puheisiin synny. Eläkepommilla yritetään selitellä toimenpiteitä, joita esimerkiksi eduskunta ajaa yritysten nimissä. Eläkkeet ovat ehkä vain tekosyy jollekin ihan muulle, nainen miettii päätöksentekijöiden päätöksiä.

Hän tiedostaa poliittisen vaikuttamisen ongelmat.

– Minua kiukuttaa tämän hetken päättäjät sekä oma sukupolveni. Mikä meitä vaivaa, kun kerta toisensa jälkeen äänestetään vanhoja kurttuja, jotka pilaavat tämän maan järjettömillä ratkaisuilleen? Pelkään, että seuraavissa vaaleissa tämä tärkeä sosiaalipoliittinen aihe hautautuu maahanmuuttokysymyksen jalkoihin.

Vastaa nimeää elämänsä tärkeimmiksi asioiksi perheen, rauhan, puh-

Ilmastomuutoksen seurauksena sään ääri-ilmiöt ovat lisääntyneet. Tämän syksyn Pakistanin tulvista on kärsinyt 20 miljoonaa ihmistä.

ACT/Kirkon Ulkomaanapu

Millaisen ilmastoperinnön jätämme jälkipolville?

Ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen vaativat työtä ja poliittista tahtoa. Muuten perintömme tuleville sukupolville on elinolosuhteiden katastrofaalinen heikentyminen.

Maapallon keskilämpötila on ihmisen toiminnan seurauksena noussut vajaa asteella teollistuneena aikakautena. Tämä on seurausta pääasiassa fossiilisten polttoaineiden käytöstä ja metsien hävittämisestä, jotka lisäävät lämpöä sitovien kaasujen määrää ilmakehässä.

Hallitustenvälisen ilmastopaneelin (IPCC) arvion mukaan nykykehityksellä maapallon keskilämpötila nousee 1,1–6,4 astetta vuoteen 2100 mennessä.

Ilmaston lämpeneminen on vääjäämätöntä, eikä sitä voida enää pysäyttää. Voimme kuitenkin vielä vaikuttaa siihen, lämpeneekö ilmasto seuraavan vuosisadan aikana kaksi, kolme tai jopa yli kuusi astetta.

Jotta suuremmilta katastrofeilta voidaan välttyä, täytyy päätöksiä tehdä nopealla aikataululla. Nykyinen sukupolvi ratkaisee, millaisessa ilmastossa useat tulevat sukupolvet elävät.

Kehitysmaat kärsivät eniten

Ilmastomuutoksen vaikutukset ja alttius haavoittuvuudelle vaihtelevat alueittain. Jopa maiden sisällä saattaa olla suuria alueellisia eroja. Haavoittuvaisuuteen vaikuttavat monet asiat, kuten maantieteellinen sijainti, herkkyyys luonnonilmiöille, riippuvuus luonnonvaroista, ympäristön tila ja väestönkasvu sekä sosiaalinen, taloudellinen ja poliittinen tilanne.

Suomessa ilmastomuutoksen vaikutusten arvioidaan olevan osittain positiivisia, jos lämpötila ei nouse ivan hurjasti. Lämpenemisen odotetaan pidentävän satokautta ja vähentävän lämmityksen energiantarvetta, mutta toisaalta lämpeneminen myös lisää tuhohyönteisten levinneisyyttä ja koettelee metsien sietokykyä.

Kehityismaissa on usein teollisuusmaita lämpimämpi ilmasto ja vaihtelevat sadeolosuhteet. Pienikin nousu lämpötilassa saattaa kärjistä kuumuuden ja kuivuuden aiheuttamat ongelmat. Lisäksi kehitysmaat ovat erittäin riippuvaisia luonnonvaroista ja ilmastomuutoksen vaikutuksille herkistä aloista, kuten maa- ja metsätaloudesta.

Maanviljely on yleensä riippuvaisista sadevesistä. Kastelujärjestelmät ovat harvinaisia, eikä vettä useinkaan varastoida. Kuivuuskausina sadot kärsivät tai niitä ei saada, ja nälänhätä lisääntyy. Karjaa joudutaan kuljettamaan pitkiäkin matkoja laidunten ja veden perässä.

Ilmaston lämpeneminen on uhka myös kehitysmaiden terveystilanteelle. Se laajentaa tartuntatautien, kuten malarian, esiintymisalueita ja lisää aliravitsemusta, hengitystiesairauksia ja tarttuvia tauteja. Jo ennestään ylikuormitetut terveyspalvelut eivät pysty vastaamaan kasvavaan tarpeeseen.

Lisääntyvät sään ääri-ilmiöt kuten rankkasateet, suurtulvat, trooppiset myrskyt ja kuivuus ovat yleisempiä ja rajumpia kehitysmaita kuin teollisuusmaissa. Niiden seurauksena yhä useammat ihmiset joutuvat lähtemään kodeistaan.

Katastrofin ainekset

Vaikka ilmastomuutoksen vaikutukset ovat hyvin erilaisia eri puolilla maapalloa, ovat sen kokonaisvaikutukset

kielteisiä. Vaikutukset ovat sitä voimakkaampia, mitä korkeammalle maapallon keskilämpötila nousee.

Kansainvälinen ilmastomuutospaneelin arvioiden mukaan jo kahden asteen lämpeneminen

☞ lisää nälänhätää ja malariaan sairastumisen riskiä satojen miljoonien ihmisten osalta, lisää tulvien aiheuttamia ongelmia miljoonien ihmisten osalta ja altistaa miljardeja ihmisiä vesipulaan. Haitat tulevat kohdistumaan ennen kaikkia maailman köyhiin ja kehitysmaitiin, erityisesti Saharan eteläpuoleiseen Afrikkaan, Etelä-Aasiaan, osiin Kaakkois-Aasiasta ja Latinalaiseen Amerikkaan.

☞ uhkaa sulattaa valtavia jääpeitteitä Grönlannissa ja Länsi-antarktikassa, mikä aiheuttaisi merenpinnan nousun useilla metreillä vuosisatojen aikana.

☞ kohottaa lajien sukupuuton riskiä 20–30 prosentilla. Metsien ja lajien menetys tulee vaikuttamaan kaikkien elämään, taloudellisten seurausten kohdistuessa kuitenkin suhteettomasti köyhille ja kehitysmaille.

Jos keskilämpötila nousee 2–4 astetta, keskeiset vaikutukset lisääntyvät ympäri maailman: luonnon monimuotoisuus köyhtyy laajamittaisesti, maatalouden tuottavuus heikentyy merkittävästi, 1–3 miljardia ihmistä altistuu veden niukkuudelle ja merenpinta nousee.

Jos keskilämpötila nousee puolestaan yli 4 astetta, nousu ylittää paitsi fyysikaalisten ja biologisten myös sosiaalisten järjestelmien sopeutumiskyvyn. Paikallisesti lämpötila voi nousta enemmänkin.

Jotta voimme ehkäistä vesipulaa, nälänhätää ja äärimmäisiä sääilmiöitä, on maapallon keskilämpötilan nousu rajattava alle kahteen asteeseen. Lämpötilan nousu 2–4 astetta olisi erittäin tuhoisaa ja vaikeuttaisi merkittävästi tulevien sukupolvien elinolosuhteita. Neljän asteen ylittävä nousu olisi puolestaan katastrofaalinen perintö tuleville sukupolville.

Jokainen voi tehdä jotakin

Maapallon keskilämpötilan nousun rajoittaminen alle kahteen asteeseen

edellyttää tiukkoja, nopeita toimia ja poliittista tahtoa. Maailmanlaajuisesti päästöjä täytyisi vähentää kahdeksalakymmenellä prosentilla vuoteen 2050 mennessä, ja päästöjen kasvun olisi taituttava ennen vuotta 2015 ja lähdettävä tämän jälkeen laskuun.

Vaikka viime joulukuussa maat sopivat Kööpenhaminassa järjestetyssä YK:n ilmastokokouksessa maapallon keskilämpötilan nousun pysäyttämiseksi 1,5–2 asteeseen, eivät maiden esittämät päästövähennystavoitteet vastaa lämpötilan pysäyttämiseen vaadittuja toimia. Nykyisillä päästövähennystavoitteilla maapallon keskilämpötilan nousu on todennäköisesti 3,5 astetta vuosisadan loppuun mennessä.

Tarvitaan siis lisää poliittista tahtoa.

Omalla toiminnallaan voi myös vaikuttaa ilmastomuutoksen hillintään. Suomessa kotitaloudet vastaavat noin kolmasosasta Suomen hiilidioksidipäästöistä. Osa näistä päästöistä voidaan leikata helpoilla ja nopeilla keinoilla, kuten esimerkiksi vaihtamalla hehku-lamput energiatehokkaisiin lamppuihin, katkaisemalla sähkölaitteista virta, kun niitä ei käytetä, vaihtamalla uusiutuviin energialähteisiin sähkön- ja lämmönkulutuksessa. Myös liikennetottumuksia kannattaa seurata ja miettiä esimerkiksi lentomatkestämisen vähentämistä.

Päästövähennysten lisäksi tarvitaan sopeutumistoimia, jotka voivat olla monenlaisia. Tärkeää on niiden valikoiman laajuus. Maataloudessa voidaan suosia kuivuutta sietäviä lajikkeita. Vettä voidaan varastoida ja käyttöä tehostaa. Rakentamisessa on vältettävä tulvariskialueita. Lisäksi voidaan vahvistaa katastrofivalmiutta varoitusjärjestelmien ja koulutuksen avulla.

Elinkeinorakenteen monipuolistaminen on oleellista, jotta koko väestön toimeentulo ei riipu yhdestä tulonlähteestä.

Muutoksen on tapahduttava pian, jotta tulevat sukupolvet voivat elää siedettävässä ilmastossa.

– KATRI SUOMI

Ilmastomuutosasiantuntija
Kirkon Ulkomaanapu

Seija Fyrsten on toiminut kymmenen vuotta etäomaishoitajana. Yhteiskunnallisia aineita opiskelleena hän peilaa ajatuksiaan historian kautta. Kuvassa Diakonissalaitoksen lapsipotilaita noin 1930-luvulta.

Etäomaishoitajan elämä on huolen värittämää

Seija Fyrsten on toiminut kymmenkunta vuotta vanhempiensa etäomaishoitajana. Tällä hetkellä hän huolehtii äidistään, joka asuu noin kolmenkymmenen kilometrin päässä. Fyrsten käy äitinsä luona useamman kerran viikossa ja pitää yhteyttä puhelimitse päivittäin.

– Etäomaishoitajuus oli minulle luonnollinen valinta, sillä olen saanut perinteisen kasvatuksen, jonka mukaan suvun sisällä pidetään huolta toisistaan. Sitä kuvastaa vanha sanontakin, jonka mukaan veri on vettä sakeampaa, Fyrsten miettii pohtiessaan oman auttamisensa motiiveja.

– Äitini etäomaishoitajuus on vastuullista ja vie paljon aikaani. Autan äitiäni kotitöissä ja huolehdin kauppa-, viranomais- ja lääkeasiat sekä lääkärissäkäynnit. En saa tästä taloudellista hyötyä, vaan päinvastoin. Ainainen huoli äidistäni koettelee eniten voimavarojani, Fyrsten puntaroi miettiessään etäomaishoitajaa kuormittavia asioita.

Fyrstenin kertomat asiat tulivat esille myös Oulussa tehdyssä tutkimukses-

sa. Sen mukaan etäomaishoitaja on yleisimmin avio-/avoliitossa oleva nainen ja hän on iältään 46–55-vuotias. Hän auttaa omia tai puolison vanhempia ja käy kokopäivätyöissä. Fyysinen auttaminen tapahtuu pääasiassa viikonloppuisin ja loma-aikoina. Auttamisessa korostuvat kotitaloustyöt, henkinen tuki ja asiointiapu. Etäomaishoitajat kokevat olevansa yksin omaishoitotilanteessa ja vailla yhteiskunnan tarjoamaa tukiverkostoa. He kaipaavat tietoa tarjolla olevista palveluista ja vertaistukea.

Etäomaishoitajuuden yhteensovittaminen työelämän ja oman perheen tarpeiden kanssa on haasteellinen yhtälö. Sitä se on ollut myös Fyrstenille. Hän piti vuoden verran vuorottelupaata, jolloin äidin auttaminen hoitui kivuttomasti. Nyt Fyrsten on palannut töihin ja elämä on yhtä aikataulujen soveltamista.

– Työelämään kaivataan joustoja, jotka mahdollistavat etäomaishoitajan irtautumisen työstä samantyyppisesti kuin sairaan lapsen kohdalla. Muutoin

Omaishoidon avulla hoidetaan yhä useampi suomalainen. Omaishoittoa toteutetaan sekä läheltä että etäältä. Suomessa on tutkittu olevan yhteensä arviolta noin 600 000 etäomaishoitajaa. Oulussa tehdyn tutkimuksen mukaan heistä 64 000 toimii hoidettavansa pääasiallisena auttajana pitkienkin matkojen päästä. Käytännössä se tarkoittaa, että hoidettava ei pystyisi asumaan omassa kodissaan ilman etäomaishoitajan antamaa apua.

on vaara, että etäomaishoitajat uupuvat, Fyrsten pelkää.

Yhteisöllisyys muutoksessa

Tutkimuksen mukaan auttaminen on luonnollista ja melkein 80 % suomalaisista on sitä mieltä, että lasten velvollisuus on auttaa vanhempiaan. Fyrsten kuitenkin suhtautuu tulevaisuuteen varauksellisesti.

–Ymmärrän sen, että väestön vanhetessa ja muuttoliikkeen vuoksi etäomaishoitajia tarvitaan entistä enemmän, mutta kuka on tulevaisuudessa valmis sitoutumaan läheisensä hoivamiseen ilman yhteiskunnan merkittävää vastaantuloa? Etäomaishoitajien asema tulisi virallistaa. Se mahdollistaisi pienen korvauksen huolehtimisesta ja takaisi sen, että hänen olisi helpompaa osallistua omaisensa hoitamista koskevaan päätöksentekoon.

–Ymmärrän, että yhteiskunnalla ei ole mahdollisuus maksaa huimia korvauksia, kunhan saisi edes pakolliset

kulukorvaukset matkoista ja puhelinlaskuista. Jos etäältä tapahtuvasta omaishoidosta tehtäisiin virallinen omaishoitotosopimus, niin se myös osoittaisi yhteiskunnallista arvostusta ja saattaisi lisätä etäomaishoitajuuden houkuttelevuutta, Fyrsten ideoi.

– Yhteiskunnallisen rakennemuutoksen lisäksi myös perinteiset perhemallit muuttuvat. Avioerojen lisääntymisen myötä uusio-, yksinhuoltaja- ja sinkkuperheiden määrä lisääntyy. Tämä vaikuttaa lähisuvun kesken muodostuviin tunnesiteisiin. Kun on totuttu, että yhteiskunta auttaa ja jos keskinäisiä tunnesiteitä ei ole, niin syntyykö perinteistä auttamisen halua, Fyrsten pohtii.

Hän uskoo, että tulevaisuudessa saa varmemmin apua omilta ystäviltään kuin omilta sukulaisiltaan.

–Nyt ymmärrän **Tommy Tabernanin** sanoman, jonka mukaan ihmisten tulee pitää huoli siitä, että heillä on niin monta ystävää kuin tarvitaan arkun kantamiseen.

Opetusalalla pitkän työuran tehneenä Fyrsten tietää, että yhteiskunnassamme kaivataan nyt arvo- ja asennekasvatusta.

– Vanhempia ihmisiä ei arvosteta ja sen näkee vaikkapa kaupan kassalla tai täydessä linja-autossa. Sinutellaan sumeilematta eikä istumapaikkaa tarjota. Nyt arvostetaan elämyksellisyyttä ja ihmiset ovat mukana virtuaalisissa ja globaaleissa yhteisöissä. Olen havainnut, että omaishoitajuuksiasi koskettavat nuorempia siinä vaiheessa, kun heillä on oma perhe. Onko se niin, että äidin rooli herättää huomaamaan myös muut läheiset ja heidän avun tarpeensa, Fyrsten aprikoi.

Vastuu läheisten auttamisesta on ihmisyyhteisölle lajityypillinen ominaisuus

Lapin yliopiston professori **Petri Kinnunen** on sitä mieltä, että etäomaishoittoa on väljästi määritellen ollut siitä asti, kun ihmiset ovat muuttaneet etäälle omaisistaan.

– Erilaiset rahalliset ja materiaaliset avustukset ovat liikkuneet lähettien ja postin välityksellä. Luonnollisesti yhteydenpito on ollut varsin harvakseltaan tapahtuvaa. Informaatioteknologian monipuolistuminen on monin tavoin uudistanut etäomaishoittoa, jota voi toteuttaa jopa ulkomailta. Nyt yhteyden-

pito voi olla jopa ympärivuorokautista, kuvaan ja ääneen sekä moniin muihin tekniikoihin perustuvaa.

Kinnusen mielestä vastuu läheisten auttamisesta ja yhteisöllisyys kuuluvat ihmisen perimään, jota ympäristö ja sosiaaliset mallit voivat vahvistaa tai heikentää.

–Aikaisemmin yhteisöllisyys perustui enimmäkseen yhteiseen asuinalueeseen. Nyt asuinalueen merkitys on vähentynyt. Uudet vastuun ja yhteisöllisyyden muodot rakentuvat samankaltaisten harrastusten ja elämäntapojen ympärille. Luonnollisesti lähisukulaisuus luo huolenpidon vastuuta.

Etäomaishoito tulisi virallista

Kinnunen pitää tärkeänä, että etäomaishoitajat tunnistettaisiin nykyistä paremmin. Sellaisissa tapauksissa kun se on tarpeen ja tarkoituksenmukaista, heidän asemansa tulisi myös ”virallista” sopimuksin.

– Etäomaishoito on erityisen tärkeää henkisen tuen, ohjauksen ja neuvonnan osalta. Olisi kohtuullista, että ainakin yhteydenpidosta ja välttämättömistä matkoista aiheutuneet kulut korvattaisiin etäomaishoitajalle, jonka ansiosta autettavan kotona asuminen on mahdollista.

– Etäomaishoito on yksi inhimillisistä ihmisten kanssakäymisestä kertova muoto. Sillä on liki rajattomat mahdollisuudet, ja annettakoon sen olla pääosalle ihmisiä keskinäisen kanssakäymisen muoto. Joltain osalta sitä voidaan kehittää myös osana ammatillista auttamista muistaen kuitenkin sen perusluonteen, Kinnunen luonnehtii.

Kinnunen arvelee, että tulevaisuudessa sosiaali- ja terveystalvet tulevat etääntymään monella tapaa ihmisistä. Osa palveluista tullaan korvaamaan erilaisin etäpalveluin, joissa ihminen itse tuottaa ohjauksen ja palvelut informaatioteknologian keinoin. Toisaalta ammattilaisauttajan työpiste voi sijaita melkein missä tahansa. Myös hänen palvelunsa tapahtuu etäyhteyksiä hyödyntäen. Hyvä esimerkki on fysioterapeutti, joka videoyhteyden päästä ohjaa 10:tä kotona jumppaavaa ikäihmistä ja henkilökohtaisia tapaamisia on vain ajoittain.

Kinnusta häiritsee sellainen kehityssuunta, joka maksimoi ja tuotteistaa turvallisuuden. Toki turvallisuus on

Sosiaalityön professori Petri Kinnunen on työssään perehtynyt omaishoitajärjestelmään ja viimeisimmäksi etäomaishoitajuuteen ohjatesaan aiheesta tehtyä tutkimusta.

tärkeä asia, mutta monessa tapauksessa turvallisuuskauppiat ylireagoivat ja maksimoivat erilaiset riskit ja myyvät niitä varten ”avun”, joka eristää ihmisiä ja tekee heistä toisiaan kohtaan epäluuloisia ja pelokkaita, Kinnunen pohtii. Hän havainnollistaa asiaa kertomalla esimerkin vanhasta tädistään, joka elää monen lukon takana. Täti avaa oven vain tarkoin sopimuksin. Kuitenkin täti asuu asuinalueella, jossa ainakaan ulkoisia häiriöitä ei ole, kaikki tuntevat toisensa ja myös huolehtivat toisistaan.

– EILA SILFVER

Palveluohjaaja

Oulun seudun omaishoitajat ja läheiset ry

Vuorijärvi, Petri 2010:

Työaikalain ja työsuojelun tuolla puolen.

Etäomaishoitajien toiminta ja

velvollisuudentunto Suomessa.

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Työpaperit ja muut julkaisut.

http://www.sosiaalikollega.fi/julkaisut/tyo-paperit-ja-muut-julkaisut/index_html

Tutkimuksen ohjaus:

professori Petri Kinnunen,

Lapin yliopiston sosiaalityö- ja laitos

Toimeksiantaja: Oulun seudun omaishoitajat ja läheiset ry:n PALETTI-projekti

Lisätiedot:

www.oulunseudunomaishoitajat.fi

Painajaisia ulkosuomalaisytyön

”Ich bin ein Berliner!” Tällä tunnustuksella ravisutti **John Kennedy** kerran maailman julkisuutta. Tietenkin Berliinissä, muurin halkomassa kaupungissa, kylmänsodan päänäyttämöllä. Se oli tunnustus, jonka salapiikikäs ja kova kärki suuntautui Berliinin yksinäistä läntistä saarta ympäröiville idän poliittisille ja sotilaallisille johtajille.

Minäkin olen berliiniläinen, niin tunteen. Kävin – kaksi kuukautta Suomeen paluuni jälkeen – vihkimatalla Berliinissä. Astuessani ulos maanalaisesta Gneisenaustrassen entisellä kotipysäkilläni tunsin omituisen onnen ja kodikkuuden kokemuksen, joka sai väkisin hymyilemään. Hetkessä ja ilmapiirissä oli luvalla sanoen jotakin autuasta – sen näin myös rinnallani kulkevan tyttärenti kasvoista. Berliini on hänen toinen kotimaansa ja ensimmäisten kouluvuosiensa kehto. Luulen, että hän läpi elämänsä palaa jollain tavalla kotiin palatessaan Berliiniin. Niin minäkin.

Työ ulkomailla on etuoikeus, se on kokemukseni. Elämäni olisi ollut huomattavasti virikkeettömämpää ja yksilotteisempaa ilman neljää pitkäkökö jaksoa saksalaisella kielialueella. Jokaisesta olen kiitollinen. Viimeisestä aivan erityisesti DIAKille, joka rohkeasti odottaa itsekin olevansa lopulta saavana osapuolena salliessaan työntekijänsä seikkailla vieraalla maalla kaukana. Mutta totta on – Suomesta on välillä hyvä lähteä muualle ja jos vain mahdollista, myös viipyä siellä muualla jonkin aikaa. Suomalaisen yhteiskunnassa hyvät ja huonot puolet saavat oikeat mittasuhteet. Samoin kotimaamme kirkon käytännöt, tulkinnot ja ongelmat.

Uusi ympäristö haastaa välillä syvältäkin ja opettaa paljon. Erityisen avar-

tavaa on kohdata tilanne, jossa suomalaiset ovatkin ulkomaalaisia ja vähemmistö. Usein hyvin koulutettu ja kielitaitoinen, suhteellisen sujuvasti integroituvakin ja sellaisena etuoikeutettu ulkomaalaisryhmä. Mutta silti piskuinen lauma vieraalla maalla, jossa ei ole edes käyty talvisotaa. Ja aika vähän tarvitaan, että etuoikeutettu status sortuu, sortuu pahastakin. Uusi köyhyys, alkoholisoituminen, mielenterveyden järkkyminen, jäytävä, mutta koskaan täyttymätön koti-ikävä saattavat monia. Ja ikääntyminen ei säästä ketään, kaikkein vähiten se hiljentää vierauden ja ikävän kuiskauksia sisimmässä. Sitä saattaa yhä useampien kohdalla syrjäytymisen harmaa uhka. Kirkon työ ulkomailla on kiistatta tärkeää. Tyhjänpantina ei Berliinissä ja itäisessä Saksassa tarvinnut turhautua. Yllätyin ja motivoitin erityisesti usein yllättävistä, vaikeista ja äkillisistä sielunhoidollisista ja diakonisista haasteista, joita riitti. Ne kertoivat sekä aidosta tarpeesta että luottamuksesta kirkon työhön ja työntekijään. Berliinissä koki paljon unohdettua.

Mutta se työn organisaatio! Suomen kirkon ulkoasiainosasto näyttää viimeisen kokemukseni valossa valitettavasti itseriittoiselta ja piittaamattomalta toimintayksiköltä, jonka työtä ei aidosti johda tai valvo kukaan. Periaatteissa kirkon ulkoasian neuvoston pitäisi olla vastuussa osaston toiminnasta, mutta asia taitaa ainakin osaston sisällä olla kiistanalainen. Osaston johto esittelee itse omat asiansa neuvostolle, Sen, että työkentän – usein aina toistuvien ja pysyvien – ongelmien peritelo tapahtuu tällöin peräti suotuisan suodattimen kautta, on tyhmemmällekkin selvää. Niin omaehtoista osaston toiminta on ainakin suhteessa omiin

työntekijöihinsä ulkomaan kentillä jo vuosia ja vuosikymmeniä ollut. Kauhutarinoita ulkomaille hyvässä uskossa päätyneiden työntekijöiden vapaasta pudotuksesta keskelle elämän karua todellisuutta riittää. Riittää yksinkertaisesti liikaa.

Oma kokemukseni organisaation toiminnasta oli masentava. Asunto ja palkkakysymykset olivat Suomessa täysin selvät ja perillä Berliinissä systemaattinen ja jatkuva kaaos. Mikään ei pitänyt paikkaansa, eikä mitään ollut hoidettu. Ensimmäisen kuukauden istuin Kreuzbergin viehättävän Bergmanstrassen kahviloissa ja ihmettelin, miten töitä tehdään ilman puhelinta, kännykkää, tietokonetta ja asuntoa, jonka remontti olikin kesken. Aluksi oli huono omatunto, sitten latte macchiato alkoi maistua koko ajan paremmalta. Asunto valmistui aikaan, muuttokin mahdollistui ja kuukauden kuluttua Suomalaisen kirkollisen työn keskuskin – siis työni tärkein informaatiolähde – päätti hyvin ajoitetun lomansa.

Berliiniläisen seurakunnan minulle vuokraama asunto oli tilava ja mukava, mutta täysin maksukykyyni ulottumattomissa, etenkin kun vuokra nousi kaksikertaa alunperin Suomeen ilmoitetusta. Konkreettisen taloudellisen katastrofin keskellä minua kehoitettiin Suomesta sitkeästi pysymään asunnossa ”koska kirkkojen välisen sopimuksen nojalla sinulle kuuluu työsuhdeasunto”. Ei kuulunut, ei tässä maakirkossa. Kuului konkurssiuhka ja lopulta häätö maksamattomien vuokrankorotusten tähden. Ilman Suomen silloisen suurlähettilään suorasukaista kirjettä piispa Huberille olisin joko joutunut velkavankeuteen tai palannut jo ensimmä-

labyrintissa

mäisen vuoden jälkeen Suomeen. Sitä vakavasti silloin harkitsinkin.

Seuraavasta vapailta markkinoilta vuokraamastani asunnosta päädyin syytettynä oikeuteen, voitin jutun, mutta hävisin pennittömänä Suomalaisen kirkollisen työn keskukselta lainaamani takuuvuokran ja jouduin maksamaan osin asianajajani palkkiot. Uuden taloudellisen katastrofin uhatessa pyysin osittaista vastaantuloa Suomen kirkolta – minullehan oli alunperin luvattu työsuhdeasunto. Tylyn ja torjuvan vastauksenkin saaminen kesti toistuvista kyselyistäni huolimatta neljä kuukautta. Olo oli kuin olisi tyhjyyteen tai mustaan aukkoon huudellut – ei edes kaiku vastannut. Omat ja perheeni ongelmat olivat todellakin omiamme. Kolmessa vuodessa koimme Berliinissä kolme asuntoa, yhden burn outin, yhden oikeuskäsittelyn. Vasta viimeinen asunto oli asiallinen ja maksettavissa – jo viimeisenä vuotena.

Miksi tämä vuodatus? Palasin Dia-kiin töihin, tietokone oli työhuoneen pöydällä, kännykkä odotti käyttäjäänsä, palkassa ei ole valittamista, johto antaa aikaansa. Kaikki sujuu ja kaikessa on otettu myös työntekijä huomioon. Saksassa ei päivinvastaisesta – suomalaisesta! – ennakoinfosta huolimatta tässä suhteessa mikään ollut järjestyksessä eikä hoidettu. Ongelmien hoito kaadettiin varsin yksipuolisesti työntekijän syliin ja vastuulle. Traditio kertoo, etten ole ensimmäinen, joka tämän sai kokea.

Tällainen organisaatio ei nykyajan työelämässä ole tätä päivää. Tällainen asioiden hoito ja johtaminen on yksinkertaisesti vastuutonta. En viitsi edes ajatella, kuinka paljon muka selvien, mutta täysin selvittämättömien asioi-

den selvittely työajastani ja energiastani seurakunniltani riisti. Kuka kirkossa seuraa työnlaatua? Kuka avaa kirkkohallituksen virkamiesten pahimmillaan sisäänpäin kääntynyttä, itseriittoista ja mielivaltaista työ-, päätös- ja johtamiskulttuuria? Mikä on kirkon ulkoasiain neuvoston valta ja vastuu suhteessa osastoonsa? Pitäisikö kirkkoneuvosten viroista tehdä määräaikaisia? Mikä on ulkomailla toimivien kirkon työntekijöiden oikeusturva? Kuka ylipäätään

ulkoasiain neuvostossa tai osastossa on kiinnostunut ulkosuomalaistyön kenttätyöntekijöiden palautteesta? Mihin se unohtuu ja hautautuu?

Paljon kysymyksiä, kovin vähän vastauksia. Ulkoasian osaston tulevalle johtajalle toivon menestystä, linjakkuutta ja kaukonäköisyyttä niiden edessä.

– KAI HENTTONEN

Markus Henttonen

Kuva suomalaisesta perheestä on viime vuosikymmeninä elänyt voimakkaasti. Monet perheen elämää ohjaavat tekijät ovat muuttuneet isovanhempien ja vanhempienkin ajoista ja muutos jatkuu. Kehitys näkyy mm. perhemallien monipuolistumisena ja lainsäädännössä, mutta myös perheen sisäisinä vaikutuksina: mitä odotuksia perheeseen kohdistetaan, millaisia rooleja siellä on, kuinka sen jäsenet toimivat joko perheen sisällä tai suhteessa ulkomaailmaan jne. Muutos on haastavaa, sillä eri-ikäisten jäsenten näkemykset eivät aina osu yksiin!

Mirja Riihimään perhearkisto

Mirja Riihimää toimii suomalaisena sijaismummona Kivilahden perheessä.

Kulttuurien kirjo näkyy perhe-elämässä

Arki antaa ja vaatii

Perhe-elämä ei aina ole ruusuilla tanssimista hyvässäkin liitossa. Lisäksi eri kulttuurista tuleva joutuu tänne avioituessaan yhtä aikaa useaan ”myllyyn”: maahanmuuton, parisuhteen ja perheen muodostamisen prosessiin. On kohdattava uusi maa, kieli, kulttuuri ja sen arvot ja tavat. Miesten ja naisten roolit voivat joutua uudelleen arvioitaviksi. Vanhempina etsitään sopivaa kasvatuksen tapaa kulttuurien välisessä ristipaineessa.

Anita Novitsky

– Olisi tärkeää voida käsitellä hierottavia asioita, ennen kuin ollaan vereslihalla, toteaa Väestöliitossa työskentelevä monikulttuurisuuden asiantuntija Anita Novitsky.

– Kaikissa kulttuureissa se ei kuitenkaan ole helppoa. Vaikeiden asioiden tunnistaminen saati käsitteleminen voi merkitä syvää epäonnistumista, jopa häpeää. Esimerkiksi arabikulttuurista tuleva miehelle saattaa olla suunnaton kynnys kertoa suvulleen, että vaimo on jättänyt.

– Suomalaisessa rakkauskeskeisessä lähestymistavassa voi joskus käydä niin, että perhe – käytännössä lapset – katoaa parisuhdeonnan tärkeyden alle. Muuttanut puoliso saattaa ajatella perheonnan aivan toisenlaisena kuin suomalainen.

Anita Novitsky on ollut mukana Hyvinään kaupungin ja seurakunnan, Miesten linjan ja Väestöliiton toteuttamalla perheleireillä parina viime kesänä.

– Afganiperheiden avioliittoleirillä pyrimme avoimeen ilmapiiriin, keskusteluun ja kumppaniin tutustumiseen. Käsitelimme niin naisten kuin miestenkin kanssa heitä kiinnostavia teemoja. Päädyimme aina parisuhtee-

seen, heidän käsitteenään avioliittoon. Yhteiset ryhmäkeskustelut ja pariskuntien tehtävät onnistuivat, vaikka menettelmä oli heille uusi. Puhuimme lapsista, naisesta ja miehen rooleista ja maahanmuuton vaikutuksesta yksilöön, yhteisöön ja avioliittoon. Puhuimme myös perheistä, suvusta, ristiriidoista, hellyydestä, seksuaalisuudesta, unelmista ja toiveista, kertoo myös pareja vastaan otollaan kohtaava kouluttaja.

Monet leirillä mukana olleista avio- pareista rakensivat ensimmäistä kertaa yhteistä tulevaisuusnäkyään keskustellen.

– Olen ollut mieheni kanssa naimisissa kaksi vuotta. Täällä olemme puhuneet toisillemme enemmän kuin koko avioliittomme aikana. Olen kertonut miltä minusta tuntuu ja hän kuuntelee minua ensimmäisen kerran, sanoi nuori vaimo leirillä.

Miehet tarvitsevat tukea

Vaikka meillä joskus ajatellaan naisen olevan monikulttuurisissa liitoissa hauraampi osapuoli, asia on usein toisin päin. Useimmat yhteiskunnat ovat Suomea patriarkaalisempia, ja sellaisesta kulttuurista tuleva mies kokee helposti täällä statuksensa laskevak-

Markku Silventoinen

Helka Silventoinen

si, nainen taas nousevaksi, toteaa Anita Novitsky.

Samaa sanoo pari- ja seksuaaliterapeutina työskentelevä **Helka Silventoinen**, joka tuntee itse Aasiassa asuneena omakohtaisestikin maahanmuuton haasteellisuutta. Sitä hän kohtaa myös työssään.

– Työssäni olen lähes päivittäin tilanteissa, jossa eteeni tulee pari, jossa toinen tai kumpikaan ei ole suomalainen. Suomi on individualistinen, itenäisten naisten ja yksityisten perheitten ja erillisten sukujen maa, monelle hyvin erilainen kuin kotimaa. Suomessa naapurin kunnioitus on rauhaan jättämisestä ja uskonto on jokaisen yksilön oma asia – näin ei ole kaikkialla. Perheen puuttuessa on vaikea saada tukea, eikä ammattiauttajalle välttämättä tohdita mennä. Kun mies on ulkomaalainen,

Pirkka Pekkarinen

Pirjo Valkeapää

käy usein niin, että taitava, itsenäinen aikuinen mies joutuu ”holhottavaksi”, koska suomen kielen oppiminen on niin hidasta. Tämä syö hänen itsetuntoaan.

Samanlaisuutta ja erilaisuutta

Pirjo Valkeapää tapaa perheneuvojan työssään Helsingin seurakuntayhtymän perheasiain neuvottelukeskukseksä hyvin erilaisia kaksikulttuurisia pareja.

– Terapiasuhde rakennetaan yksilölliseksi asiakkaiden kanssa, joiden erilainen ikä, uskonto, arvot tai koulutustaso ja kieli vaikuttavat tapaan toimia. Kieli on keskeinen seikka; pareilla ei aina ole yhteistä – tai terapeutin tuntemaa – nyansoitunutta tunteiden kieltä, kaikki eivät ole luku- ja kirjoitustaitoisiaakaan, kuvaa Pirjo Valkeapää työnsä haasteita.

– Yhteisinä kysymyksinä nousevat esimerkiksi miehen ja naisen roolit, rahankäyttö tai tapa sopia asioista. Lasten syntymä näyttää olevan vaihe, jolloin kulttuuriset arvo- ja perinnekysymykset selkeimmin kohdataan. Joskus asiakas toivoo selviä määräyksiä, joita meillä ei ole tapana antaa. Moni perhe tuntuu kaipaavan isä- tai äitihahmoa, joka opastaisi suomalaiseseen kulttuuriin ja olisi keskustelukumppanina rinnalla.

Mummon tai papan voi ”adoptoida”!

Kun isovanhempia ei ole, tai he ovat kaukana, voi kaipaus suvun tukeen totuneelle äidille tai isälle olla kipeä paikka. Tämän huomasi vantaalainen **Mirja Riihimää**, kun hän seitsemisen vuotta sitten tapasi naisten työpajalla Keniasta avioituneen **Jane Kivilahden**, tuolloin kolmen toimeliaan pojan äidin. Jane kertoi Mirjalle omasta ikävästään ja surustaan siitä, että pojilla ei ole mummoa. Siitä se lähti: Kivilahden perheeseen löytyi mummo Mirja Riihimäestä.

Mirja on tuki Janelle ja hänen miehelleen, ja oma mummo **Nicolle, Kari-zille, Mirolle ja Kamaulle**. Hän on tärkeä luotettuna juttuseurana, luku- ja pelikaverina kotosalla ja mukana usein poikien harrastuksissa. Yhdessä myös vietetään juhlia ja matkustetaan.

– ”Adoptioisovanhemman” ei tarvitse olla superhenkilö, riittää että on ihan tavallinen lapsista pitävä ihminen, sanoo Mirja Riihimää.

– Tämä on ennen kaikkea yhdessä-oloa ja lasten kanssa puuhaamista.

Vapaaehtoistyöstä ja kulttuureista kiinnostunut Mirja tuli käynnistäneeksi uuden toimintamuodon, sijaissovanhemmuuden maahanmuuttajaperheille. Tällä hetkellä mukana on jo parikymmentä henkilöä, puolisoina mukaan on tullut myös kuusi isoisää. Kuudesatoista, mm. afrikkalais- ja kurdiperheessä, on noin 50 lasta, joilla nyt on oma mummo tai pappi.

Mirja Riihimää on ryhtynyt siihen, mihin Anita Novitsky kehottaa myös seurakuntia ja muita toimijoita: reippaaseen liikkeelle lähtöön ja ihmisten väliseen aitoon kohtaamiseen.

– MARJAANA KANERVA

Monikulttuurisuus tarkoittaa sävyjen kirjoa perheissäkin. On perheitä, joissa kaikilla on sama etninen tausta, ja perheitä, joissa voi olla useampikin ei-suomalainen kansallisuus. Kaksikulttuurinen, suomalais-ulkomaalainen liitto on meillä tällä hetkellä laajin kansainvälinen perhemuoto. Väestötietojärjestelmän mukaan Suomessa asuu tällä hetkellä noin 55 000 kaksikulttuurista paria. Näissä perheissä elää noin 160 000 lasta. Yleisimmin toinen puolisoista on syntyperältään venäläinen, ruotsalainen tai virolainen.

Ongelmia ennaltaehkäisevä avioitumistyö on hedelmällisintä myös maahanmuuttajaparien kanssa. Lisätietoa tukimuodoista, menetelmistä ja aineistoista mm.:

Helka Silventoinen, Couple therapy and family counselling - International couples, Kaikupuro Ky, Hki, 040-961 1897

Mirja Riihimää, Vantaa, 0415178033
Roolipaletti, Väestöliitto, www.vaestoliitto.fi

Parisuhteen palikat, Kirkkohallitus, www.parisuhteenpalikat.fi/
Monikulttuurinen perhe, Pieni opas monikulttuurisille pareille ym., Kirkkopalvelut
www.kirkkopalvelut.fi/yhdessa/
www.kirkkopalvelut.fi/opintokeskus/
opintoaineistot/monikulttuurisuus-ja-maahanmuuttajatyo

Perhe eläkkeenä

Kun David Caceres del Castillon äidillä alkoi 60-vuotiaana olla liikkumisvaikeuksia, perheen pojat kävivät sen tavallisen keskustelun: ”Kumman luokse äiti muuttaa?” Siis hetkinen. Miten niin ”sen tavallisen”?

El Salvadorista kotoisin oleva David Caceres del Castillo opiskeli Diakonia-ammattikorkeakoulun Järvenpään toimipisteessä englanninkielisen sosionomin tutkinnon ja työskentelee tällä hetkellä Olarin seurakunnassa nuorisotyöntekijänä. Suomessa asuessaan Caceres on huomannut suuria asenne-eroja synnyinmaansa ja uuden kotimaansa välillä: suomalainen individualismi ja elsalvadorilainen yhteisöllisyys ottavat yhteen monilla elämän saroilla. Viimeksi Caceres on havainnut sen tavoissa, joilla kahdessa maassa suhtaudutaan vanhuksiin.

”Perheeni on eläkkeeni”

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on hyvin erilainen kuin El Salvadorin yhteiskuntamalli. Hallitusten pitkään jatkuneen yksityistämisen seurauksena vallalle on päässyt järjestelmä, jota Caceres kutsuu ”kapitalistiseksi palveluksi”: ne, joilla on tarpeeksi rahaa, saavat hyviä palveluita ja ne, joilla ei ole, yrittävät pärjätä aliresursseilla nitkuttavalla julkisella vaihtoehdolla.

Julkisia palveluita yritetään kyllä rakentaa uudelleen – esimerkiksi koulutus on jälleen ilmaista kaikille – mutta tällä hetkellä elsalvadorilaiset eivät liiempiä julkiselta sektoriltaan odota. Eläkejärjestelmään eivät kuulu esimerkiksi varhais- tai sairaseläke ja eläkkeen määrä on viitisenkymmentä euroa kuussa.

– Äidin eläke on lapset, toteaa Caceres.

– Ehkä täällä Suomessa ihmiset luottavat instituutioihin, luottavat hallitukseen, että se järjestää asiat. El Salvadorissa ei todellakaan voi luottaa siihen.

Vanhainkotijärjestelmääkään ei El Salvadorissa juuri tunneta. Sen sijaan kulttuuriin kuuluu, että kun perheen äidin tai isän vanhemmat tulevat eläkeikään tai alkavat muuten olla huonom-

massa kunnossa, he muuttavat saman katon alle lastensa kanssa.

– Kun olin pieni, erään kaverini luona asui hänen 93-vuotias isoäitinsä. Hän oli viime vuosinaan aika demen-toitunut, ja lääkäri kävi katsomassa, että hänellä on kaikki kunnossa, mutta muuten se nyt vain on osa elämää, Caceres kertoo.

Silloin kun hänen omalla äidillään alkoi 60-vuotiaana olla liikkumisvaikeuksia, Caceres ja hänen vanhempi veljensä kävivät saman keskustelun kuin muutkin elsalvadorilaiset: ”Kumman luokse?” Äiti asuu nyt veljen luona Yhdysvalloissa.

– Täällä asuessani en luultavasti voisi ottaa äitiäni helposti luokseni asumaan, koska asuminen on niin kallista. Ja myönnän, olisihan se aluksi vähän outoa. Olen jo osittain tottunut suomalaisen tapaan elää. Mutta El Salvadorissa voisin vuokrata talon parillasadalla dollarilla kuussa. Sinne mahtuu hyvin koko perhe.

Mutta entä jos ei halua ottaa vanhaa isäänsä luokseen asumaan? Caceres naurahtaa.

– Eihän sellaista vaihtoehtoa ole. Se kuuluu perheenjäsenen velvollisuuksiin. Perhe on perhe. Mihin se muka muuttuisi vain siksi, että vanhemmat ovatkin nyt vanhoja?

Ketkä kaikki ovat perhettä?

Suomessa käytiin aiemmin tänä vuonna keskustelua kahden ulkomaalaisen isoäidin karkottamisesta heidän heikosta terveydentilastaan huolimatta. Kii-vaan ja tunteellisenä velloneen väittelyn jälkimainingeissa ministerit vakuuttivat vuorollaan, että ulkomaalaislakia muutetaan pikatahtia, jotta vastaavia epäinhimilliseksi katsottavia käännetyypäätöksiä ei enää tehtäisi.

David Caceresille on vaikeaa ymmärtää, miksi tällaista keskustelua ylipäätään käydään. Kun elsalvadorilainen puhuu perheestään, siihen kuuluvat äidin, isän ja sisarusten lisäksi vähintään isovanhemmat ja vanhempien sisarukset.

– Meillä El Salvadorissa kun olet lapsi, vanhempasi sanovat: ’Mikä on minun, on sinun; minä on sinun, on minun.’ Ei meillä sen kummemmin eritellä perhettä ydinperheeseen tai muuhun.

Entä sitten ne, joilla ei perhettä ole? Suomessakin suuret ikäluokat ovat nimensä mukaisesti suurempia kuin jälkeensä tulevat sukupolvet. Kaikilla ei ole lapsia, jotka voisivat heitä hoitaa.

– Taas tässä tullaan tähän perheen käsitteeseen. Kyllähän kaikilla on aina joku sukulainen, Caceres toteaa.

– Mutta jos nyt oletetaan, että olisi joku, jolla ihan oikeasti ei olisi ketään.... en minä oikein tiedä, mitä sellaiselle ihmiselle tapahtuisi. Hallitukselta ei ainakaan voi mitään apua odottaa. Mutta yhteisöllisyys on meillä hyvin vahva kansallispiirre. Kaikilla on aina joku.

Itsenäiset vai yksinäiset vanhukset?

Suomi on pullollaan ohjelmia ja hankkeita, joiden avulla vanhuksia autetaan elämään mahdollisimman pitkään melko itsenäisesti, joko omissa asunnoissaan tai palvelutalutyyppeissä asuinyhteisöissä, joista on yritetty tehdä entistä yhteisöllisempiä ja virikkeellisempiä. Esimerkiksi Arabianrannassa sijaitsevassa Loppukirikodissa asukkaat vuorottelevat siivous- ja kokkaustehtävissä ja harrastavat yhteisissä kerhoissa. Yhteisöllisyys on toki hyvää, mutta ihan kuin vanhoille ihmisille rakennettaisiin uusia perhevaihtoehtoja varsinaisen perheen tilalle, tuumii Caceres. Onko se sitten parempi, että vanhukset kokkaavat vuorotellen toisille vanhuksille kuin

Suomessa koulutettu ja seurakunnassa työssä oleva David Caceres del Castillo miettii suomalaisen ja elsalvadorilaisen perhemallin eroja, niiden hyviä ja huonoja puolia.

että he kokkaisivat vuorotellen omalle perheelleen?

– Tämä on todella suuri kulttuuriero. Täällä vanhuksat haluavat olla mahdollisimman itsenäisiä. El Salvadorissa jos kysyisi mummoilta ja papoilta, haluaisivatko he asua palvelutalossa, jossa tehdään asiat yhdessä, tai omassa kodissaan, jonne tulisi päivittäin sairaanhoitaja käymään, he sanoisivat: 'Miksi minä tarvitsisin sellaista? Minullahan on perheeni.'

Huoltosuhde vääristyy, kuka hoitaa?

Suomi vanhenee vauhdilla. Tällä hetkellä jokaista sataa työikäistä henkilöä kohden on noin 25 yli 65-vuotiasta. Vuonna 2050 heitä on Tilastokeskuksen ennusteiden mukaan viitisenkymmentä. Nykyiselläkin vanhustenhuoltojärjestelmä kärsii resurssipulasta ja hoitajia ei ole tarpeeksi. Mitä sitten, kun vanhainkodeissa on kaksi kertaa enemmän väkeä kuin nykyisin? Nykyisellä väestörakenteella ei pitkälle pötkitä. Ulkomailta haalitaankin nuorta työvoimaa korvaamaan eläkkeelle siirtyviä suomalaisia.

Mutta onko reilua, että köyhästä maasta karkaavat ulkomaille kaikki ne, jotka voivat? Caceres myöntää, että tilanne on ongelmallinen.

– Tietenkin ulkomailla työskentelevä voi saada enemmän rahaa, jota hän voi lähettää perheelleen. Mutta samalla oma kotimaa kärsii aivovuodosta, kun kaikki vähänkin osaavat ihmiset haluavat muuttaa pois.

David Caceres nostaa esiin myös toisen ongelman: valtio kutsuu ulkomalaisia opiskelemaan Suomeen ilmaiseksi ja odottaa vastineeksi, että he jäävät koulutuksen jälkeen Suomeen asumaan ja tekemään töitä, maksamaan ikään kuin takaisin saamastaan hyödyistä. Moni olisikin valmis näin tekemään.

Aura Suviranta

Ongelma onkin siinä, että moni putoaa valmistumisen jälkeen tyhjän päälle – suomalaiset yritykset ja organisaatiot suhtautuvat vieläkin sangen nihkeästi ulkomaalaisen palkkaamiseen, vaikka hän olisikin saanut koulutuksensa Suomessa. Toisaalta esimerkiksi vanhustenhoidossa lisätyövoima otetaan innolla vastaan, toisaalta kielimuuri sairaanhoitajien ja vanhusten välillä voi tehdä työstä käytännössä hyvin vaikeaa.

Caceresin mielestä tilannetta voitaisiinkin kehittää parempaan suuntaan tarjoamalla ulkomaalaisille ammattitaitojen lisäksi myös nykyistä enemmän taitoja toimia suomalaisessa yhteiskunnassa.

– Minä sentään asuin täällä jo neljä vuotta opiskelujen ajan, ja silti minun oli

vaikeaa löytää työpaikkaa, koska en osaa vielä täydellistä suomea. Ajattele nyt jotain kiinalaisraukkaa, joka tuodaan tänne sairaanhoitajaksi pystymetsästä. Hänellä olisi vielä vaikeampaa.

Kiinalaisraukat tai esimerkiksi hoitajien lakon ajaksi Suomeen rekrytoidut filippiiniläiset voivat kuitenkin olla tulevaisuudessa yhä yleisempi näky suomalaisissa vanhainkodeissa, kaikilla kun ei ole varaa ostaa asuntoa yhteisöllisestä palvelutalosta elämänsä ehtoo-vuosiksi. Tai kenties suomalaisten pitäisi alkaa ottaa mallia elsalvadorilaisista. Mahtuisiko teille mummo?

– AURA SUVIRANTA

Olen suojatöissä

Meillä on erikoinen esimies. Tosi mukava, lähes-tyttävä, kiinnostunut muista ihmisistä. Ei silti vedä mitään papillista mukamukavaa roolia, vaan hänellä on oikeasti lämmin sydän.

Ei hän silti mikään tönittävä nössö ole. Hän laittaa ihmiset tekemään tehtäviään ja uskaltaa huomauttaa laiminlyönneistä. Tosin senkin tekee ihmeen ystävällisesti. Mokanneelle jää kunniallinen takaportti, josta jatkaa eteenpäin.

Ihme-esimiehemme paneutuu aikuisten oikeasti työhönsä ja johtaa seurakuntaa. Työvuorolistoja ryhdytään tekemään ajoissa. Säännölliset työntekijäkokoukset pidetään ja hän vahtii haukana, että jokainen osallistuu.

Hän jakaa työtehtävät jämäkästi. Jumalanpalvelusvuorot, hartauslistat, päivystysvuorot ja muut säännölliset tehtävät merkitään yhteiseen kalenteriin selvästi ja ajoissa. Ei tarvitse ihmetellä, että kuuka nyt tekee mitään.

Ja tehtävät annostellaan reilusti. Näin kerran, kuinka hän oli tehnyt pappien tulevista kirkko-vuoroista ja muista tilanteista tilaston, josta voitiin nähdä, että tehtävät jakautuvat tasan. Nuorisopappi tosin sai helpotusta, koska tekee paljon nuorten leirejä.

Lomavuorotkin esimies jakaa fiksusti. Neuvo-tellen kyllä, mutta lähtökohtana on lista siitä, mil-lon lomat pidettiin edellisinä vuosina. Näin samat eivät pääse lomailemaan aina parhaina loma-ai-koina.

Pappien kohdalla hän lisäksi pitää huolta siitä, että joulun ja pääsiäisen ajan tehtäviin tulee kier-toa. Kukin saa vuorollaan pitää tiettyjä joulupäi-viä vapaana.

Naapuriseurakunnassa oli toisenlainen käytän-tö. Uusia nuoria työntekijöitä jymäytettiin: heidät pantiin aina joulutöihin ja he saivat lomansa niistä ajoista, jotka konkareilta jäivät yli. Tämä kieroilu tosin lakkasi, kun yksi naispappi nosti jymäytyspe-

rinteen pöydälle ja pyysi jatkossa reilumpaa peliä.

Palataan meidän seurakuntaan. Esimiehen ja alaisen kehityskeskustelut käydään vuoden tai kahden välein etukäteen täytetyn lomakkeen poh-jalta. Keskustelu ei ole vain sielunhoitoa eli kuun-telua kuurolla korvalla, vaan esimies tekee muis-tinpanoja ja ottaa jatkossa huomioon esiintulleet asiat. Näin kehityskeskustelut oikeasti kehittävät.

Tosin siinäkin esimieheni, ja mielestäni koko työporukka, on realistinen, ettei mennä mukaan kaikkeen kehityshypeen. Aina ei tarvitse olla ke-hittämässä, vaan useimmiten homma menee riit-tävän hyvin, kun se tehdään niinkuin on ennen-kin tehty.

En ole tässä liioitellut. Esimiehemme osaa hom-mansa ja nauttii kaikkien luottamusta. Tästäköhän johtuu, että muutkin työntekijät ovat meillä melko täyspäisiä? Reilu ja aikuinen työkuulttuuri tarttuu ja ihmiset pysyvät meillä töissä.

Toista on monissa naapuriseurakunnissa, sorry vaan. Joskus niiden kuhinaa seuratessa tulee sellai-nen tuntu, että me olemme suojatöissä – suojassa epäaikuisilta työntekijöiltä ja osaamattomilta esi-miehiltä.

Kuka on köyhä?

EU:n köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen
torjunnan teemavuosi 2010

Köyhä on henkilö, jonka ravitsemus, mahdollisuus osallistumiseen, elinolosuhteet sekä mahdollisuus välttämättömiin palveluihin jäävät alle sen, mikä on kohtuullista ympäröivässä yhteiskunnassa. EU:n käyttämän mittarin mukaan köyhäksi määritellään sellainen kotitalous, jonka käytettävissä olevat tulot ovat alle 60 prosenttia samanlaisten kotitalouksien keskimmaisesta tulotasosta (mediaanista). Tulotasolla tarkoitetaan kotitalouden käteen jäävää vuosiansiota eli mukaan on laskettu maksettu sosiaaliturva ja vähennetty verot. Tällä hetkellä suomalaisista määritellään köyhäksi 900 000 henkeä eli noin 18 % väestöstä!

Suomessa lapsiperheiden köyhyys on lähes kolminkertaistunut 15 vuodessa. Vuonna 1995 köyhissä perheissä eli 52 000 alle 18-vuotiaasta lasta ja nyt jo yli 150 000. Yksinasuvista köyhyysriskirajan alapuolella elää noin 30 prosenttia. Yhden hengen kotitalouden köyhyysraja on tällä hetkellä noin 1100 euroa kuukaudessa. Yleisin toimeentulokeua saava ryhmä ovat yksinasuvat. Myös peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajista suurin osa on yksineläviä. Pienyritys, osa-aikatyö tai pätkätyöläisyys eivät nyky-Suomessa enää välttämättä elätä. Toimeentulotuen saajista työssäkäyviä onkin jo yli kymmenen prosenttia. (Taloussanomat 7.8.2010). Vanhusten joukossa on todennäköisesti paljon niitä, jotka eivät jaksakaan tai halua

käyttää yhteiskunnan tarjoamia tukia, vaikka heillä olisi niihin oikeus.

Köyhyys ei koske vain tuloja. Sairaudesta ja köyhyys kulkevat käsi kädessä. Suomessa merkittävä näkökulma köyhyyteen on sairaus. Sosioekonomiset terveyserot ovat Suomessa jyrkemmät kuin missään muussa Euroopan maassa. Suomi on saanut asiasta muun muassa OECD:ltä vakavia huomautuksia.

Kuka kuuntelee köyhää?

Kuka kuuntelee köyhää? on avoin verkosto, joka on syntynyt vahvistamaan köyhän omaa ääntä. Verkosto synnyttää keskustelua köyhyydestä ja esittää konkreettisia toimenpide-ehdotuksia köyhyyden vähentämiseksi. Kuka kuuntelee köyhää? -verkosto järjestää keskustelutilaisuuksia, joissa kohtaavat asianosaiset, muut asiantuntijat ja päättäjät. Keskustelusta kirjataan muistiin konkreettiset ehdotukset köyhyyden vähentämiseksi. Ehdotukset koskevat esimerkiksi perusturvan tasoa, työmarkkinatuen tarveharkintaa, osatyökykyisten työllistymistä ja terveydenhuollon asiakasmaksuja.

Mihin suuntaan suomalainen yhteiskunta on menossa?

Suhteellisen köyhyyden lisääntyminen, hyvinvointi- ja terveyserojen kasvaminen ja hälyttävät viestit vanhusten- ja mielenterveyspotilaiden hoidosta tun-

tuvat huolestuttavilta. Mihin suuntaan lähimmäisistä ja huono-osaisista välittäminen on Suomessa menossa. Tuottavuuden ja kilpailukyvyn yksipuolinen arvostaminen vaikuttaa siihen, miten yhteiskunnassa suhtaudutaan tuottamattomiin ihmisiin, kuten vanhuksiin, sairaisiin ja vammaisiin. Miten heidän ihmisarvonsa käy, jos heidät koetaan vain taakkana yhteiskunnalle?

Tärkeitä köyhyyden poistamisen keinoja ovat keinot, jotka osoittavat arvostusta, vähäisempäänkin, parantavat huono-osaisen terveyttä sekä lisäävät osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Siis kohdataan ihmiset kokonaisvaltaisesti, kuunnellen ja arvostaen, ollaan vieraanvaraisia, annetaan toivoa ja mahdollistetaan onnistumisen kokemuksia

– TIINA SAARELA
Työalasihteeri
KDY

Lue Lisää

THL:n Stop köyhyys nettisivut
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/9f958a1b-9da2-485b-93f6-e9e4e83c0906>

Kuka kuuntelee köyhää nettisivut
<http://www.kukakuunteleekoyhaa.fi/esittely/index.html>

Kinnunen Kaisa (toim.): Sairas köyhyys, Tutkimus sairauteen liittyvästä huono-osaisuudesta diakoniatyössä
Kirkkohallituksen julkaisuja 2009:7 T

Diakoniajohtaja Teuvo Siivosen työjärjestys:

Kirkon tehtävä on etsiä

Lahdessa vietettiin syyskuussa diakonian satavuotisjuhlaa.

Diakoniatyön alkuaikoina hyväosaiset seurakuntalaiset alkoivat kristillisyyden nimissä toimia vähempiosaisten hyväksi.

- Diakonian arjessa ollaan yhä saman kivun äärellä, vaikka toimintaympäristöt ja tavat ovat monimuotoisempia ja nyt isot yhtymät hoitavat tätä kenttää, Lahden seurakuntayhtymän diakoniajohtaja Teuvo Siivonen vertaa.

Teuvo Siivonen on Lahden naapuripitäjän poika. Hollolan seurakuntanuorten hengellisessä ilmapiirissä kasvaneelle Järvenpään seurakuntaopiston diakonikoulutus oli aikoinaan selkeä valinta. Valmistumisestaan 1973 alkaen hän on toiminut erilaisissa tehtävissä Lahden seurakunnissa ja vuodesta 1980 alkaen diakoniajohtajana.

– Tätä tehtävää voi pitää kutsumuksena. Kirkon ja yhteiskunnan rajapinnassa sekä samanaikaisesti kirkon sisällä toimiminen on hirmuisen antavaa. Näköalojeni avarsi, kun sain 90-luvulla olla mukana kokonaiskirkon ja Tampereen hiippakunnan diakonian hallinnossa.

Kuuttakymppiä lähestyvä mies on ehtinyt uransa aikana kokea myös työelämän kiristymisen ja viranhoidon lisääntyvät vaatimukset.

– Työtä ei ehkä enää tee nuoren miehen innolla, mutta levollisena ja luottaen siihen, että Taivaan Isä hoitaa työntekijöitään ja kirkkoaan. Yksityiselämän ilopilkku on ensimmäinen lapsenlapsi, joka jo sanelee ukin vapaa-ajan valintoja.

Teuvo Siivosen syksy on vauhdittanut diakonian 100-vuotisjuhlien lisäksi ensi vuoden toiminta- ja taloussuunnitelman laadinta. Esitykseen mahtuivat diakonian mission vaateet ja toisaalla täysin vastakkaiset talouselämän kovat lainalaisuudet.

Mäkien ja mastojen juurella

Diakoniajohtajan työhuone on seurakuntien palvelukeskuksessa Lahden Mariankadun varrella. Ikkunasta näkyy Alvar Aallon suunnittelema Ristinkirkko, toisaalla kauppatori.

Hyppymäkien ja radiomastojen lisäksi Lahti tunnetaan puuseppien ja tekstiiliteollisuuden kaupunkina. Kriisien kohdatessa työläiskaupungin haavoittuvuus on herkässä. 90-luvun laimassa menetettiin 13 000 työpaikkaa, nyt on 10 000 työtöntä.

Helvi Santio

syrjäytyneet

– 1990-luvulla meidän toimipisteisiin oikein vyöryi väkeä. Uusina toimintoina tulivat ruokapankki, velkaneuvonta ja työttömien tukeminen. Meidät otettiin mukaan yhteiskunnan neuvottelupöytiin. Jälkeenpäin joissain piireissä on arvosteltu kirkon menoa yhteiskunnan vastuualueelle – maallisen regimentin puolelle. On heitetty, että pitäisi palata ydintehtävän äärelle. Suren tätä keskustelua. Diakoniassa ydinkysymys on, pysymmekö kärsivän, syrjäytyneen ja haavoille lyödyn ihmisen rinnalla.

Diakonian 'luukulta' näkee, että Lahdelle on leimallista pitkittynyt työttömyys. Se sekä työuransa pienipalkkaisissa tehtävissä toimineiden alhainen tulotaso heijastuvat eläkkeisiin. On paljon pitkäaikaisköyhyyttä. Työttömien ja eläkeläisten lisäksi köyhyysloukussa kamppailee myös opiskelijoita ja yksinhuoltajia.

– Lahden diakonian työmuoto jakoi viime vuonna raha-apua 145 306 euroa ja ruokapankista 2 850 ruokaerää, suunnilleen saman verran kuin edellisvuonna.

Iso asia oli, kun kirkkoneuvostossa ja kaupunginhallituksessa tehtiin päätös työttömien pyörittämän Takataskun palveluiden kohdentamisesta myös ikääntyvälle väestölle. Viime vuonna Takataskussa kävi lähes 70 000 ruokailijaa, Siivonen valottaa tilastoja.

Ikääntyvät strategioissa

Ikääntyvä väestö on seuraavien vuosikymmenten keskiössä. Jo nyt Lahti on Porin jälkeen väestöltään maan ikääntynein kaupunki. Lahtelaisista 18 prosenttia eli noin 19 000 on yli 65-vuotiaita, keskustassa asuvista joka neljäs.

Seurakunnan palvelutyön tueksi seurakuntayhtymässä laadittiin Palvelutyön strategia 2006–2015, jonka painopistealueena ovat vanhukset.

– Strategioiden mukaan seuraavan 15 vuoden aikana 90 prosenttia yli 75-vuo-

tiaista hoidetaan kotona, loput palvelutaloissa ja vain kaikkein heikoimmat sairaaloissa. Diakonialle tämä tietää, että kahdenkeskisen kohtaamisen tarve kasvaa, samoin yhteistyön tarve sairaalasielunhoidon kanssa. Varmasti myös palvelevan puhelimen kysyntä lisääntyy, Siivonen ennakoii.

Hän tietää, että strategia elää. Sen toteumista arjessa seurataan ja on jo kysyttykin asiakaspalautteessa. Strategiaan tehdään tarvittaessa muutoksia. Viime keväänä diakoniajohtaja joutui puun ja kuoren väliin, kun vanhustyön päivätoimintaryhmiä vetäneen työsuhteinen toimi jouduttiin lakkauttamaan.

– Vuosittainen poistuma vanhusryhmistä joko sairastumisena tai kuoleman kautta oli noin 40 vanhusta. Yksi työntekijä ei enää pystynyt tavoittamaan kaikkia ryhmäläisiä kodeista ja sairaaloissa. Muutoksen haaste jaettiin usean työntekijän kesken, Siivonen vastaa arvosteluryöppyyn. Resurssien leikkaaminen ei ollut hänellekään kivutonta.

– Tämä oli iso ja vaikea asia myös johtamisen kannalta, kun oli tehty iso suunnittelutyö. Esitys leikkaamisesta tuli ulkopuolelta. Se tässä ainakin opittiin, että resursseja joudutaan pakon edessä arvioimaan uudelleen. Diakoniassakin joudutaan arvioimaan työn tuloksellisuutta ja tuottavuutta. Joudutaan mittaamaan, onko jossain tyhjääkäyntiä. Tekeekö yksittäinen työntekijä mitä yhteisö haluaa vai tekeekö työtään omiin valintoihin perustuen. Yksilöiden tulee peräänkuuluttaa yhteisöllisyyttä. Se edellyttää yhä parempaa yhteistä suunnittelua. Nuorille kuulutan laatua ja lujuuutta. Kova linjaus oli myös kirkkovaltuuston hyväksymässä strategiassa 2011–2020 se, että saavutamme Lahdessa henkilöstömenoissa kaikkien seurakuntien keskimääräisen tason. Se tarkoittaa vuosittain vähennyksinä 5 työvuotta vuoteen 2020 asti, Siivonen esittelee. Nyt diakoniatyössä on noin 40 työntekijää.

Ihmisen rinnalla

Teuvo Siivonen tietää, että ikääntyvistä, ns. kolmatta ikäänsä elävistä seuraavien vuosikymmenten vanhuksista löytyy diakonian voimavara.

– Meillä Marian Kammarissa toimii aktiivisesti lähes 350 ja kaikissa diakonian vapaaehtoistehtävissä lähes 900 vapaaehtoistyöntekijää. Upeita suhteita läheisystävinä ja ulkoiluttajakummeina tai palvelevassa puhelimesta. Lisäksi yhdessä lahtelaisen Lions-klubin kanssa Marian Leijonat tarjoaa pieni-muotoista työapua.

– Heissä on valtava pääoma monipuolista koulutusta ja osaamista, monet vaikuttajina toimivia ihmisiä. Siivonen kiittää.

– Joskus kapinoin, että vapaaehtoisuuteen ei satsata tarpeeksi. Siihen pitää uhrata varoja ja resursseja. Päävastuunkantaminen vaatii hyvää perehdytystä. Diakonia ei ole paikka, jossa tullaan ja mennään, vaan asetetaan vakavasti ihmisen rinnalle.

Diakoniajohtaja tietää, että joutuu tekemään valintoja ja reagoimaan nopealla aikajänteellä, kun uusia tehtäviä asetetaan perinteisen diakonian rinnalle.

– Priorisoinnin lähtökohtana on, että hätää kärsivää ei jätetä yksin. Tämän päivän kipua heijastavat hämärän ihmiskaupan uhrat, maahanmuuttajien hätä, mielenterveyden ja päihteiden kanssa kamppailevat. Moniuskonnollisuuskkin tuo omat haasteensa. Meillä halettiin lähestyä tätä perustamalla työryhmä, jossa on mukana kristittyjä ja muslimeja.

– Nyt, kun tilanteet ovat muuttuneet ja hätää kärsivät eivät enää ilman muuta etsiydy meille, pitäisi löytää uudet liikkeellä olemisen muodot. Kirkon tehtävä on mennä alttarilta rajapinnoille ja etsiä syrjäytyneet, Siivonen muistuttaa.

– HELVI SANTIO

Porosaamelaiset muutoksen tiellä

Saamelaiset ovat Euroopan ainoa alkuperäiskansa. Heitä asuu neljän valtion alueella, Venäjällä, Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa.

Suomessa saamelaisia on noin 8000. Heistä suurin osa on pohjoissaamelaisia (tunturisaamelaiset). Inarinsaamelaisia on noin 500 ja kolttasaamelaisia saman verran. Suomessa puhutaan kolme saamenkieltä, pohjoissaamea, inarinsaamea ja kolttasaamea. Saamelaisen kotiseutualueeseen kuuluvat kolme pohjoisinta kuntaa, Enontekiö, Utsjoki ja Inari, sekä Sodankylän kunnasta pohjoisosa, Vuotsosta pohjoiseen eli Lapin paliskunnan alue. Suurin osa saamelaisista, noin 60 %, asuu kotiseutualueensa ulkopuolella. Suurimmat saamelaiskylät nykyään ovatkin Helsinki, Oulu ja Rovaniemi. Saamelaisten korkein poliittinen elin on Saamelaiskäräjät. Siinä on 21 jäsentä ja neljä varajäsentä, jotka valitaan vaaleilla joka neljäs vuosi. Käräjät voivat tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä ja antaa lausuntoja.

Luontaistalous alkaa olla historiaa

Tämän päivän saamelaisista vain harva elää pelkästään luontaistaloudessa. Ennen, ei kovin monta vuosikymmentä sitten, vielä moni perhe eli pelkästään luontaistalouden varassa. Kalat saatiin joista ja järvistä, hillat ja muut marjat poimittiin luonnosta, porot olivat usein omasta tokasta ja käsityöt toivat oman lisänsä talouden hoitoon. Monet pyysivät lisäksi riekkoja. Se sukupolvi, joka näin vielä perheensä elätti, on tällä hetkellä eläkeiän kynnyksellä. Heidän lapsensa hakeutuivat useimmiten etelän kaupunkeihin opiskelemaan ja kotiseudulle palattiin enää loma-aikana, joka useimmilla oli juuri lohien pyyntiaikana. Se väestö, joka Samuli Paulaharjun kuvauksen mukaan oli elänyt "niin hy-

vässä yhteisymmärryksessä porojensa kanssa, että alituisesti asustivat elonsa äärellä sitä vaalien ja silmällä pitäen", on jäänyt historiaan. (Paulaharju, Talalappia 1927)

Poropolut alkavat sammaloitua

Poronhoidon suurimmista muutoksista yksi tapahtui 1960-luvulla, kun ensimmäiset moottorikelkat tulivat käyttöön. Tämä vaikutti hiljalleen myös asenteisiin, jotka näkyivät elämänarvojen muuttumisena. Tieyhteyksien kautta yhteys niin sanottuun suureen maailmaan muuttui ja helpottui. Tämä näkyi arjen tasolla monin tavoin, jopa esimerkiksi keittiöiden kaappien sisälöissä, kun monet teiden varsilla asuneet saamelaiset vaihtoivat pahkakuppinsa ja puuastiansa muoviasiastioihin, kun turistit niitä saamelaisille tarjosivat. Myös poroerotuspaikat olivat entisaikana erotusaikana suuria markkinapaikkoja, joista saattoi löytää kotiin viemiseksi kaikenlaista. Sekin perinne hiipui liikenneyhteyksien paranemisen myötä. Motorisoitumisen vaikutus nä-

kyi poronhoitokulttuurissa siten, että entisistä jutaavista poronhoitajista tuli paikalleen asettuneita talollisia. Tätä kehitystä joudutti myös 1960-luvulla syntynyt porotilalaki. Koneellistumisen ja paikalleen asettumisen myötä porosta tuli tuote, jonka tuli tuottaa mahdollisimman paljon voittoa, jotta jokapäiväiset kulut saatiin peitettyä.

Luontaistaloudessa eläminen koki suuren käänteen 1980-luvulla. Bensan hinnan korotus, lohien ja riekon myyntihinnan aleneminen sekä poronlihamarkkinoiden muutamat huonot vuodet jättivät jälkensä luontaistalallisten maailmankuvaan, tapaan elää. Monelle perheelle tämä rakennemuutoksen aika tiesi velkataakan kasvamista, kun entinen elinkeino ei enää elättänyt. Kaikki se, minkä varassa oli kasvanut ja minkä varaan oli elämänsä poronhoitajakulttuurissa rakentanut, muuttui. Moni myi poronsa ja ryhtyi muihin töihin, joku muutti työn perässä etelään.

Kaikki eivät selvinneet muutoksesta yhtä hyvin. Siirtyminen paimentolaisajasta tietoyhteiskuntaan tapahtui lyhyessä ajassa, ilman välivaiheita. Luon-

taistaloudessa tapahtuneet muutokset näkyivät myös saamenkielen puhujien kielenkäytössä. Poronhoitoon, kalastukseen ja yleensä luontoon liittyvän rikkaan sanavaraston käyttö väheni, kun se ei kuulunut enää arkipäivän kielenkäyttöön. Monet taidot, jotka olivat tarpeellisia luonnossa liikuttaessa, eivät enää kulkeneet sukupolvelta toiselle.

Kohti uusia palkisia

Saamelaiset ovat vuosisatojen kuluessa tottuneet monenlaisiin muutoksiin. Poronhoidon luonteen muuttuminen toi uuden tavan ajatella ja toimia, joten tänäkin päivänä luontaisaluudessa elää myös saamelaisnuoria. Saamelainen kerrontaperinne on taannut sen, että ne opit ja tarinat, joita ei voi kirjoista löytää, ovat siitä huolimatta siirtyneet jälkipolville. Poronhoidon rinnalle ovat tulleet maatilamatkailu sekä poronlihan markkinointi ja myynti kotitalalta käsin. Yhtäältä luontoon ja poronhoitoon liittyvä sanasto on kaventunut, kun taas toisaalta tietoyhteiskunnan mukana saamenkielen sanasto on kasvanut.

Saamelainen poronhoitajakulttuuri ei elä erillään muusta maailmasta, vaan maailmalla tapahtuvat asiat näkyvät myös pohjoisella pallonpuoliskolla. Luonnonvarojen tuhoutuminen ja ilmastomuutokset vaikuttavat suoraan luontaiselinkeinojen harjoittajien elämään. Esimerkiksi laidunmaiden väheneminen myös saasteiden vaikutuksesta vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen ja siten suoraan poronhoitajien arkipäivään. Se sukupolvi, joka vielä jutasi porojensa kanssa kevätlaitumilta talvilaitumille, otti luonnosta vain sen, mikä oli tarpeen jokapäiväisen elämisen kannalta. Laidunkiertoon tulleet muutokset erilaisten raja-aitojen muodossa ja kohtuutomuuteen perustuvat metsästys ja kalastus ovat tulleet vasta heidän jälkeensä.

Meillä kulutukseen kiintyneillä uuden ajan ihmisillä olisi paljon opittavaa menneiltä sukupolvilta, jos vain kiireidemme keskeltä malttaisimme pysähtyä kuuntelemaan, mitä luonto meille puhuu. Vanhat saamelaiset tarinat elävät edelleenkin ja ovat aina ajankohtaisia.

– ERVA NIITTYVUOPIO
Saamelaistyönsihteer, pastori
Oulun hiippakunta

Titi Gävert

Silja Tuominen opastaa matkalaisia Assisissa.

Opintomatka Roomaan

avasi ikkunoita työhön ja omaan mieleen

Diakoniatyöntekijät tekivät syyskuussa opintomatkan Roomaan.

Matkalle osallistui yhteensä 19 diakoniatyöntekijää eri puolilta Suomea.

Matkaohjelmassa oli opastettuja tutustumisia Rooman ja kristikunnan historiaan sekä tapaamiset kolmen diakoniatyötä tekevän tahon edustajien kanssa. Opintomatkan järjestäjinä toimivat KDY ja DTL.

Kolmen erilaisen diakoniaa toteuttavan tahon toimintaan tutustuminen vahvisti toisaalta protestanttista identiteettiä ja toisaalta ekumeenista näkyä yhteisestä kristikunnasta kamppailemassa yhteisten haasteiden edessä. Maahanmuutto on Italiassa merkittävä ongelma, jonka vaikutuksia kaikki kirkkokunnat pyrkivät lieventämään tarjoamalla mm. majoitusta ja ateriapalveluja, apua virastoasioinnissa sekä vaikuttamalla yhteiskunnan päätöksen tekoon.

Asiantunteva opas on yksi opintomatkan helmi. Tutustumiskohteiden faktojen kertomisen lisäksi **Silja Tuominen** valotti italialaista elämää sekä

vertaili suomalaista ja italialaista yhteiskuntaa erityisesti sosiaaliturvan osa-alueilta.

Fransiskus Assisilaisen elämään ja perintöön tutustuminen haastoi pohdimaan henkilökohtaista suhtautumista luopumiseen ja kutsumukseen. Ylellisyyteen ja kulutukseen tottuneille Fransiskuksen aikalaisille sanoma yksinkertaisuudesta ja luopumisesta köyhien hyväksi oli yhtä outo kuin tämän päivän kehoitus downshiftaukseen ja degrowthiin meille. Mistä olisi sin valmis luopumaan? Mitä paljon käytetty Fransiskus Assisilaisen rukous todella tarkoittaisi tänään Suomessa?

Titi Gävert

Protestanttinen diakoniatyö Rooman valdolaisessa seurakunnassa

Tapasimme Italian Evankelisten kirkkojen liiton (FCEI) pääsihteeri **Laura Casorion** sekä valdolaisen isäntäseurakuntamme papin, jotka kuvasivat vähemmistökirkon elämää Italiassa.

Välimeren maissa, jossa tuhansia ihmisiä tulee Afrikasta ja Lähi-idästä luvalla ja luvatta maahan jatkuvasti, monikulttuurisuus on arkipäivää ja ihmisten auttamiselle suuri tarve. Valdolaisen kirkon elämään maahanmuuttajat ovat tuoneet paitsi värikkyyttä, myös kielten runsautta, jolloin messun kiele-

nä on italian lisäksi englanti tai ranska.

Vaikka virallisella taholla yhteistyö katolisen kirkon kanssa on toisinaan ongelmallista, tehdään käytännön tasolla maallikkoina paljon yhteistyötä diakonisissa asioissa paitsi FCEI kirkkojen, myös katolisen kirkon kanssa. Italiassa valtion tarjoamaa apua on vaikea hakea ja byrokratian viidakkoihin eksyy moni italialainenkin, saati kielitaidoton ja paperiton maahanmuuttaja. Seurakunnan työntekijät auttavat ja neuvovat asioiden hoitamisessa. Poliittisessa vaikuttamisessa niin kansallisella kuin EU-tasollakin kirkot toimivat yhdessä. Laura Casori korosti kirkon keskeistä roolia toimia osana yhteiskuntaa.

Kannatamme lämpimästi diakoniatyöntekijöiden opintomatkaperinteen vahvistamista. Vieraileminen antaa uudenlaisia virikkeitä omaan työhön ja auttaa näkemään suomalaisen diakoniatyön vahvuuksia.

– TITI GÄVERT JA RIITTA HELOSVUORI
KDY

Titi Gävert

Katolisen diakoniatyön kattojärjestö Caritas International

165 maassa toimiva Caritas on merkittävä sosiaalipalvelujen tuottaja sekä nopean katastrofiavun tarjoaja. Esimerkiksi Saksassa Caritas on maan toiseksi suurin työllistäjä sairaaloiden, lastenkotien ja vanhusten palvelutalojen kautta. Katastrofien sattuessa Caritas on nopeasti paikalla, sillä katolinen kirkko on jo läsnä

yhteisöissä tarjoten välittömästi suojaa ja apua. Vaikuttamistyössään Caritas on aktiivinen sekä EU- että YK-tasolla. Tässä on merkittävä etu, että maailmanlaajalla katolisella kirkolla on myös diakonian asioissa yksi ääni, Caritas Internationalin puheenjohtaja.

Köyhien ystävät Sant'Egidiossa

Nykyisin 70 maassa toimiva Sant'Egidio-yhteisö on kiinnostanut suomalaisia jo pidempään. Lähes täysin vapaaehtoisvoimin tehtävä laajamittainen diakoniatyö on vaikuttava ihme. Yhteisön toiminnalle kuvataan viisi kulmakiveä:

- 1) rukous (yhteinen hartaushetki joka ilta, kokoonnutaan kuuntelemaan, mitä Herralla on sanottavaa ja tuomaan köyhien asiaa Jumalan eteen),
- 2) evankeliumit ("Hyvä uutinen jaetaan niiden kanssa, jotka etsivät toivoa ja elämän tarkoitusta"),
- 3) yhteenkuuluvuus köyhien kanssa (jokaisella jäsenellä muutama henkilökohtai-

nen "nimikkoköyhä", jonka ystävänä toimii),

4) palvelu rauhan puolesta (yhteisö toimii konkreettisesti rauhanneuvotteluissa sovitteijana, vuosittain ekumeeninen rauhan rukous) ja

5) rakkauden kulttuuri (kaikki toiminta pohjaa suvaitsevaisuuteen ja tasa-arvoiseen tapaan tarkastella maailmaa ja ihmisiä).

Yhteisön elämän sydän, spiritualiteetti, ei jää ainoastaan voimaksi arkeen, vaan saa toimimaan konkreettisesti köyhien hyväksi lähellä ja kaukana. Suomalaiseen kontekstiin nähden poikkeavaa on jäsen-

ten sitoutuminen toimintaan myös taloudellisesti. Kukin maksaa vapaaehtoistoimintansa kulut itse. Poikkeavaa on sekin, että yhteisön palkatut työntekijät toimivat muiden jäsenten tavoin vapaaehtoisena iltaisin.

Paikallisen työn lisäksi Sant'Egidio-yhteisöllä on esimerkiksi menestyksekkäs AIDS-työ Mosambikissa, aktiivista vaikuttamistyötä politiikassa sekä ministeritason neuvonantajan rooli esimerkiksi rauhanneuvotteluissa ja romanikysymyksissä

Jotta rakkaus voisi vahvistua

PIENI OPAS MONIKULTTUURISILLE
PAREILLE
KIRKKOPALVELUT, KOULUTUSKESKUS
AGRICOLA 2010

Pieni opas monikulttuurisille pareille on mielestäni melkoisen suuri opas. Siinä käsitellään monikulttuurista parisuhdetta yleistajuisesti kertoen erilaisten kulttuurien kohtaamisesta ja vuoropuhelusta, tässä tapauksessa parisuhteen ja perheen muodostamisen yhteydessä monipuolisesti ja laajasti hyvin luettavalla tyylillä.

Kirjan ”Lukijalle”-osion mukaan opas on tehty, ”jotta rakkaus voisi vahvistua monikulttuurisissa parisuhteissa, että ihmisillä olisi hyvä olla ja vastaantulevia pulmia voitaisiin käsitellä ja ratkaista ja jotta puolisoitten erilaiset kulttuurit olisivat enemmän perheen rikkaus kuin sen ongelma”.

Oppaassa on perustietoa joistain – ansiokkaan ja ammattitaitoisen, joskin hyvin länsimaisen, työryhmän mukaan – tärkeimmistä yhteiselämää koskettavista arjen asioista parin ja perheen eläessä Suomessa.

Hyvän parisuhteen ja perheen rakentaminen myönnetään kirjasessa aina haasteelliseksi, ja opas rohkaisee tarttumaan vaikeisiinkin kysymyksiin. Jokaisen ”alustuksellisen” osion jälkeen on konkreettisia keskustelukysymyksiä, joita parit voivat pohtia yksin, kaksin, perheen kesken tai ammattilaisten kanssa. Mielestäni tässä on yksi oppaan helmistä, kättä pidempää!

Pieni opas sopii hyvin siis ammattilaiselle, mutta erityisesti usein kovastikin valvutuneen monikulttuurisen parin käteen oppaaksi ja selittäjäksi silloin, kun Suomessa yhdessä asuminen alkaa nostaa esiin kysymyksiä ja puolustavia tunteita.

Moniin muihinkin ”ihan tavallisen” parisuhteen asioihin opas tarttuu mukavalla tavalla. Ihan tavallisesti. Kannustus käsitellä ja keskustella oman suhteen kysymyksistä on houkuttelevasti kirjoitettu ja toivoa antavasti laa-

dittu. Työskentelyllä saavutetaan tuloja, onnellisuutta ja hyvää elämää.

Toki mietin, onko onnellisuus länsimaista harhaa, kun muistan somalialaisen rouvan sanoneen: ”Kun menin naimisiin, tiesin, että minun on vain pärjättävä! Ei kukaan tule auttamaan, minun on pärjättävä.” Ennen vanhaan oli suomalainen-kin liitto tuollainen, sitoutumista ja tunteista huolimatta.

Olemmeko kulkeneet kohti parempaa vai olisiko afrikkalaisessa ja aasialaisessa – latinoavioliitoista puhumattakaan – meille jotain oppimista?

”Kolmas kulttuuri on kaikkea sitä, mitä pari yhdessä päättää heille sopivaksi yhteiseksi kulttuuriksi. Kolmas, eli oman perheen kulttuuri on aina yksilöllinen”, toteaa kirjanen. Tässä on meille kaikille oppimista. Jokainen pari ja perhe toimii omalla tavallaan. Voimme olla auttamassa heitä saavuttamaan sen, minkä he kokevat parhaaksi.

Suosittelen tämän kirjasen hankkimista! Erityisesti isovanhemmat, joilla on lapsenlapsia monikulttuurisista perheistä, lukekaa. Hienoa, että työryhmä upealla yhteistyöllä on saanut kauan kaivatun oppaan valmiiksi!

– MARJAANA KANERVA

Opas myydään 10, 20 ja 50 kappaleen erissä.

Hinnat:

10 kpl/30 e (3 e/kpl)

20 kpl/50 e (2,50 e/kpl)

50 kpl/110 e (2,20 e/kpl, aina yli 50 kpl tilauksissa)

Tilaukset:

tilaus@kirjapaja.fi

Kunnioita isääsi ja äitiäsi

Neljäs käsky kuuluu: *”Kunnioita isääsi ja äitiäsi, jotta menestyisit ja eläisit kauan maan päällä.”* Käsky ei alun perin ollut suunnattu lapsille, vaikka sitä lienee käytetty perusteluna jopa lasten ruumiilliseen kuritukseen. Kyse oli siitä, että muinaisina aikoina ikääntyvien vanhempien ainoa turva oli omissa lapsissaan.

Käsky kehottaa pitämään huolta vanhemmista. Kyse oli siis eräänlaisesta sukupolvisopimuksesta. Vanhemmat aikanaan antoivat avuttomille lapsilleen rakkautta ja huolenpitoa – ja vanhempien tulessa heikoiksi ja tarvitseviksi heidän kasvattamansa lapset pitivät heistä huolta.

Suurin piirtein sama ajatus on ollut taustalla suomalaisessa hyvinvointivaltiossa: kulloinkin työssä oleva sukupolvi ansaitsee rahaa ja maksaa veroja, jotka käytetään ennen muuta huolenpitoon vanhuksista. Tavallisen elämänkaaren aikana jokainen tarvitsee apua erityisesti lapsena ja vanhuksena.

Sodan jälkeen syntyneiden suurten ikäluokkien vuoksi työssäkäyvien taakka uhkaa kasvaa – ja monet arvostelevat vanhempia sukupolvina siitä, että ne pakottavat nuoremmat kantamaan suurempia taakkoja kuin ovat itse aikanaan tehneet. Yhtä lailla nuoremmat arvostelevat sitä, etteivät vanhemmat ole pitäneet huolta luonnosta ja luonnonvaroista.

On kiinnostavaa, että julkisista ja yksityisistä eläke-, hoiva- ja terveyspalveluista huolimatta vanhemmat ihmiset ovat tulleet jälleen riippuvaisemmiksi nuoremmista. Kyse on muun muassa tietotekniikan, pukeutumiseen ja mediaan liittyvistä moder-

neista ilmiöistä. Nuoret ovat monesti etevämpiä, tietävämpiä ja taitavampia. Neljäs käsky on uudella tavalla ajankohtainen.

Elämän kiertokulku pysyy kuitenkin samana. Nuoret ja kauniit uraohjukset ovat muutaman vuosikymmenen kuluttua jo vanhempia ja väsyneempiä, kenties viisaampiakin. Unelmat menestyksestä ja taloudellisesta riippumattomuudesta ovat toteutuneet tai jääneet toteutumatta. Viisautta on kertynyt niille, jotka ovat ymmärtäneet, ettei kukaan voi yksin luoda omaa onneaan: elämän sisältö on suhteissa toisiin ihmisiin ja Jumalaan.

Sukupolvisopimus voi kuullostaa velvollisuudelta, jota erityisesti nuoret saattavat kavahtaa. Kyse on kuitenkin lopulta vain lähimmäisen rakkaudesta, jossa on jotain erityistä. Yhtä valtavaa ja yhtä vaikeaa on vanhemman rakastaa lastaan ja lapsen vanhempansa.

*Toistamme tarvitsemme,
syliä avointa,
vanhemman kokemusta
ja lapsen katsetta.
Kohtaamme pettymykset,
ilot ja yllätykset
toistemme rinnalla.*

Virsi 464:2

– KIRSI HIILAMO